

AD

NOTAM

Č A S O P I S Č E S K É H O N O T Á Ř S T V Í

Z OBSAHU:

Články

Ondřej Drachovský, Kristián Fischer:
Podpis jako podmínka platnosti závěti
(s akcentem na holografy)

Lukáš Sadecký: Některé dílčí aspekty ohledně
druhu podílů a druhu akcií po novele zákona
o obchodních korporacích

Karel Volný: Participace věřitelů na soupisu
pozůstalosti

Judikatura

Vydání majetku bez hodnoty nebo majetku
nepatrné hodnoty státu

Rozhovor

Předsedkyně Městského soudu v Praze
JUDr. Jaroslava Pokorná

Ze zahraničí

První online spojené zasedání Shromáždění
členských notářství a Generální rady UINL

Pro případ, že se na vás podepíše Murphyho zákony.

Víme, že i vy notáři jste jen lidé. Proto vám už přes 20 let nabízíme naše služby v oblasti pojištění. Kromě profesního pojištění odpovědnosti za škodu si u nás můžete uzavřít pojištění pro svůj automobil, pro život i na soukromý nebo firemní majetek.

Informujte se o našich speciálních nabídkách u svého pojišťovacího zprostředkovatele.

Pro život jaký je

www.koop.cz

ČLÁNKY

- Ondřej Drachovský, Kristián Fischer: Podpis jako podmínka platnosti závěti (s akcentem na holografy) 3
- Lukáš Sadecký: Některé dílčí aspekty ohledně druhu podílů a druhu akcií po novele zákona o obchodních korporacích 11
- Karel Volný: Participace věřitelů na soupisu pozůstalosti 16

Z HISTORIE

- Jan Kotous: Po stopách Jindřicha z Isernie – příspěvek k 750. výročí založení Vyšehradské notářské školy 22

JUDIKATURA

- Vydání majetku bez hodnoty nebo majetku nepatrné hodnoty státu 26
- K otázce, zda je následný dědic účastníkem předního řízení o pozůstalosti a zda má následný dědic právo na povinný díl 29

ROZHOVOR

- Předsedkyně Městského soudu v Praze JUDr. Jaroslava Pokorná 35

RECENZE A ANOTACE

- Brněnská normativní civilistika 38

AKTUÁLNĚ

- Poděkování JUDr. Olze Medunové 39
16. galavečer Právníka roku zrušen 40
- Den otevřených dveří Notářské komory České republiky 41

ZE ZAHRANIČÍ

- Historický milník – první online spojené zasedání Shromáždění členských notářství a Generální rady UINL 42

STOJÍ ZA POZORNOST

- 45

ZPRÁVY Z NK ČR

- Zahájení a ukončení činnosti notářů 46
- Konkurzy na obsazení uvolněných notářských úřadů 47

STŘÍPKY Z HISTORIE

- Stanislav Balík: Střípky z historie 61 50

FEJETON

- JUDr. Filip Plašil: Jak jsem roznášel péefka 51

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

moudrý muž Jan Amos Komenský kdysi pravil, že „Cílem vzdělání a moudrosti je, aby člověk viděl před sebou jasnou cestu života, po ní opatrně vykračoval, pamatoval na minulost, znal přítomnost a předvídal budoucnost.“

A po obdobné cestě bychom se chtěli vydat i my v Komisi pro vzdělávání. Proto jsme pro funkční období 2020–2022 nově rozšířili počet členů na deset a členy komise se stali naši kolegové téměř ze všech regionálních komor. K rozšíření počtu došlo nejen z důvodu většího důrazu na vzdělání „notářského stavu“, ale právě i z důvodu zpětné vazby z regionů. Pro nové období plánujeme více školení vedených jak zkušenými kolegy z našich vlastních řad, tak i z řad externistů.

Máme ambici být i nadále vyhledávanými právními odborníky a musíme a chceme rovněž držet krok s ostatními právními profesemi a být jim důstojnými a rovnocennými partnery. Proto musíme dát důraz na systematické a soustavné celoživotní profesní vzdělávání. Nic jiného nám ostatně ani nezbyvá, pokud si uvědomíme, že právní řád, ale i naše společnost prochází neustále dynamickým vývojem a my chceme být jeho součástí.

Komise připravila a zpracovala novou koncepci vzdělání s tím, že vzdělávání je nadále zaměřeno na celý notářský stav (tedy na notáře, kandidáty, koncipienty, tajemníky i ostatní pracovníky notářů), nikoli tedy jen na koncipienty jako příprava k odborné notářské zkoušce.

V koncepci je počítáno ročně se dvěma školeními pro notáře s tím, že nejméně jedenkrát ročně se školení bude týkat evropského práva, resp. evropských právních předpisů s dosahem na notářskou praxi tak, abychom ani v této oblasti „nezaspali“. Pro koncipienty jsou každoročně plánována čtyři online školení, která se budou zabývat nejen odbornými tématy, ale také principy notářství a etic-

JUDr. Šárka Novotná, předsedkyně Komise pro vzdělávání, prezidentka Notářské komory v Praze

AD NOTAM

ČASOPIS ČESKÉHO NOTÁŘSTVÍ

Vydává: Notářská komora ČR se sídlem Apolinářská 12, 120 00 Praha 2, tel. 224 921 126, 224 921 258, tel./fax 224 919 192, 224 919 266, e-mail: prispevky.adnotam@nkcr.cz, reklamace.adnotam@nkcr.cz, www.nkcr.cz, ISSN 1211-0558, MK ČR E 7049. Vedoucí redaktor: JUDr. Ing. Michael Šáblík. Zástupce vedoucího redaktora: Mgr. David Kittel. Adresa redakce: Apolinářská 12, 120 00 Praha 2. Výroba a grafická úprava: IMPAX, spol. s r. o. Redakční rada: JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D., JUDr. Kateřina Břejlová, prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc., JUDr. Roman Fiala, Ing. Mgr. Lenka Holíková, Mgr. Luboš Holík, JUDr. et Ing. Ondřej Klička, JUDr. Martina Kasíková, Mgr. Šimon Klein, doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D., Mgr. Erik Mrzena, JUDr. Filip Plašil, JUDr. Věra Šáblíková, JUDr. Karel Wawerka. Cena časopisu: 480 Kč včetně DPH za ročník (cena jednoho čísla je 120 Kč vč. DPH), předplatné možno objednat na predplatne.adnotam@nkcr.cz. Tisk: Impax, spol. s r. o.

kými otázkami. Samozřejmě v portfoliu pro koncipienty nesmí chybět a zůstává historicky oblíbené prezenční školení, které bývá vždy částečně reálnou simulací odborné notářské zkoušky. Pozadu ovšem nezůstaneme ani u jiných pracovníků notářských kanceláří. Pro ně je naplánováno dvakrát ročně online školení ohledně vnitřních kancelářských předpisů a školení týkající se elektronických databází využívaných zejména v souvislosti s řízeními o pozůstalostech.

Nově se nám také přes portál „RENTEL“ rozběhl e-learningový projekt, jehož pilotní verze byla nastartována od 1. 9. 2020 a který by měl v budoucnu sloužit jako podpora pracovní činnosti notářů. V rámci tohoto projektu bude všem členům Komory zpřístupněna široká škála vzdělávacích materiálů, a to jak z pera členů komory, ale i v podobě archivu přednášek externích lektorů.

Klademe důraz rovněž na vzdělání i v oblasti IT, a to zejména z důvodu komplexní elektronizace notářství a očekávaných právních jednání v elektronické podobě. V této dynamicky se rozvíjející oblasti nebylo nač „čekat“ a první celorepublikové školení proběhlo již začátkem prosince. Pokračování je pak naplánováno v prvním pololetí roku 2021.

V této souvislosti se dá vnímat, že to, čeho se notáři ještě začátkem roku obávali, tedy prudkého náběhu elekt-

ronizace, pandemie COVIDu akcelerovala a prakticky ze dne na den nás katapultovala naplno do online prostředí. Myslím, že jsme však tento skok zvládli na výbornou a už od května naplno běžely a stále běží přednášky a videokonference.

Vážené kolegyně, vážení kolegové, jsem bytostným optimistou, a proto věřím, že vše nové a pro náš stav tolik potřebné zvládneme s grácií a nadhledem naší profesi vlastními.

Závěrem mi dovoluji, abych se rozloučila milou historickou mého kamaráda. Jeho 90letý dědeček mu před časem pravil: „To se divím synku, že nesleduješ můj Instagram, poněvadž jinak bys věděl, že jsem tam právě postnul svoje nové fotky z létání na simulátoru.“ Je tedy vidět, že někteří lidé jdou opravdu s dobou, a nic je za žádných okolností nezlomí.

Přeji Vám všem, Vaším blízkým i všem Vaším zaměstnancům klidné Vánoce a mnoho štěstí, zdraví a sil do nového roku. A ať Vás nic za žádných okolností nezlomí!!!

*JUDr. Šárka Novotná,
předsedkyně Komise pro vzdělávání,
prezidentka Notářské komory v Praze,
notářka v Praze*

Zamyšlení a poděkování

A je tu konec roku, roku 2020, na který budeme dlouho vzpomínat. Bylo velice poučné sledovat, jak jedna virová potvora dokázala otočit svět vzhůru nohama. Jak rychle jsme změnilí naše chování, návyky a styky, a jak rychle jsme přehodnotili, co je k životu potřebné a co ne. Mnozí též zjistili, jak rychle je možné přijít beze zbytku o všechny úspory i iluze z podnikání. Rok to byl veskrze velice těžký se stínem možné nákazy a smrti. Některé profese fungovaly i v této době, některé omezeně a některé vůbec.

Notáři pracovali po celou dobu, a to v co možná nejširším záběru, který jim daná situace umožňovala, a plnili tak zákonem uložené povinnosti. Osobní styk notáře s dědici, účastníky či klienty je pak základním znakem notářské profese. Ačkoli byla úzkostlivě dodržována všechna hygienická i bezpečnostní opatření, někteří z nás se nakazili a nemoc s různým průběhem prodělali. Myslím, že tedy i notářům a jejich pracovníkům patří uznání za práci, kterou bez ohledu na své bezpečí a zdraví v rámci pandemie odvedli a stále odvádějí.

Nyní je před námi rok nový a věřme, že bude dobrý a dovolí nám žít normální život, který byl pro nás v roce 2020 luxusem. Věřme, že se podaří zákeřný virus vyhubit, a že tedy již nebude hlavní zprávou dne graf stoupající nákazy. Vážení čtenáři, děkujeme, že jste našemu časopisu zachovali svou přízeň. Za celou redakční radu vám přeji krásné Vánoce a v novém roce hodně zdraví, štěstí, lásky a pohody.

Michael Sáblik, vedoucí redaktor

Podpis jako podmínka platnosti závěti (s akcentem na holografy)

Mgr. Ondřej Drachovský, Kristián Fischer

JESTLI EXISTUJE NĚJAKÉ PRÁVNÍ JEDNÁNÍ, KTERÉ BY SE DALO NAZVAT NOTÁŘOVÝM DENNÍM CHLEBEM, JEDNÁ SE O ZÁVĚŤ. COBY VÝZNAMNÁ DISPOZICE VYŽADUJE ZÁVĚŤ KE SVÉ PLATNOSTI ZÁSADNĚ PÍSEMNOU FORMU, JEJÍMŽ OBLIGATORNÍM PŘEDPOKLADEM JE PODPIS. ZÁVĚŤ BEZ ŘÁDNÉHO PODPISU TAK NEMŮŽE VYVOLAT ZAMÝŠLENÉ PRÁVNÍ NÁSLEDKY, Z ČEHOŽ PLYNE, ŽE PODPIS JAKO NÁLEŽITOST ZÁVĚTI NEMŮŽE UNIKAT POZORNOSTI NOTÁŘSKÉ OBCE. JAKÁ JE HRANICE MEZI PRÁVNĚ NEZÁVAZNÝMI (Z HLEDISKA PRÁVA NEPLATNÝMI) SOUKROMÝMI LISTINAMI A PLATNOU ZÁVĚTÍ? CO JIŽ NÁLEŽITOSTI PODPISU NESPLNÍ? JAK MÁ VYPADAT A KDE MÁ BÝT UMÍSTĚN PODPIS, ABY ZÁVĚŤ VYVOLALA KÝŽENÉ PRÁVNÍ NÁSLEDKY?

Odpovědi na předznamenané otázky jsou hlavním cílem tohoto příspěvku. Nepanují pochybnosti o tom, že podpis nemusí být čitelný a že nemusí obsahovat celé jméno i celé příjmení původce listiny – přinejmenším pouhé příjmení nepochybně dostačuje.¹ Již jako poněkud problematičtější se jeví podpis pouhým křestním (slovy o. z. osobním) jménem. Avšak můžeme jít ještě dále. Jak se postavíme k uzavření textu přezdívkou, pseudonymem nebo pouhým označením vztahu jako „Váš děda“ nebo „Tvá matka“?²

I. JUDIKATORNÍ ENTRÉE

Jelikož příklady táhnou, pokusíme se odpovědi najít právě skrze ně. Koneckonců praktikující právníci přirozeně rádi

hledají odpovědi v první řadě v judikatuře. Ani my v tomto nejsme výjimkou, a na následujících řádcích tak pro uvedení do problematiky nejprve zprostředkováváme dva letité judikatorní příběhy řešené vrcholnými soudními orgány

1 Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 1. 1983, sp. zn. 4 Cz 82/82; či Šešina, M., Muzikář, L., Dobiáš, P. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního*. Praha: Leges, 2019, s. 58–59.

2 Fakt, že nejde o banální otázky, ilustruje řada právně-filozofických či metodologických děl, která je používají jako demonstraci toho, že právo – ač se to *prima facie* může zdát – není jednoduchým fenoménem. Viz např. Hart, H. L. A. *Pojem práva*. Praha: Prostor, 2010, s. 27–28; či Melzer, F. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 99–100.

našeho státu. Třebaže se oba tyto příběhy odehrály v době účinnosti předchozích soukromoprávních kodexů, mohou nám být nápomocné i nyní, přinejmenším jako východiska pro další úvahy.

a) PŘÍPAD Č. 1 – „TVÁ MATKA“

Novější případ, řešený Nejvyšším soudem ČR,³ měl své počátky před bezmála třiceti lety. V září 1991 totiž matka dvou dcer (paní D. a paní J.) vlastnoručně sepsala dopis, v němž mj. napsala, že „odkazuje svoji ideální polovinu domu a garáže své dceři paní D.“. V textu sice byly dále zmíněny i druhá dcera paní J. a dvě zůstavitelčiny vnučky, avšak nehovořilo se o nich v té souvislosti, že by i jim měl připadnout nějaký majetek. Jádrem budoucího problému se pak stala převážně dvě, zdánlivě neškodná, slova, jimiž byl dopis zakončen – *Tvá matka*. Sama matka onen dopis nejspíše vnímala jako svou závěť, o čemž svědčí jednak to, že byl uložen v obálce nadepsané slovy „D. (mé poslední přání a závěť)“, jakož i souhlasná tvrzení paní J., matčiny blízké přítelkyně, a matčiny sestry paní F., které v tomto smyslu vypovídaly během soudního řízení. V červenci 2004 matka zemřela a při následném řízení o pozůstalosti samozřejmě dopis přišel na přetřes, načež se rozhořel spor o to, zda může být taková listina pokládána za pravou a platnou závěť.

Obě pozůstalé dcery potvrdily, že dopis byl skutečně napsán vlastní rukou jejich matky. To však byla patrně jediná skutečnost, na níž se sestry shodly. Paní J., nacházející se jistě v nemilé situaci, kdy hrozilo, že by nemusela nabýt cenné nemovitosti z pozůstalosti, dopis za závěť neuznala, argumentujíc tím, že nebyl podepsán zákonem presumovaným způsobem, a nespĺňuje tudíž náležitosti platné závěti. Prvoinstanční soud konstatoval zřejmý fakt, tj. že zákon výslovně nestanoví, co se rozumí podpisem pořizovatele, a že podpis uvedený v posuzovaném dopise je dostatečným identifikátorem zůstavitelky, neboť paní D. nemá jinou matku než zůstavitelku. Soud rovněž ozřejmil, že listina obsahuje závěť, která splňuje veškeré náležitosti vyžadované pro její platnost. Soud proto rozhodl, že „závětní dědičkou zůstavitelky na základě závěti ze dne 4. 9. 1991 je pozůstalá dcera RNDr. D. K.“ a že „zákonými dědičkami zůstavitelky jsou její dcery J. K. a RNDr. D. K.“.

Proti tomuto usnesení se paní J. odvolala ke Krajskému soudu v Hradci Králové, který zaujal opačný postoj. Odvolací soud ve svém usnesení sumarizoval, že ačkoli onen

(s trochou nadsázky prokletý) dopis na základě výsledků dokazování skutečně psala sama zůstavitelka, k platnosti holografní závěti pouhé zjištění její původkyně nestačí. Apelační soud dále zmínil, že zákon k platnosti závěti vyžaduje vlastnoruční autogram, kterým „se rozumí vlastní rukou psané **jméno** jednající osoby, přičemž jméno tuto osobu **identifikuje vůči všem**, a to i v případě, že by bylo neúplné nebo natolik rozšířené, že by teprve až po zjištění dalších skutečností nebylo pochyb o totožnosti pisatele“. Soud tuto interpretaci podložil tím, že již § 578 ABGB stanovil, že mimosoudní závěť nebo dovětek v písemné formě musí pořizovatel vlastnoručně napsat a vlastnoručně **podepsat svým jménem**. Jako vodítko posloužil soudu kromě jiného i komentář k obecnému zákoníku občanskému z per Františka Roučka, Jaromíra Sedláčka a kol., podle něž musí zůstavitel závěť „podepsati svým jménem, to je jménem rodovým (třebas zkratkou), [...] nebo jiným, jestliže zůstavitel vůbec takovým jménem bývá nazýván a jím se podepisuje.“⁴ Krajský soud tedy dospěl k závěru, že listina z roku 1991 sice obsahuje závěť, která ovšem v důsledku absence náležitého podpisu pořizovatelky **není platná**, a změnil napadený výrok I. rozhodnutí soudu první instance v tom směru, že paní D. přestává být vnímána jako testamentární dědička.

Paní D. se nicméně s tímto výsledkem odmítla smířit, a podala proto dovolání. Uvedla zejména, že ona i její sestra shodně učinily nesporným, že listina byla vlastnoručně napsána jejich matkou s tím, že ani nižší soudní instance neměly o původkyni listiny pochyb. Paní D. rovněž odkázala na dřívější usnesení Nejvyššího soudu České socialistické republiky⁵ z roku 1983, kde byla jako platná vyhodnocena závěť završená příjmením testátora a jeho akademickým titulem. Za podstatné musíme považovat spolehlivé zjištění faktu, že podpis závěti skutečně pochází od zůstavitelky a že jde zejména o jednoznačné určení pisatele závěti. Podpis slovy „*Tvá matka*“ dle názoru paní D. v plném rozsahu vyhovuje zákonným požadavkům, a matčin „dopis“ je tudíž platným posledním pořízením.

Nejvyšší soud pak významným způsobem vycházel z již zmíněného o. z. o., z něhož dle jeho názoru vyplývá řešení této patálie. Při interpretaci tohoto soukromoprávního kodexu se totiž vyskytl obdobný problém s jeho § 579, jenž stanovil: „*Dal-li zůstavitel svou poslední vůli napsati někým jiným, nechť podpíše jí vlastní rukou.*“ Oproti zmíněnému § 578 o. z. o. absentovala v zák. č. 40/1964 Sb. povinnost podepsat poslední vůli **svým jménem**. Prvorepubliková rozhodovací praxe soudů však vykládala podepsání vlastní rukou ekvivalentně jako podepsání vlastní rukou svým jménem. Nejvyšší soud z toho dovozuje, že „*již za účinnosti Obecného zákoníku občanského nebyl spatřován rozdíl mezi pojmy ‚podpis‘ a ‚podpis jménem‘, a i ‚vlastnoruční podpis‘ tak musel odpovídat požadavkům (shora uvedeným) vyplývajícím z § 578 o. z. o.*“ Nejvyšší soud proto uzavřel, že za účinnosti zák. č. 40/1964

Mgr. Ondřej Drachovský

■ notářský koncipient Mgr. Daniela Borského, notáře v Kladně

Kristián Fischer

■ student Právnické fakulty UK
■ asistent Mgr. Daniela Borského

3 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 21 Cdo 51/2008.

4 Rouček, F. in Rouček, F., Sedláček, J. *Komentář k čl. obecnému zákoníku občanskému. Díl III.* Praha: V. Linhart, 1936, s. 113.

5 Usnesení Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 27. 1. 1983, sp. zn. 4 Cz 82/82.

Sb. nebylo možné považovat pouhé označení *Tvá matka* za vyhovující podpis, a dovolání zamítl.

b) PŘÍPAD Č. 2 – „TVÁ ŽENA RŮŽENA“

Obecný zákoník občanský hraje roli i v našem druhém příběhu. Ten se totiž udál ještě v dobách jeho účinnosti, konkrétně byl zaznamenán v rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky z roku 1926.⁶ Tentokrát šlo o listinu, v jejímž textu nevléčitelně nemocná žena povolává za univerzálního dědice svého manžela. Po ženě smrti se na soud obrátila její sestra, jež závěť nepokládala za platné pořízení pro případ smrti a jedním z důvodů byl opět nedostatečný podpis. Celá závěť totiž byla podepsána slovy „*Tvá žena Růžena*“, po nichž umírající manželka dopsala ještě těchto pár slov: „*Není mi možno dále žít. Dej mi moje svatební šaty do truhle prosím tě proto neodsuzuj žij blaze.*“ Pozůstalá sestra namítala, že podpis pouhým křestním jménem není dostačující a že nulitu této závěti navíc způsobuje též fakt, že podpis nestál na samém konci listiny.

Československý Nejvyšší soud však v tomto případě rozhodl jinak než soudobý Nejvyšší soud v prvním příběhu. Jak jsme již zmínili, ABGB stanoví, že mimosoudní písemnou závěť musí její pořizovatel **podepsat vlastním jménem**. Tomuto požadavku bylo dle mínění soudu vyhověno, neboť podpis křestním jménem *Růžena* ve spojení se slovy *Tvá žena* **vylučuje omyl** v totožnosti autora závěti.⁷ Navíc zůstavitelka se svému manželovi standardně podepisovala právě takto. Soud rovněž rozhodl, že onen melancholický vzkaz napsaný za podpisem není ku škodě – *post scriptum* tak k závěti připojeno být může, nemůže však mít účinky zamýšlené zůstavitelem, avšak může sloužit alespoň k vysvětlení zůstavitelovy vůle.⁸ Před podpisem je uvedeno, co má manžel zdědit, a podpis tak slouží jako verifikace toho, že autorka závěti v předcházejících řádcích skutečně vyjádřila svou vůli. Tento závěr shrnuje soud těmito slovy: „*Poněvadž jmenování dědice jest v dopise před podpisem zůstavitelčím, nemůže býti pochybnosti o platnosti této závěti.*“

II. ANALÝZA ROZHODNUTÍ A VYJÁDRĚNÍ K JEJICH POUŽITELNOSTI V SOUČASNÉ DOBĚ

Předestřená rozhodnutí demonstrují mj. paradigmatickou změnu, k níž v minulém století na našem území došlo. Zatímco druhé rozhodnutí nelpí na slovíčkách a snaží se hledat skutečnou vůli zůstavitele, rozhodnutí uvedené na prvním místě vyznívá poměrně přísně, přičemž zřetelně akcentuje gramatický výklad a poněkud zvláštní historickou úvahu. Vzhledem k nápadné inspiraci současného o. z. v jeho rakouském protějšku, jakož i vzhledem k většímu akcentu *legis lata* na zásadu *favor testamenti* bychom tytéž závěry jako Nejvyšší soud ČSR⁹ v posléze zmíněném usnesení měli dovodit i my v kontextu současné právní úpravy. Domníváme se tudíž, že slova „*Tvá žena [křestní jméno]*“ mohou představovat náležitý podpis poslední vůle.¹⁰

Složitější otázka se týká rozhodnutí prvního, přičemž zní, zda bychom k závěru o neplatnosti závěti podepsané slovy „*Tvá matka*“ měli dospět i za účinnosti zákona č. 89/2012 Sb.¹¹ Pausální odpověď přitom není jednoznačná, přičemž nezbyvá

než zopakovat mantru o tom, že bude záviset na okolnostech konkrétního případu. Zde bychom mohli naši analýzu uzavřít, nicméně obecnost by zřejmě příliš nadšeno nebylo, proto se pokusme dospět ke konkrétnějším závěrům. Naši výchozí tezí je, že rozdíl mezi slovy „*Tvá žena*“ a „*Tvá žena Růžena*“ není natolik výrazný, aby vedl k odchylnému právnímu posouzení. Podrobme nyní tuto tezi bližšímu zkoumání. Již meziválečná literatura totiž právě v tomto zdánlivě drobném rozdílu spatřovala hranici mezi podpisem a právně bezvýznamným zakončením textu.¹² Podpis podle tehdejších výkladů musel bezvýjimečně obsahovat (alespoň křestní) jméno. Významným argumentem, o něž se tyto závěry opíraly, ovšem byla díkce zákonné úpravy, která – na rozdíl od té dnešní¹³ – výslovně vyžadovala podpis **vlastním jménem**. Kromě této gramatické změny je použitelnost závěrů předmětného rozhodnutí Nejvyššího soudu problematická přinejmenším v tom, že jeho argumentace stojí na nikoli zcela korektní opoře o prvorepublikovou právní úpravu. Nejvyšší soud však přistupuje k obecnému zákoníku občanskému čistě textuálně, dogmaticky a bez dostatečného zohlednění názorů tehdejší

6 Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 3. 11. 1926, sp. zn. Rv II 161/26 (Vážný 6437). Pro úplnost upozorňujeme též na rozhodnutí německého Spolkového soudního dvora (BGH) ze dne 25. 10. 2002, sp. zn. V ZR 279/01 (publikovaný v Právních rozhledech č. 3/2005, s. 106–107): „*Podpis účastníka pod notářským zápisem vyžaduje podpis alespoň příjmením; podpis výlučně křestním jménem má za následek neúčinnost prohlášení učiněného účastníkem.*“

7 K podobným závěrům dospívá i rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 1. 6. 1929, sp. zn. Rv II 572/28 (Vážný 9010): „*Stací, že se zůstavitel podepsal křestním jménem a první písmenou svého příjmení, nejsa pro chorobu a tělesnou slabost s to, by se podepsal celým svým příjmením, ačkoliv tak učiniti chtěl.*“

8 Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 21 Cdo 5591/2015, které dále stanoví, že „*... podpis zůstavitele musí být umístěn na konci textu závěti tak, aby jím byl kryt (stvrzen) projev vůle zůstavitele vyjádřený v závěti, zejména obligatorní náležitost každé závěti.*“

9 Shodně též rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 1. 6. 1929, sp. zn. Rv II 572/28 (Vážný 9010). Vedle vrcholných soudů k témuž závěru dospěla i prvorepubliková doktrína – srov. Krčmář, J. *Základy přednášek o právu občanském: Právo dědické*. Praha: Spolek československých právníků „Všehrđ“, 1924, s. 19.

10 Shodně již za účinnosti předchozího civilního kodexu Mikeš, J., Zátorecký, P., Bébr, I. *Občanský zákoník. Komentář. Sv. II*. Praha: Panorama, 1987, s. 693 a násl.; Karhanová, M. Podpis, jeho forma a umístění, aneb podpis jako podstatná náležitost právních úkonů (zejména závěti) ve světle judikatury. *Právní rozhledy*, 2011, č. 20, s. 719 a násl. Za účinnosti o. z. výslovně Zuklínová, M. k § 561 odst. 1 [Podpis]. In: Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2020; opačně Svoboda, J., Klička, O. *Dědické právo v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 63.

11 K použitelnosti jeho závěrů se bez bližší argumentace hlásí Šešina, M., Muzikář, L., Dobiáš, P., op. cit. sub 1, s. 62.

12 Srov. Rouček, F. in Rouček, F., Sedláček, J., op. cit. sub 4, s. 113. Ani za účinnosti zák. č. 40/1964 Sb. nebyl za řádný podpis pokládán text neobsahující ani jméno, ani příjmení – např. Bednář, V. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 76–77.

13 Jak si správně všímá Bezouška, P. K § 1533. In: Bezouška, P., Havel, B. *Občanský zákoník: Srovnávací komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2020.

civilistiky. Tak např. E. Svoboda dospěl k závěru, že „není nutno podepsati i přijmení, jestliže připojením podpisu jména **jest autor naprosto identifikován**“^{14, 15} Bude-li pořizovatel v textu identifikován jinak – „Já, níže podepsaný [jméno a přijmení]“, nebo bude-li na základě ostatního textu alespoň identifikovatelný – např. tím, že v textu hovoří o svých blíže určených příbuzných, měli bychom takto podepsanou závěť (zpravidla) kvalifikovat jako platnou.¹⁶

III. BLÍŽE K PODPISU ZÁVĚTI PO REKODIFIKACI SOUKROMÉHO PRÁVA

Při hledání odpovědi na otázku, co se vůbec skrývá pod pojmem podpis a k čemu takový podpis slouží, nám napoví již sama etymologie – „pod“ – „pis“. Místo podpisu je právě na konci určitého textu, přičemž jeho úkolem je daný text uzavírat a učinit z něj právně významný projev vůle.¹⁷ Textu

14 Svoboda, E. *Dědické právo*. Praha: Československý kompas, 1946, s. 30.

15 Podpis závěti samotným křestním jménem („Váš Franz, až do smrti Vás milující“) připouští již rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu z roku 1900 (Gl. U. n. F. 1211), či Krasnopolski, H. *Lehrbuch des österreichischen Privatrechts. Fünfter Band. Österreichisches Erbrecht*. Wien: Duncker & Humblot, 1914, s. 57.

16 K témuž dospívá Bydlinsky, F. *Grundzüge der juristischen Methodenlehre*, 1. vydání. Vídeň: FOWI-Arbeitspapiere Nr. 95, Brüner Vorträge Nr. 1., 2003, s. 24.

17 Mikeš, J., Muzikář, L. *Dědické právo. Kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního i procesního*. Praha: Linde, 2007, s. 93.

18 Riedler, A. in Schwimann, M., Kodek, G. *ABGB Praxiskommentar. Band 4*. Vídeň: LexisNexis, 2014, k § 886, m. č. 1.

19 Jak bylo judikováno v rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu (Gl. U. 563): „Je-li při závěti psané na několika stranách podepsána jen první strana, neplatí pořízení obsažená na ostatních stranách.“

20 Eccher, B. in Schwimann, M., Kodek, G. *ABGB Praxiskommentar, Band 3*. 4. Auflage, Vídeň: LexisNexis, 2013, k § 578, m. č. 5.

21 Rouček, F. in Rouček, F., Sedláček, J., op. cit. sub 4, s. 113.

22 Svoboda, J., Klička, O., op. cit. sub 10, s. 62–63.

23 Náзор, že zásada *favor testamenti* se uplatní rovněž v případě výkladu formálních požadavků, resp. že se s nimi může ocitnout v kolizi, zastává i rakouská civilistika – srov. Bydlinsky, F., op. cit. sub 16, s. 50–52; Umlauf, M. *Das Spannungsverhältnis zwischen dem favor testamenti und den Formvorschriften für letztwillige Verfügungen im Lichte der jüngsten OGH-Judikatur*. EF-Z, 2019, č. 6, s. 244 a násl.

24 Níže uvedené názory jsou přijímány primárně ve vztahu k vlastnoručně sepsané závěti (tzv. holografu), u ostatních forem tak nemusí platit bezvýhradně.

25 Bezouška hovoří o funkci uzavírací – Bezouška, P. in Bezouška, P., Havel, B., op. cit. sub 13.

26 Bezouška tuto funkci označuje jako potvrzovací – tamtéž.

27 Srov. Edenhofer, W. in Palandt, O. *Bürgerliches Gesetzbuch*. 63. Auflage. Mnichov: C. H. Beck, 2004, k § 2247, m. č. 11.

28 Bezouška, P. in Bezouška, P., Havel, B., op. cit. sub 13.

29 Umlauf, M., op. cit. sub 23, s. 244.

30 Melzer, F. Neplatnost právního jednání v návaznosti na nedodržení formy. *Právní rádce*, 2013, č. 7, s. 32.

31 Shodně Mikeš, J., Muzikář, L., op. cit. sub 17, s. 93; Fiala, R., Beerová, K. in Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 178; Šešina, M., Muzikář, L., Dobiáš, P., op. cit. sub 1, s. 62; Zucklínová, M. k § 561 odst. 1 [Podpis]. In: Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol., op. cit. sub 10.

umístěnému za podpisem proto již právní závaznost zásadně přiznat nelze, třebaže bude působit konzistentně s podepsaným textem.¹⁸ Specificky v případě závěti na tomto závěru zřejmě ničeho nezmění ani označení nepodepsaného textu jako příloha (ledaže se jedná o závěť sepsanou ve formě notářského zápisu), a to dokonce ani ve spojitosti s poukazováním na takové přílohy v samotném textu podepsané závěti.¹⁹ Taková formálně neplatná závěť mající její obsahové náležitosti ovšem může sloužit alespoň jako vysvětlení zůstavitelovy vůle, zvláště je-li připojena k jiné bezvadné závěti.²⁰ Ani vlastnoručně sepsané, ovšem nepodepsané poslední pořízení, třebaže bylo vloženo do zůstavitelem podepsané obálky, z obdobných důvodů zpravidla nebude možné pokládat za platné (srov. však rakouské názory popsané níže).²¹

Patrně nalezneme shodu na tom, že nad formálními náležitostmi závěti nelze zavírat oči.²² Na druhé misce vah ovšem stojí dědickoprávní dogma, že při výkladu závěti je vždy nutno v první řadě hledat vůli zůstavitele (= již zmíněná zásada *favor testamenti* normovaná v § 1494 odst. 2 o. z.).²³ Můžeme říci, že absence podpisu zůstavitele jeho jménem (či přijmením) indikuje jeho vůli vyhotovit právně nezávaznou listinu – tedy jakýsi dopis obsahující pouhý morální apel či „závěť“ psanou nanečisto? Nebo máme spíše naopak vycházet z toho, že zakončení písemnosti jinak než vypsáním jména vychází ze zůstavitelovy domněnky, že takové zakončení písemnosti bude vykládáno jako řádný podpis?²⁴

Předtím, než se definitivně přikloníme na tu či onu stranu barikády, se zamysleme nad funkcemi podpisu. Proč je podpis obligatorní náležitostí závěti i jakéhokoli jiného písemného právního jednání? Podpis je v první řadě jakousi pečeti, tedy završením textu – někdy se v této souvislosti hovoří o krycí²⁵ funkci podpisu, neb právě podpis určuje konec závazné části listiny a vše, co je umístěno za podpisem, již postrádá právní závaznost. Právě podpisem vyjadřuje pisatel vůli, že jeho listina je kompletní a hotová a že má mít právní závaznost.²⁶ Další funkce podpisu lze nazvat jako autentifikační a důkazní. Podepisujeme se proto, aby bylo při pozdějším dokazování možné zjistit, že jsme to byli my, kdo listinu vyhotovil či kdo projevil souhlas s jejím obsahem.²⁷ Podpis osvědčuje, že se skutečně jedná o právní jednání osoby, která je v předmětné listině uvedena jako její původce. Není-li v samotném textu listiny jako původce výslovně označen nikdo, můžeme původce zjistit právě z podpisu. Požadavek vlastnoručního podpisu by měl rovněž eliminovat falšování závětí.²⁸ Konečně písemná forma obecně – a zprostředkovaně též podpis – plní rovněž funkci varující.²⁹ Požadavek písemné formy odráží zákonodárcovu myšlenku, že předmětné právní jednání je závazné a mělo by být činěno po zralém uvážení. Když něco píšeme, více si to rozmyšlíme, lépe zvažujeme všechno pro a proti, a tedy nejednáme tak zbrkle jako v případě jednání bezformálních.³⁰ V případě holografních závětí je čas na rozmyšlenou dostatečný již díky požadavku vlastnoručního sepsání a podpisem už se příliš neprodlouží – ať již bude jako podpis vypsáno celé jméno a přijmení, nebo jen vztahové pojmenování. **Domníváme se, že všechny uvedené funkce podpisu jsou naplněny též vypsáním jiných údajů než vlastního jména.** Postačovat by měl i pseu-

donym³¹ či obrat vyjadřující poměr zůstavitele k dědicům. Podpurným argumentem je též obvyklost.³² V rámci rodiny či mezi blízkými osobami je mnohem běžnější nazývat se vztahovými označeními či křestními jmény nežli příjmeními. Vzhledem k tomu, že závěti (ač jsou pojmově neadresnými právními jednáními) bývají „psány pro“ rodinné příslušníky či blízké osoby, lze na taková uzavření nahlížet jako na náležitě podpisy. Zatímco v případě smlouvy by „podpis“ slovy „Tvá milující matka“ byl vnímán jako zvláštní a možná i problematický, u závěti bychom k takovému završení textu měli přistupovat jinak. Závět, obzvláště holografní, mívá osobnější a intimnější charakter (důkazem budiž poměrně četný výskyt závětí v podobě dopisů³³), což může vést právě k užití podpisu v jiné než tradiční podobě – podpisy pouze křestním jménem; přezdívkou, kterou zůstavitel ve styku s povoláním dědicem užíval; či právě označením vyjadřujícím příbuzenský vztah k dědici.³⁴ Co se týče zakončení závěti pouhými iniciálami, lze je pokládat za platný podpis tehdy, prokáže-li se, že zůstavitel používal iniciály rovněž k podpisu jiných listin.³⁵

O tom, zda by postačovala samotná přezdívka, lze vést polemiku – v takovém případě totiž lze pochybovat o vážnosti zůstavitelovy vůle. Ovšem přesto soudíme, že by z důvodů shora uvedených mohla obstát též např. závět – dopis podepsána slovy „Tvá životní láska“ či „Navždy Tvůj brouček“. Jako spíše za hranou se jeví tři křížky (potažmo jiné podobné znamení ruky) u nepostíženého gramotného člověka, neboť ty nemohou spolehlivě plnit přinejmenším důkazní funkci.³⁶ Podobně v případě otisku prstu či jiné části těla nebude minimálně s odstupem určitého času po zůstavitelově smrti možné získat relevantní porovnávací materiál. Navíc i zde vzniká pochybnost o vážnosti testátorovy vůle (potažmo jeho testovací způsobilosti).³⁷ Rovněž dikce zákona a jeho systematický výklad hovoří v neprospěch platnosti takto zakončených „závětí“.³⁸ Přesto pokud bychom prokázali, že text napsal a taktéž završil (ať již znamením ruky, nebo otiskem) zůstavitel, lze podle nás výjimečně uvažovat o tom, že předmětnou listinu prohlásíme za pravou a platnou závět.³⁹ Věříme nicméně, že poslední dvě zmíněné eventuality rozebíráme čistě z teoretického pohledu a že v reálném světě se již takové situace nevyskytnou.⁴⁰ Poslední zvažovaná možnost, a sice nahrazení podpisu mechanickými prostředky, postrádá jakoukoli obvyklost, a tudíž nepřichází v úvahu (§ 561 odst. 1 věta druhá o. z.).⁴¹

S ohledem na shora uvedené lze dle našeho soudu podpis označit za řádný vždy, pakliže **v první řadě bez pochybností umožňuje objektivně identifikovat jednatel osobu a zároveň spolehlivě splňuje další funkce podpisu.**⁴²

Nalezneme pro naše závěry nějakou oporu v odborné literatuře? Podle Eliáše⁴³ je náležitost řádného podpisu splněna za předpokladu, jde-li o takové označení jednatel osobu, z něž lze tuto osobu objektivně identifikovat. Pokud je tento předpoklad splněn, lze za řádný podpis uzнат i šifru, resp. paraфу.⁴⁴ Zuklínová dokonce možnost platně podepsat závět (či slib darování) toliko pojmenováním příbuzenského či obdobného vztahu připouští *expressis verbis* – předpokladem je, aby posuzovaná písemnost měla podobu dopisu.⁴⁵

I naposledy jmenovaná autorka připouští jako náležitě zakončení závěti pouhou paraфу.⁴⁶ Rovněž dle Bezoušky vyhovuje náležitostem podpisu i uvedení obratu vyjadřujícího příbuzenský či rodinný vztah zůstavitele k dědici.⁴⁷ Konečně lze uvést též názory Karhanové, podle níž klade judikatura nejpřísnější podmínky tam, kde by podmínky měly být naopak benevolentnější, čímž míří především na výklad formálních požadavků závěti.⁴⁸

- 32 Rakouská literatura v této souvislosti poukazuje na důležitost zkoumání otázky, jaké označení zůstavitel obvykle používal při jednání s příbuznými. Srov. Welsler, R. in Rummel, P. *ABGB Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch – Erbrecht – §§ 531 – 824 ABGB*. 4. Auflage. Vídeň: Manz Verlag, 2014, k § 578, m. č. 6; Kralik, W. *Das Erbrecht*. Vídeň: Manz Verlag, 1983, s. 132. Roli zde hraje i subjektivně-historický výklad, neboť potřeba zkoumat obvyklost vyplývá z protokolů – srov. Ofner, J. [hrsg.] *Der Ur-Entwurf und die Berathungs-Protokolle des Österreichischen Allgemeinen Bürgerlichen Gesetzbuches. Band I*. Vídeň: Unveränd. Nachdr. der Ausg., 1889, s. 347.
- 33 Srov. např. již rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu Gl. U. n. F. 1211.
- 34 Bezouška, P. in Bezouška, P., Havel, B., op. cit. sub 13; kladně se k podpisu přezdívkou staví i Eccher, B. in Schwimann, M., Kodek, G., op. cit. sub 20, k § 578, m. č. 6.
- 35 Kralik, W., op. cit. sub 32, s. 132. Judikatura a ostatní citovaní rakouští autoři jsou nicméně ještě benevolentnější a obvyklost nevykládají jako nezbytnou podmínku platnosti, leč toliko jako jeden z argumentů v její prospěch – viz rozhodnutí OGH ze dne 30. 11. 2004, sp. zn. 4 Ob 237/04p.
- 36 Srov. Welsler, R. in Rummel, P., op. cit. sub 32, k § 578, m. č. 5.
- 37 O vážnosti vůle lze pochybovat rovněž tehdy, zvolí-li zůstavitel pro své pořízení neobvyklý podklad (např. vytesá závět do kusu kamene) – srov. např. Welsler, R. in Rummel, P., op. cit. sub 32, k § 578, m. č. 3.
- 38 Zákonodárce totiž v § 563 o. z. hovoří o tom, že osoba neschopná se podepsat může učinit vlastní znamení „namísto podpisu“, čili nepovažuje takové znamení za druh podpisu, leč za jeho pouhou náhražku.
- 39 Srov. však rozhodnutí publikované in Zentralblatt für die juristische Praxis, rok 1917, č. 147, kde se soudy zabývaly otázkou, zda může být jako platná závět kvalifikována pohlednice podepsaná „A +++“ (A značí první písmeno pořizovatelova jména, následují tři křížky). Taková listina podle soudů formální náležitosti závěti nespĺňuje.
- 40 Není však bez zajímavosti, že v minulosti k takovým případům došlo. Ve sbírce Gl. U. je takový případ zaznamenán pod č. 6337, přičemž Nejvyšší soud v něm dospěl k závěru, že osoba znalá psaní nemůže „podepsat“ závět pouhým znamením ruky.
- 41 Shodně již Rouček, F. in Rouček, F., Sedláček, J., op. cit. sub 4, s. 113.
- 42 Shodně Bezouška, P. in Bezouška, P., Havel, B., op. cit. sub 13.
- 43 Eliáš, K. Právní úkony na soukromých listinách se zvláštním zřetelem k jejich podepisování. *Ad Notam*, 1996, č. 3, s. 52. V dalším textu ovšem uvádí, že „... vyžaduje-li se na závěti podpis zůstavitele, pak pojmově musí jít o uvedení jeho jména“.
- 44 Tamtéž. Viz též rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 16. 5. 1929, sp. zn. R I 284/29 (Vážný 8968), které se ovšem zabývá toliko otázkami procesními, přičemž uzavírá, že vadou procesního postupu není, pokud nižší soudy poukázaly na pořad práva dědice ze závěti, jež byla „podepsána“ toliko šifrou (paraфou). Na otázku ne/dostatečnosti šifry coby podpisu však přímou odpověď nedává.
- 45 Zuklínová, M. k § 561 odst. 1 [Podpis]. In: Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol., op. cit. sub 10.
- 46 Tamtéž.
- 47 Bezouška, P. in Bezouška, P., Havel, B., op. cit. sub 13.
- 48 Karhanová, M., op. cit. sub 10, s. 719–723, především s. 723.

Rovněž v Rakousku se judikatura vyvinula směrem ke spíše volnějšímu přístupu.⁴⁹ Klíčovou roli v posuzovaných případech hrála odpověď na otázku, zda **je možné identifikovat pisatele posuzované listiny**.⁵⁰ Za dostačující tak byl prohlášen např. podpis pouhým uvedením iniciál („M.P.“).⁵¹ OGH uzavřel, že se *in concreto* **nejednalo** o pouhé znamení ruky a dále že by bylo mylné se domnívat, že zůstavitel chtěl sepsat toliko koncept poslední vůle. V obecné rovině se rakouská judikatura ustálila na tom, že podpis závěti odpovídá zákonu tehdy, pakliže za prvé odpovídá označení, jaké zůstavitel ve vztahu k blízkým osobám obvykle používal, a za druhé nezanechává pochybnosti o pořizovatelově totožnosti. Proto byl jako dostačující kvalifikován i podpis pouhým označením rodinného vztahu („Vaše matka“).⁵² Tyto závěry akceptuje i rakouská doktrína.⁵³

Při právní kvalifikaci určité listiny pochopitelně musíme zvažovat rovněž ostatní text obsažený v takové listině – z něj (ale i jiných podkladů) by měl být patrný pořizovatelův *animus testandi*. Pokud budou zvolené výrazy kategorické v tom smyslu, že pořizovatel někoho *expressis verbis* povolá za dědice, měli bychom se v pochybnostech přiklonit spíše k tomu, že se o závěť jedná. Na opačné straně – pakliže text obsahuje toliko přání, aby na sebe pozůstalí byli hodní a aby si vše rozdělili „spravedlivě“ – o závěť se jednat nebude.⁵⁴ Mezi těmito dvěma póly bude nicméně oscilovat celá řada případů, které jednoznačně vyřešit nelze. Přijmeme alespoň obecný závěr, že i dikce či např. označení listiny (nadpis „má poslední vůle“) musí být při

posuzování brány v potaz. Roli může hrát rovněž délka posuzovaného textu, zejména zda bude určení osob dědiců a rozdělení pozůstalosti představovat relativně významnou část dané písemnosti či zda bude naopak v rámci dvacetistránkového dopisu na rozloučenou – vedle srdceryvného popisu zůstavitelova života – obsažena pouhá krátká zmínka o tom, že by zůstavitele *potěšilo, kdyby všichni nakonec měli stejně*.

IV. BLIŽŠÍ EXKURZ DO RAKOUSKÉ JUDIKATURY

Nejprve se vraťme k tomu, co jsme naznačili shora ve vztahu k podpisu na obálce. Dle současné rakouské rozhodovací praxe může za určitých podmínek podpis toliko na obálce postačovat, je-li úzce spjat s vloženým textem a nemá-li žádný samostatný význam (např. jako označení odesílatele dopisu). Rozhodujícím faktorem je, nakolik lze obálku považovat za pokračování závěti, tj. zda můžeme obálku přirovnat k poslednímu listu dané písemnosti.⁵⁵

Skládá-li se závěť z více listů, nemusí být podepsán každý jednotlivý list, avšak mezi podepsanou a nepodepsanou částí musí existovat grafická a obsahová souvislost (postupné číslování stran, návaznost textu).⁵⁶ O tom, jaký význam může mít pouhý podpis, se můžeme přesvědčit v dalším rozhodnutí, kde zůstavitel postupně pořídil tři závěti, načež za pár let znovu podepsal první ze závětí (spolu s uvedením data druhého podpisu).⁵⁷ Pod nejdříve pořizovanou závětí se tak nakonec nacházela dvě data a dva podpisy. Zůstavitelův druhý podpis vyhodnotily soudy jako projev vůle směřující k oživení první závěti, a tedy zrušení závěti druhé a třetí. Dědilo se tak podle první závěti.

Pro úplnost poukažme na dva judikáty, z nichž lze dedukovat, že pohled rakouských soudů na formální náležitosti alografních závětí je poněkud přísnější.⁵⁸ V prvním případě⁵⁹ se soudy zabývaly následujícím problémem. Závěť sestávala ze dvou samostatných listů spojených kancelářskou svorkou. Na prvním listu byl na počítači napsaný text samotné poslední vůle a k tomu ručně dopsaný vzkaz: *Tento dokument obsahuje mou poslední vůli*. Ač byl na prvním listu **dostatek místa i pro podpisy svědků**, byli svědci podepsáni až na listu následujícím.

OGH konstatoval, že svědci sice nemusí nutně znát obsah testamentu, přesto se musí jejich podpis (včetně dodatku odkazujícího na jejich svědecké postavení) nacházet na samotném dokumentu, tedy ideálně na témže listu a téže straně, na niž se nachází text samotné závěti. Umístění podpisů na další nespojený a prázdný list nestačí pro splnění formálních náležitostí posledního pořízení. Jinak tomu může být toliko v případě, kdy již na tomto listu nebude dostatečný prostor, což však OGH pouze naznačuje v rámci *obiter dictum*.

V později řešeném případě tentýž soud jako neplatnou alografní závěť posoudil písemnost složenou ze tří **nespojených** listů papíru, které sice byly v zápatí označeny čísly 1–3 a společně uloženy do nezalepené obálky, ovšem úskalí tkvělo v tom, že se nepodařilo vyloučit pochybnost o vnější a vnitřní jednotě dokumentu. List č. 3 totiž obsahoval toliko datum a místo pořízení, zůstavitelem připsanou nuncupaci „Toto je má poslední vůle“ a podpis zůstavitele a svědků.⁶⁰

49 Dikce tamní právní úpravy se přitom od roku 1811 nezměnila, a to ani novelou účinnou od 1. 1. 2017.

50 Srov. např. rozhodnutí OGH ze dne 5. 11. 1996, sp. zn. 10 Ob 2335/96x, kde byl jako platný posouzen kodexil mající podobu dopisu podepsaného slovy „Váš Fredi“. Na újmu platnosti nebyl ani fakt, že předmětný dopis nebyl adresován odkazovníku, leč odkazem obdřezaným dědicům, ani že dopis *včetně podpisu* byly napsány *hůlkovým písmem* (neb zůstavitel takto dle skutkových zjištění psal zcela běžně).

51 Rozhodnutí OGH ze dne 30. 11. 2004, sp. zn. 4 Ob 237/04p; již před vydáním tohoto rozhodnutí Gschnitzer, F., Faistenberger, Ch. *Österreichisches Erbrecht*. 2. Auflage. Vídeň: Springer Verlag, 1984, s. 39.

52 Rozhodnutí OGH ze dne 10. 12. 1954, sp. zn. 1 Ob 899/54.

53 Eccher, B. in Schwimann, M., Kodek, G., op. cit. sub 20, k § 578, m. č. 6; Bydlinsky, F., op. cit. sub 16, s. 48–50, 51–52, který uvádí, že jako neplatnou bychom však již museli posoudit závěť uzavřenou toliko slovy: „Toto je má poslední vůle.“ Toto zakončení již neplní identifikační funkci, a navíc je nelze podřadit ani pod nejširší přípustný jazykový význam pojmu „vlastním jménem“.

54 Ovšem použití práci věty samo o sobě *animus testandi* nevyklučuje. Dle rakouské judikatury lze práci větou dokonce i zřídit odkaz či stanovit příkaz – srov. rozhodnutí OGH ze dne 5. 9. 1996, sp. zn. 2 Ob 2209/96h.

55 Srov. rozhodnutí OGH ze dne 16. 3. 2004, sp. zn. 4 Ob 29/04z, či ze dne 3. 8. 2004, sp. zn. 5 Ob 52/04i.

56 Welsler, R. in Rummel, P., op. cit. sub 32, k § 578, m. č. 5; Eccher, B. in Schwimann, M., Kodek, G., op. cit. sub 20, k § 578, m. č. 5.

57 Rozhodnutí OGH ze dne 15. 12. 1997, sp. zn. 1 Ob 286/97h.

58 U alografních závětí je totiž podpis zpravidla jediným vodítkem, skrze nějž lze s dostatečnou jistotou zjistit jejich pravost. Jedná se totiž o jediný vlastnoruční prvek na takové listině, což odůvodňuje větší přísnost kladenou na náležitosti podpisu – srov. Bydlinsky, F., op. cit. sub 16, s. 50.

59 Rozhodnutí OGH ze dne 26. 6. 2018, sp. zn. 2 Ob 192/17z.

Naopak v případě holografních závětí OGH uzavřel, že platnou (vlastnoruční) závětí může být i listina obsahující několik částí sepisovaných postupně (i s odstupem několika let). Zůstavitelka nejprve na první podepsané straně posuzované listiny povolala univerzální dědičku, o pár let později připsala nepodepsaný dodatek, jímž povolala náhradníky, a nakonec – za dalších 5 let – připojila další text, který opatřila vlastnoručním podpisem, čímž podle OGH napravila formální nedostatek i ve vztahu k předchozímu (původně) nepodepsanému dodatku. Jednotlivé části textu tvořily formálně i materiálně smysluplný a vzájemně se doplňující celek.⁶¹ OGH rovněž poukázal na to, že u holografní závěti – na rozdíl od té alografní – není vyžadována časová jednotna sepsání vlastního textu a jeho podepsání a že podpis může být k textu závěti připojen i s několikaletým odstupem.⁶²

V. ZÁVĚREČNÝ POHLED DO ŠVÝCARSKÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY

Zajímavou inspirací pro nás může být rovněž švýcarské právní prostředí a ustálená rozhodovací praxe tamních soudů, neboť tamní právní úprava formálních požadavků holografní závěti je velmi podobná té naší.⁶³ Švýcarské soudy dospěly kupř. k závěru, že jestliže podpis umožňuje jednoznačnou identifikaci pořizovatele závěti, připouští se i pouhé příjmení, iniciály nebo různé pseudonymy.⁶⁴ Stejně tak jsou přípustná označení vyjadřující rodinný vztah k povolání dědici⁶⁵ nebo označení určité funkce, kterou pořizovatel závěti disponoval.⁶⁶ Jako poněkud problematictější je vnímána pouhá paraafa, která by ovšem měla dostačovat alespoň jako podpis dodatků či změn.⁶⁷

I k otázce umístění podpisu nám má švýcarská jurisprudencce co říci. Podpis má být umístěn na konci listiny, pod vlastním textem závěti, eventuálně, není-li dostatek místa, může být lokalizován rovněž **vedle závěrečných slov** závěti.⁶⁸ Není však možné substituovat podpis pouhým označením v úvodu samotné listiny (např. pokud zůstavitel napíše na samém začátku textu slova *Já, Josef Novák*, ale pod samotným textem již nebude ani paraafa).⁶⁹ Zdůvodnění, proč tato identifikace (byť by zůstavitel v úvodu napsal kupř. též své rodné číslo nebo další údaj) nepostačuje, je nasnadě. Podpis slouží též k distinkci konečné verze závěti od pouhého konceptu. Zkrátka a dobře, pokud by byla za závět uznána i listina, v níž by podpis na samém konci absentoval, hrozilo by, že šlo o listinu, kterou zůstavitel jako závět vůbec nezamýšlel.⁷⁰ A skutečnost, že zemřelý listinu vůbec jako závět nezamýšlel, se z hlediska obecných zkušeností jeví jako pravděpodobnější důvod chybějícího závěrečného podpisu než to, že by na podpis pouze zapomněl.

I v tuzemské praxi dochází k situacím, kdy zůstavitel svou původní závět pozmění, ať již přidáním, nebo naopak vymazáním určité její části. Švýcarská judikatura sice není zcela jednotná v názoru, zda má být v případě takovýchto aposteriorně učiněných změn opět vyžadován podpis, nicméně lze nalézt určité převažující tendence. Na vymazání určitého úseku závěti bývá nahlíženo jako na její částečné zničení, pro které se podpis nevyžaduje.⁷¹ Odlišná situace nastává,

pakliže zůstavitel např. upraví jméno dědice či přidá dědice nového (tedy pokud do původního, již podepsaného textu, cokoli doplní). V tomto případě je potřeba onu změnu nejen náležitě podepsat, ale i datovat. Na druhou stranu se zde jako dostatečný jeví podpis pouhými iniciálami.⁷²

ZÁVĚREM

Jsme si vědomi toho, že námi shora dovozené závěry znamenají významné ztížení pozice soudních komisařů a soudců. Ti se dle našeho výkladu nemohou zbavit povinnosti posoudit pravost a platnost určité listiny jako závěti pouhým poukazem na kritizované usnesení dovolacího soudu z roku 2009. Toto rozhodnutí sice podporuje právní jistotu, na druhé straně však podle nás příliš odhlíží od zásady *favor testamenti*, a proto by po rekodifikaci nemělo obstát. Završení textu slovy „Tvá matka“ samo o sobě neimplikuje právní nezávaznost tohoto textu a pozornost soudu se posléze musí upínat k dalším faktorům, jež mu pomohou maximálně se přiblížit zůstavitelově vůli. Domníváme se, že obecná zkušenost nasvědčuje spíše tomu, že když už zůstavitelé něco sepisují, patrně tím také něco sledují a předpokládají, že na to bude brán patřičný zřetel. Pravděpodobněji se proto dopustíme chyby, pokud zcela odhlédneme od určité listiny s pouhým konstatováním, že není patřičným způsobem podepsána, než když takové listině přiznáme právní relevanci. Vždy je přitom důležité pamatovat na funkce podpisu, tedy musíme být především s to zjistit, že je zůstavitel skutečně

60 Rozhodnutí OGH ze dne 28. 11. 2019, sp. zn. 2 Ob 143/19x.

61 Srov. např. rozhodnutí OGH ze dne 22. 2. 1968, sp. zn. 1 Ob 38/68.

62 Rozhodnutí OGH ze dne 8. 6. 1978, sp. zn. 2 Ob 538/78m, či Eccher, B. in Schwimann, M., Kodek, G., op. cit. sub 20, k § 578, m. č. 7.

63 Jak podotýká též Bezouška – Bezouška, P. in Bezouška, P., Havel, B., op. cit. sub 13.

64 Rozhodnutí švýcarského Spolkového soudu ze dne 1. 1. 1931, sp. zn. BGE 57 II 15. Zůstavitel byl jedinou osobou jménem August v rodině Bruggerových, proto nebylo pochyb o jeho totožnosti, třebaže se podepsal pouhým křesťanským jménem.

65 Tamtéž.

66 Bizzarro, M. Mängel handschriftlicher Testamente. *Aktuelle Juristische Praxis (AJP)/Pratique Juridique Actuelle (PJA)*, 2016, č. 11, s. 1483.

67 Rozhodnutí švýcarského Spolkového soudu ze dne 1. 7. 1954, sp. zn. BGE 80 II 302.

68 Rozhodnutí švýcarského Spolkového soudu ze dne 18. 12. 2008, sp. zn. BGE 135 III 206.

69 Tamtéž; spíše opačně Breitschmid, P. Testament und Erbvertrag – Formprobleme. In: Breitschmid, P. (ed.) *Testament und Erbvertrag*, Bern: St. Galler Studien zum Privat-, Handels- und Wirtschaftsrecht (Bd.26), 1991, s. 55 a násl., podle něhož může postačovat i to, že zůstavitel připojí za závětní text formulaci, z níž je patrná jeho vůle závět zakončit („*Toto je má poslední vůle*“).

70 Rozhodnutí švýcarského Spolkového soudu ze dne 18. 12. 2008, sp. zn. BGE 135 III 206.

71 Rozhodnutí švýcarského Spolkového soudu ze dne 1. 11. 1990, sp. zn. BGE 116 II 411. Přeskrtnutí textu (takové, jež způsobí úplnou nečitelnost) je totiž kladeno na roveň zničení listiny, na níž je text napsán – jde tedy o konkludentní odvolání závěti (ve smyslu našeho § 1578 o. z.).

72 Rozhodnutí švýcarského Spolkového soudu ze dne 1. 7. 1954, sp. zn. BGE 80 II 302.

původcem daného textu (včetně jeho završení) a že – tím, jak listinu uzavřel – chtěl projevit, že jeho text je kompletní a že jej myslí opravdu vážně. Pouhé vlastnoručně sepsané povolání určité osoby za dědice bez jakéhokoli uzavření proto závěti nemůže být, třebaže bychom bezpečně prokázali, že jej učinil zůstavitel.⁷³

Dodnes jsou nejen v našem kontextu přiléhavá slova prvo-republikového civilisty Mayra o tom, že každá forma obtěžuje právní styk tím, že „ohrožuje platnost vážně míněného a obsahově nezávadného právního jednání pro chybu formální“, a že je proto v soukromém právu žádoucí někdy takovou chybu považovat „za nezávažnou, poněvadž bylo zásadním úmyslem zákonodárcovým, aby hmotné právo nestalo se obětí **bezúčelných** formalit“.⁷⁴ Lze rovněž zmínit Umlaufův názor, dle něž extenzivní výklad formálních požadavků na závěti naráží na hranice představované zásadou *favor testamenti*.⁷⁵ V rovině *de lege ferenda* je inspirativní text § 2247 odst. 3 německého BGB, podle něhož by podpis závěti **měl obsahovat** křestní jméno a příjmení zůstavitele s tím, že pokud se pořizovatel podepíše jiným způsobem, **není závěť neplatná, stačí-li takový podpis ke zjištění autorství a vážnosti testátorovy vůle**.

Rekodifikované právo nám právníkům do jisté míry komplikuje životy svým přirozenoprávním a antropocentrickým zaměřením. Reflexem tohoto zaměření je totiž důraz na spravedlnost oproti určitému oslabení právní jistoty. Patrně vůbec největší nároky jsou kladeny na soudce (včetně soudních komisařů), kteří musí více než dříve vážit okolnosti případu a hledat smysl právních norem, a to někdy i vzdor (na první pohled) jednoznačnému zákonnému textu.⁷⁶ Zároveň se přitom musí orgány aplikující právo zdržet přehnaného aktivismu, čímž jsou postaveny do překérní situace. Zákonodárce ovšem přijal takovou úpravu proto, že věří, že se soudy této své přetěžké role dokáží zhostit.⁷⁷ K tomuto zákonodárcově optimismu se přidáváme i my, doufající, že tento náš text poslouží jako dobrý pomocník pro každého, kdo se v praxi ocitne před řešením nesnadných otázek, které byly předmětem toho pojednání. Samozřejmě uvítáme, když na tento náš počín kdokoli naváže, třebaže kriticky a nesouhlasně. ■

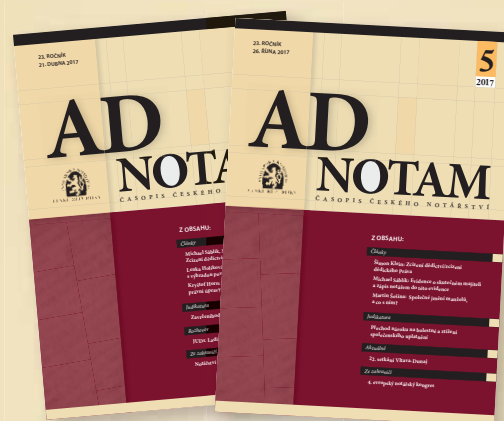
73 Srov. přiměřeně též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 21 Cdo 5591/2015.

74 Mayr-Harting, R. *Soustava občanského práva, Kniha první: Nauky obecné*. 1. vydání. Brno: Barvič & Novotný, 1922, s. 147.

75 Umlauf, M., op. cit. sub 23, s. 245. Použitelnost této zásady na výklad formálních požadavků závěti potvrzuje i švýcarská judikatura – rozhodnutí švýcarského Spolkového soudu ze dne 18. 12. 2008, sp. zn. BGE 135 III 206.

76 Jak plyne z § 2 odst. 2 o. z. *in fine*. Srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 22 Cdo 155/2018: „**Občanský zákoník se k dotváření práva přihlásil jednak vyslovenou prioritou teleologických argumentů, a to i nad jazykovým výkladem v § 2 odst. 1 větě druhé a jednak v závěru druhého odstavce § 2, kde výslovně uvádí, že nikdo se však nesmí dovolávat slov právního předpisu proti jeho smyslu.**“

77 I hlavní autor předlohy zákona poukazuje na posílení úlohy soudce coby jedno z hlavních paradigmat – viz Eliáš, K. *Nový občanský zákoník ve Sbírce zákonů. Právní rozhledy*, 2012, č. 7, s. 232–233.

Instrukce autorům

Vážení autoři časopisu *Ad Notam*, věnujte prosím pozornost následujícím instrukcím:

Příspěvky

Vaše příspěvky prosím zasílejte výhradně elektronicky na adresu prispevky.adnotam@nkr.cz, a to ve formátu .doc nebo .rtf, nikdy ve formátu .pdf.

Texty a tabulky

Odstavce textu odděluje pouze enterem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně nebo kurzivou, nikoliv tučnou kurzivou, nikoliv proložene, podtržením, ani verzálkami, s vyznačováním pokud možno šetřete. Poznámky a vysvětlivky k textu tvořte výhradně pomocí funkcionality programu MS Word „Poznámky pod čarou“. Použití tabulek je možné, např. i vložením tabulky z MS Excel.

Fotografie a ilustrace

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu .jpg, .tif nebo .eps. Fotografie musejí mít rozlišení nejméně 300 dpi. Obrazový materiál nekládejte přímo do dokumentů.

Ke každému příspěvku, prosím, připojte

- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován, pokud publikován byl, uveďte prosím kde a kdy
- telefonické a e-mailové spojení na Vás
- informaci o Vašem profesním působení, případně akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH
- zda požadujete zaslání příspěvku k autorizaci (je možné pouze při zaslání příspěvku do redakční uzávěrky)

Citlivé osobní údaje, které jsou nezbytné pro vyplacení autorského honoráře, jako jsou korespondenční adresa, rodné číslo, bankovní spojení, zasílejte, prosím, výhradně šifrovaně. V souladu s ochranou osobních údajů budou tyto údaje zpracovány pouze pro účely vyplacení autorských honorářů, a to jedním odpovědným pracovníkem.

(Jednoduchý formulář pro autory naleznete na <https://www.nkr.cz/casopis-ad-notam/instrukce-pro-autory>).

Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů. ■

Některé dílčí aspekty ohledně druhu podílů a druhu akcií **po novele zákona o obchodních korporacích**

JUDr. Lukáš Sadecký

Novela zákona o obchodních korporacích účinná ode dne 1. ledna 2021 a provedená zákonem č. 33/2020 Sb. (dále „Novela“) se promítá i do § 135 ZOK „*Druhy podílů*“ a § 276 ZOK „*Druhy akcií*“. V této souvislosti je zajímavé zaměřit se i na původně navrhované novelizační znění k druhu podílů a k druhu akcií a srovnat jej se zněním nakonec schváleným Novelou, což může být v určitých podstatných směrech interpretačně velmi nápomocné, a to především pro některé dílčí právní závěry po Novele a v konečném důsledku i pro otázku variability či modifikace práv spojených s podílem nebo s akcií.

I. OBECNÁ VÝCHODISKA

Připuštění možnosti vzniku – tomu odpovídajícím vhodným nastavením v zakladatelském právním jednání kapitálové společnosti – různých druhů podílů ve společnosti s ručením omezeným nebo různých druhů akcií v případě akciové společnosti, a to především pohledem otázky variability nebo modifikace práv s nimi spojenými, bylo

do právního řádu vneseno zákonem o obchodních korporacích s účinností ode dne 1. ledna 2014.

Za nejvíce právně diskutované, a to z důvodu určitých výkladových pochybností nebo odlišných přístupů, lze označit to, kam až daleko, tj. do jaké míry a v jakém rozsahu, je možné při tvorbě podílů nebo akcií různých druhů vůbec přikročit. Zejména jde o problematiku nastavení zcela jednoznačných hraničních limitů nebo jiných nepochybných parametrů ohledně aspektu ještě přípustnosti v míře, popř. v rozsahu variability či modifikace podílů nebo akcií různých druhů.

Za zásadní lze přitom označit i to, zda se lze vydat cestou čistě jen odebrání, tedy „ochuzování“ některých imanentních nebo presumovaných práv jinak spojených s podílem nebo s akcií, a kde je vlastní limitace takového případného „ochuzování“. Ostatně cesta jen odebrání práv bude nepochybně vždy o něco více diskutabilní a spornější, než tomu bude v případě opačném, tj. v případě pouze určitého přidávání či obohacování práv spojených s podílem nebo s akcií.

Novela na některých místech přichází v rámci § 135 a 276 ZOK s určitými upřesněními, která alespoň v něčem napomáhají celou záležitost, tj. záležitost přidávání a především ubírání práv, lépe interpretačně uchopit.

V případě, že se kapitálová společnost rozhodne vydat podíly nebo akcie různých (více) druhů, tak musí zároveň v zakladatelském právním jednání jako obligatorní náležitost uvést název druhu podílu nebo název druhu akcií a práva a povinnosti s ním/nimi spojené/spojených.¹

S vlastnickým právem podílu nebo akcie se pro společníka (akcionáře) pojí především právo na podíl na zisku a na jiných vlastních zdrojích, právo na podíl na likvidačním zůstatku, hlasovací právo nebo jiná (další) práva, která lze v konečném důsledku zařadit do skupiny podílení se na řízení společnosti.

II. PŮVODNÍ DÍLČÍ LIMITACE V NOVELIZAČNÍM NÁVRHU, KTERÁ NAKONEC NEBYLA PŘIJATA

Zákonodárce pro účely společnosti s ručením omezeným navrhoval novelizované znění § 135 odst. 2 ZOK následovně (toto znění nakonec nebylo přijato): „(2) Společenská smlouva může upravit i podíly, se kterými není spojeno právo na podíl na zisku, právo na podíl na likvidačním zůstatku nebo hlasovací právo; s podílem musí být vždy spojeno alespoň jedno z těchto práv.“ Především tak měla být nepochybně a jednoznačně zmíněna vůbec možnost odebírání, tedy „ochuzování“ práv z podílů, přičemž alespoň jedno z celkem třech výslovně uvedených odebíraných práv mělo vždy zůstat zachováno. Přijetím původního novelizačního návrhu se tak mohlo hovořit o určité nedotknutelnosti, resp. o určité neodjitelnosti alespoň jednoho z práv, a to z „exkluzivní triády“ explicitních práv, legislativně nabídnutých k odebírání.

Pro účely akciové společnosti navrhoval zákonodárce novelizované znění § 276 odst. 2 ZOK následovně (toto znění nakonec nebylo přijato): „(2) Akciová společnost může vydat i akcie, s nimiž není spojeno právo na podíl na zisku, právo na podíl na likvidačním zůstatku nebo hlasovací právo; s akcií musí být vždy spojeno alespoň jedno z těchto práv.“ Zde byla zamýšlena identická podstata a význam jako ve výše navrhovaném případě podílu u společnosti s ručením omezeným, a to včetně zachování „exkluzivní triády“ explicitních práv nabídnutých k odebírání s vazbou na zachování alespoň jednoho z nich.

Vzhledem ke skutečnosti, že nakonec nebyla pro účely případného odebírání, resp. „ochuzování“, práv přijata limitace ohledně zachování alespoň jednoho z práv, a to z celkem třech „exkluzivních“ práv, lze mít důvodně za to,

že lze vydat či upravit dokonce takový podíl nebo akcii, ze kterého/které může být současně odebráno jak právo na podíl na zisku a na jiných vlastních zdrojích, tak i právo na podíl na likvidačním zůstatku a hlasovací právo. Nadneseně můžeme hovořit o „sterilizovaném“ podílu nebo o „sterilizované“ akci, jelikož tyto ztrácejí podstatné společnické nároky či práva.

JUDr. Lukáš Sadecký

- advokát
- člen rozkladových komisí
- rozhodce Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR

Takto krajně „ochuzený“ druh podílu nebo druh akcie může existovat zásadně jen v případě, že v rámci téže kapitálové společnosti bude rovněž přítomen další druh podílu nebo akcie, se kterým/kterou je spojeno hlasovací právo. Nelze totiž připustit na-

prostou neexistenci hlasovacího práva u veškerých podílů nebo akcií v kapitálové společnosti, což by jinak zapříčinilo citelné ochromení, resp. paralyzování kapitálové společnosti.

To, že je možné vydat se cestou až krajního „ochuzení“ podílu nebo akcie, jak bylo naznačeno výše, lze dovozovat i z toho, že zákonodárce mohl a měl případně legislativně nastavit v rámci třech „exkluzivně“ zmíněných odebíraných práv povinnost zachování alespoň jednoho z nich. Takovýto legislativní návrh, třebaže byl jinak učiněn, ovšem nakonec nebyl přijat. Jeho nepřijetí přesto s sebou v konečném důsledku přináší navazující nemalou interpretační nápomoc či význam.

III. NEDOTKNUTELNÁ PRÁVA SPOLEČNÍKA (AKCIONÁŘE)

Již výše bylo uvedeno, že se lze vydat cestou současného odebrání práva na podíl na zisku a na jiných vlastních zdrojích, tak i práva na podíl na likvidačním zůstatku a hlasovacího práva, čemuž dost interpretačně napomohlo to, že určité limity v rámci „triády“ exkluzivních práv zvažované zákonodárcem nakonec nebyly přijaty (viz novelizačně navrhované znění § 135 odst. 2 a § 276 odst. 2 ZOK výše); to vše za předpokladu, že v téže kapitálové společnosti bude rovněž existovat podíl nebo akcie se zachovaným hlasovacím právem.

Za větší pozornost stojí to, zda lze detekovat některá taková práva společníka (akcionáře), která jsou pro podíl nebo akcii natolik imanentní, že jsou v konečném důsledku nedotknutelná, čímž tedy nemohou být nijak modifikována, resp. odebírána k tíži společníka nebo akcionáře.

V případě společnosti s ručením omezeným můžeme za taková práva zpravidla označit následující: právo na informace společně s právem na nahlížení do dokladů společnosti a kontroly údajů v nich obsažených (§ 155 ZOK); právo uplatnit či podat společnickou žalobu (§ 157 až 160 ZOK); právo zúčastnit se valné hromady (§ 168 ZOK); práva kvalifikovaného společníka (§ 187 ZOK); právo dovolávat se neplatnosti usnesení valné hromady (§ 191 ZOK) atd.

¹ Srov. § 146 odst. 1 písm. d) ZOK po Novele a § 250 odst. 2 písm. d) ZOK.

V případě akciové společnosti můžeme za taková práva zpravidla označit následující: právo požadovat opis seznamu všech akcionářů (§ 266 ve spojení s § 268 ZOK); právo účastnit se valné hromady (§ 353 a 399 ZOK); právo na vysvětlení (§ 357 ZOK); právo uplatňovat návrhy a protinávrhy (§ 361 až 364 ZOK); práva kvalifikovaných akcionářů včetně práva uplatnit či podat akcionářskou žalobu (§ 365 až 374 ZOK); právo dovolávat se neplatnosti usnesení valné hromady (§ 428 ZOK) atd.

Lze mít důvodně za to, že především výše uvedená práva společníka nebo akcionáře by měla být označena za nedotknutelná, a tudíž za neodjímatelná, a to z jejich povahy, popř. z důvodu imanentní charakteristiky nebo kogentnosti takovýchto práv, aniž by to muselo být někde v zákoně o obchodních korporacích výslovně zdůrazněno či snad uvedeno v nějakém nedotknutelném výčtu společnických práv.

IV. NĚKTERÉ INTERPRETAČNÍ PŘÍNOSY NOVELY § 135 ZOK

Předně je třeba uvést, že Novelou nakonec došlo k vložení nových odstavců 3 a 4 do § 135 ZOK. Je tak i nadále zachován původní legislativní termín „základní podíl“,² jenž odpovídá podílu, se kterým nejsou spojena žádná zvláštní práva a povinnosti. Identicky zůstává normováno, že podíly, se kterými jsou spojena stejná práva a povinnosti, tvoří jeden druh.

Lze mít za to, že za skutečně „základní podíl“ by měl být zpravidla označován jen ten podíl, do kterého nebylo prostřednictvím zakladatelského právního jednání nijak zasahováno, tj. nebylo do něj nic přidáváno, ale ani ubíráno. Takovýto podíl je tak jako celek regulován a „zakonzervován“ veškerými právy a povinnostmi, které jsou mu přiznány čistě zákonem o obchodních korporacích; důsledně vzato: „nic více na právech a povinnostech, ale ani nic méně na právech a povinnostech“.

To, že § 135 odst. 3 ZOK po Novele, a to po přihlédnutí k dikci: „Upraví-li společenská smlouva podíly, se kterými není spojeno hlasovací právo, ...“, apobuje vydávání podílů bez hlasovacího práva, nepochybně a jednoznačně dodává na právní jistotě, že z podílů je vhodnou úpravou společenské smlouvy skutečně možné odebírat hlasovací právo.

Společníci mají § 135 odst. 3 *in fine* ZOK po Novele zajištěno, že i v případě podílu bez hlasovacího práva má vlastník takového podílu jako společník nedotčena práva svědčící v jeho prospěch podle § 171 odst. 2 ZOK, tj. v případě zásahu do práv a povinností společníka změnou společenské smlouvy se vyžaduje souhlas takto dotčeného společníka, popř. všech společníků.

Zákonodárce § 135 odst. 4 ZOK po Novele: „Ve společnosti musí být alespoň jeden podíl, se kterým je spojeno hlasovací právo“ přichází s nutnou a žádoucí pojistkou v tom směru,

že se společnost nemůže a nesmí ocitnout v situaci, že by v ní neexistoval podíl s hlasovacím právem. V případě podílu s hlasovacím právem není vyžadován žádný povinně minimální procentuálně vyjádřený poměr výše hlasovacího podílu k celkové výši základního kapitálu společnosti.

Právě po přihlédnutí k § 135 odst. 4 ZOK po Novele (navíc navrhované novelizující znění § 135 odst. 2 ZOK nebylo nakonec přijato – viz výše) lze o to více dospět k závěru, že lze vydat dokonce takový „sterilizovaný“ podíl, se kterým nebude spojeno právo na podíl na zisku a na jiných vlastních zdrojích, ani právo na podíl na likvidačním zůstatku, ani hlasovací právo, jestliže bude zastoupen alespoň jeden podíl ve společnosti, se kterým je spojeno hlasovací právo.

V. NĚKTERÉ INTERPRETAČNÍ PŘÍNOSY NOVELY § 276 ZOK

Předně v § 276 odst. 1 ZOK po Novele došlo k odstranění legislativního termínu „kmenová akcie“, za kterou se považovala akcie, se kterou není spojeno žádné zvláštní právo, a dále došlo k obsahovému zestručnění v tom směru, že akcie, se kterými jsou spojena stejná práva, tvoří jeden druh (především byl vypuštěn dovětek ohledně „zvláštního práva nebo práv“).

Ustanovení § 276 odst. 2 ZOK po Novele doslovně převzalo znění § 279 ZOK před Novelou,³ dle něhož: „Akcíe, s nimiž není spojeno hlasovací právo, mohou být vydány, jen pokud souhrn jejich jmenovitých hodnot nepřesáhne 90 % základního kapitálu“, což významně napomohlo především v tom směru, že bezprostředně výše citovaná dikce se před Novelou systematickým výkladem vztahovala výlučně k prioritním akciím,⁴ ale nikoliv již k akciím jako takovým, natož k druhům akcií. Takovéto legislativně systematické přesunutí tak (po přihlédnutí k § 276 odst. 2 ZOK po Novele) nepochybně a jednoznačně apobuje vydávání akcií bez hlasovacího práva (se zastoupením limitace: maximálně v souhrnu jejich jmenovitých hodnot odpovídajícímu nejvýše 90 % základního kapitálu), čímž se přidává na právní jistotě, že z akcií je skutečně možné odebírat hlasovací právo. V akciové společnosti tak po Novele musí být vždy obligatorně zastoupeny akcie, s nimiž je spojeno hlasovací právo v souhrnu jejich jmenovitých hodnot odpovídajících minimálně 10 % základního kapitálu.

Zákonodárce § 276 odst. 3 ZOK po Novele (podstata využita a převzata z právní úpravy prioritních akcií, a to z věty druhé § 278 odst. 2 ZOK před Novelou) nejenže přiznává hlasovací právo akciím jinak bez hlasovacího práva, má-li se na valné hromadě hlasovat podle druhu akcií, ale v konečném důsledku připouští i vznik akcií bez hlasovacího

² Viz § 135 odst. 1 *in fine* ZOK.

³ Novelou byl § 279 ZOK zcela zrušen.

⁴ Ohledně prioritních akcií je zapotřebí mít na paměti, že je u nich presumováno nepřiznání hlasovacího práva, není-li ve stanovách určeno jinak (§ 278 odst. 2 ZOK).

práva. Legislativně systematické zařazení odst. 3 § 276 ZOK po Novele, a to pod „Druhy akcií“, nepochybně přináší interpretační výhodu.

Ustanovení § 276 odst. 5 ZOK po Novele místy upřesňuje nebo rozšiřuje tu skutečnost, že: „S akciemi o stejné jmenovité hodnotě nebo s kusovými akciemi mohou být spojena různá práva nebo i různá váha hlasů.“ Zde uvedené by se spíše nemělo vykládat tak, že v rámci identického posuzovaného druhu akcií, navíc v rámci akcií o stejné jmenovité hodnotě, je tedy možné uvažovat o určitých rozdílech v právech nebo váze hlasů; popíralo by to totiž tu skutečnost, že se jedná o stejný druh akcií, a v rámci něho by nemělo být přijatelné, aby byly činěny rozdíly. Jinak řečeno, zákonodárce pouze obecně normuje, že akcie stejné jmenovité hodnoty nebo kusové akcie mohou být nositeli různých práv nebo váhy hlasů, avšak nikde tím nepřipouští, že by tak mělo docházet k nepoměrným rozdílům, resp. k rozdílům v nastavení různých práv nebo váhy hlasů (uvažujeme všechny akcie o stejné jmenovité hodnotě) napříč jednoho stejného druhu akcií.⁵

VI. OBECNĚ K VARIABILITĚ NEBO MODIFIKACI PRÁV

Jako zapovězená a nedotknutelná oblast by měla být označena množina takových společnických práv, která z jejich imanentní povahy – natolik nedotknutelná provázanost, resp. spojitost, s podílem nebo s akcií – nebo kogentního charakteru nelze od podílu či akcie odejmout ani vyloučit (k tomuto viz část III. tohoto článku výše). Třebaže lze některá takováto společnická práva dovozovat již nyní, bude přesto velmi žádoucí, pokud nakonec raději někde zazní v rozhodovací činnosti soudu, aby byla jednoznačně odkryta a posílena jejich ochrana, resp. nedotknutelnost.

Je zapotřebí mít dále na paměti, že zásadní limitaci pro účely variability nebo modifikace práv u podílu nebo u akcie vždy představuje nejen § 244 ZOK po Novele prostřednictvím dodržování zásady zacházení za stejných podmínek se všemi akcionáři stejně, ale rovněž i věta druhá § 212 odst. 1 ObčZ v podobě zákazu bezdůvodného zvýhodňování nebo znevýhodňování členů, potažmo společníků korporace. V rámci těchto mantinelů by měla být pečlivě poměřována každá případná modifikace nebo variabilita práv spojených s podílem nebo s akcií.

5 Ostatně § 244 ZOK po Novele normuje, aby společnost zacházela za stejných podmínek se všemi akcionáři stejně.

6 K tomuto viz § 276 odst. 4 ZOK po Novele. Třebaže u společnosti s ručením omezeným nenalezneme výslovný zákaz úrokových podílů, jako je tomu u akciových společnostech (navíc Novelou původně navržený § 135 odst. 3 ZOK zakazující úrokové podíly nebyl nakonec přijat), není důvod v tomto směru jakkoliv zvýhodňovat společnosti s ručením omezením oproti akciovým společnostem.

7 Srov. především § 256 odst. 1 ZOK po Novele.

8 Ohledně problematiky nepojmenovaných (inominátních) cenných papírů srov. Sadecký, L. Nepojmenované (inominátní) cenné papíry – otevřené otázky. *Soukromé právo*, 2016, č. 12/2016, s. 20.

Zákonodárce hodlal navrhovanou novelizační činností, která nakonec nebyla přijata, zvláště zmínit skupinu tří práv („exkluzivní triáda“), a to právo na podíl na zisku, právo na likvidační zůstatek a hlasovací právo s tím, že v případě odebrání takovýchto práv muselo být vždy povinně zachováno alespoň jedno z nich (k tomuto viz část II. tohoto článku výše). Pokud bude v kapitálové společnosti rovněž přítomen podíl nebo akcie s hlasovacím právem, navíc u akciové společnosti musí být dále splněno určité poměrné procentuální zastoupení na základním kapitálu, je možné přistoupit k současnému odejmutí všech práv z „exkluzivní triády“. Vlastníkovi takového podílu by ovšem měla bez dalšího zůstat zachována veškerá nedotknutelná a svojí povahou nezabavitelná práva společníka, naznačená výše.

Jako zakázané by měly být i nadále označeny úrokové podíly nebo akcie,⁶ tj. spojování práva na určitý úrok nezávisle na hospodářských výsledcích kapitálové společnosti.

Pro společníky společnosti s ručením omezeným nebo akciové společnosti⁷ by mělo být shodné to, že se prostřednictvím podílu nebo akcie podílejí na řízení kapitálové společnosti, na jejím zisku nebo na likvidačním zůstatku, což ovšem nebrání některému pouze přípustnému odebrání z těchto práv. Zde uvedené se projeví především v tom, že by tak nemělo být možné vázat na podíl nebo na akcii taková práva (projev určitého zvýhodňování či obohacování), která mají povahu zvýhodněného nároku na zboží nebo na služby kapitálové společnosti, jelikož takovéto nároky nemají nic společného s řízením společnosti ani s jejím ziskem nebo s likvidačním zůstatkem. Takováto zvláštní práva by měla spíše nacházet oporu zásadně v nepojmenovaných (inominátních) cenných papírech dle § 515 ObčZ.⁸

VII. ZÁVĚRY A DOPADY NOVELY

Novela přináší do oblasti druhů podílů a druhů akcií jisté interpretační posuny, které přidávají na větší právní jistotě ohledně variability či modifikace práv spojených s podílem nebo s akcií. Především jde o to, že jak z podílů, tak i z akcií může být odebráno hlasovací právo. Hlasovací právo tudíž po Novele *a priori* nepředstavuje neodnímatelnou položku podílu nebo akcie.

U společnosti s ručením omezeným musí být vždy zastoupen alespoň jeden podíl, se kterým je spojeno hlasovací právo. Navíc tento hlasovací podíl není nijak limitován žádným maximálním nebo minimálním poměrem či vyjádřením k základnímu kapitálu společnosti. Naopak u akciové společnosti musí být vždy zastoupeny akcie, s nimiž je spojeno hlasovací právo v souhrnu jejich jmenovitých hodnot odpovídajícím minimálně 10% základního kapitálu společnosti; u akcií bez hlasovacího práva totiž nesmí být souhrn jejich jmenovitých hodnot odpovídající více než 90% základního kapitálu společnosti.

Zákonodárce nakonec nepřijal navrhovanou dílčí limitaci v podobě zachování alespoň vždy jednoho z celkem tří „exkluzivních“ práv spojených s podílem nebo s akcií; nebyla akceptována skutečnost obligatorního zachování alespoň jednoho z následujících práv: právo na podíl na zisku nebo právo na podíl na likvidačním zůstatku nebo hlasovací právo. I tímto lze o to více po Novele připustit vznik takového druhu podílu nebo akcie („sterilizovaný“ podíl nebo akcie), se kterým není spojeno, naopak jsou současně vyloučena, žádné ze tří v tomto odstavci výše vyjmenovaných práv, jestliže bude v téže kapitálové společnosti rovněž existovat podíl nebo akcie s hlasovacím právem. Možnost vzniku „sterilizovaného“ podílu nebo akcie lze určitým způsobem dovozovat i z § 135 odst. 4 ZOK po Novele nebo z § 276 odst. 2 ZOK po Novele.

Zakladatelským právním jednáním nelze z podílu nebo z akcie ovšem odebrat taková práva, která jsou svojí charakteristikou imanentní či jinak kogentní pro podíl nebo akcii. Pro ochranu takovýchto nedotknutelných práv není zapotřebí výslovná úprava zákonodárcem; jeví se ovšem jako žádoucí, aby takováto nedotknutelná práva raději někde zazněla v soudní rozhodovací činnosti.

Zákonodárce legislativně navrhovaným a nakonec novelizačně nepřijatým zněním § 135 odst. 2 nebo § 276 odst. 2 ZOK dal v konečném důsledku najevo, že práva z „exkluzivní třídy“ považuje za dotknutelná a odjímatelná.

Novelou legislativně systematické přesunutí některých zákonných ustanovení z prioritních akcí, a to přímo do části „Druhy akcií“ v § 276 ZOK, přináší výraznější interpretační zlepšení.

Každá případná modifikace nebo variabilita práv spojených s podílem nebo s akcií by vždy měla být současně poměřována i s § 244 ZOK po Novele a s větou druhou § 212 odst. 1 ObčZ, a to především v rámci identického posuzovaného druhu podílu nebo akcií.

Především § 135 odst. 3 a odst. 4 a rovněž i § 276 odst. 2 a odst. 3 ZOK po Novele lépe interpretačně nabízí vůbec možnost a přípustnost modifikace či variability práv spojených s podílem nebo s akcií.

Lze mít důvodně za to, že v rámci identického druhu akcií, navíc o stejné jmenovité hodnotě, není možné mít spojená různá práva nebo různou váhu hlasů. Ustanovení § 276 odst. 5 ZOK po Novele totiž cílí jen na obecné konstatování na akcie o stejné jmenovité hodnotě nebo kusové akcie, avšak není zde žádná zmínka o přípustnosti rozdílů v rámci identického druhu posuzovaných akcií. Určitá korigující obdoba by měla být aplikována rovněž v rámci každého identického druhu posuzovaného podílu společnosti s ručením omezeným. ■

inzerce

Program pro notářskou kancelář?

MÁME NA TO SYSTÉM

www.notarskyinformacniystem.cz

PRO PRACOVNÍKY > ÚSPORA ČASU

Propojení s Czech POINT • Zadáte číslo OP nebo RČ, údaje klienta se načtou automaticky • Automatické vyhledání a načtení dědiců z EO • **Propojení s Veřejným rejstříkem** • Zadáte část názvu společnosti, další údaje se načtou automaticky • **Propojení s ČÚZK** • Automatické načtení Sbírky listin • Automatické lustrace nemovitostí • Vygenerování textového popisu nemovitostí • **Tisk ověřovacích štítků a jejich vyúčtování**

... a mnoho dalších způsobů, jak si zjednodušit práci, předvedeme přímo u vás v kanceláři

INFO@STARFISH.CZ | +420 777 647 357

PRO NOTÁŘE > VYŠŠÍ PRÁVNÍ JISTOTA A KLID

U každého klienta kontrola právní způsobilosti podle EO • Kontrola řady dalších údajů: odcizení OP, osoba bez trvalého bydliště, upozornění na datovou schránku a další • Kontroly i v případě běžného ověřování • Automatické generování faktur i upomínek • Zabezpečení dat na úrovni bankovních aplikací

starfish
technologies

Participace věřitelů na soupisu pozůstalosti

Mgr. Karel Volný

V TOMTO ČLÁNKU BYCH SE CHTĚL ZAMĚŘIT NA INSTITUT SOUPISU POZŮSTALOSTI, A TO Z POHLEDU ÚČASTI VĚŘITELŮ ZŮSTAVITELE NA NĚM. TOUTO ÚČASTÍ PAK MÁM NA MYSLI NEJEN FYZICKOU PŘÍTOMNOST PŘI PROVÁDĚNÍ SOUPISU, ALE VEŠKERÉ OSTATNÍ ÚKONY SE SOUPISEM SPOJENÉ, TEDY ZEJMÉNA PRÁVO SOUPIS NAVRHNOUT, PRÁVO BÝT O PROVEDENÉM SOUPISU VYROZUMĚN A PRÁVO VYJÁDŘIT SE K SOUPISU. PRÁVĚ VŠECH TĚCHTO FÁZÍ BYCH SE CHTĚL VE SVĚM ČLÁNKU DOTKNOUT, PŘIČEMŽ MÝM HLAVNÍM ZÁJMEM JE OTEVŘÍT OTÁZKU POVINNOSTI SOUDU¹ OZNÁMIT VĚŘITELI PROVEDENÍ SOUPISU A PRÁVO VĚŘITELE VYJÁDŘIT SE K TAKTO PROVEDENÉMU SOUPISU DLE § 1689 ZÁKONA Č. 89/2012 SB., OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU (DÁLE TAKÉ „O. Z.“).

NENÍ VĚŘITEL JAKO VĚŘITEL

Občanský zákoník výslovně počítá s věřitelem zůstavitele pro případ nařízení soupisu pozůstalosti a pro účast na něm. Tuto úpravu lze nalézt v § 1684 a 1685 o. z. Pokud jde o nařízení soupisu pozůstalosti, nařídí jej soud také tehdy, požádá-li o to věřitel zůstavitele, který navrhl, aby pozůstalost zůstala odloučena od jmění dědice a byla spravována jako oddělené jmění (dále jen „odloučení pozůstalosti“), nebo osvědčí-li věřitel zůstavitele, že tu je pro provedení soupisu jiný vážný důvod.² Jde-li pak o přítomnost na samotném soupisu pozůstalosti a činění připomínek a vzná-

šení dotazů, náleží tato práva jak věřiteli, který si vyžádal odloučení pozůstalosti, tak i jiné osobě, která na tom prokáže právní zájem, souhlasí-li s tím soud.³ Zda by pod tuto druhou kategorii osob – právní zájem, bylo možné podřadit i všechny ostatní věřitele, kteří nenavrhli odloučení pozůstalosti, se pokusím rozebrat ve svém článku níže. Na co se však pokusím poukázat už v této fázi, je rozdílnost hmotněprávní a procesněprávní úpravy.

Dle § 112 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále také „z. ř. s.“), je věřitel v řízení o pozůstalosti účastníkem řízení **pouze tehdy**, jde-li v něm o odloučení pozůstalosti, které navrhl, nebo o soupis pozůstalosti, který navrhl. V jiných případech ani v jiných částech řízení věřitel není účastníkem řízení. Zpravidla tedy jde o situaci, kdy věřitel „pouze“ přihlásí svou pohledávku do pasiv pozůstalosti. V takovém případě tedy, podle výše uvedeného ustanovení, věřitel není účastníkem řízení v žádné jeho části.

1 Pokud je v článku užíván termín soud, pak platí, že není-li uvedeno jinak, je tím myšlen příslušný notář jako soudní komisař.

2 § 1685 odst. 2 písm. c) a d) o. z.

3 § 1684 odst. 2 písm. d) a e) o. z.

ODLOUČENÍ POZŮSTALOSTI

Pokud se podíváme na věřitele, který navrhl odloučení pozůstalosti,⁴ pak je zde hmotněprávní a procesněprávní úprava v souladu, jelikož tato osoba může soupis pozůstalosti navrhnout, být u něj přítomna, činit dotazy a vznášet připomínky a zároveň je v této části řízení i účastníkem řízení. Smyslem odloučení pozůstalosti je v zásadě zabránit splynutí jmění zůstavitele a jmění dědice. Z tohoto důvodu je racionální a nezbytné, aby takovýto věřitel zůstavitele měl plné povědomí o tom, co pozůstalost tvoří.

NÁVRH NA SOUPIS POZŮSTALOSTI

Podíváme-li se však na věřitele, který navrhl soupis pozůstalosti, nastává problém, jelikož v tomto ohledu není procesní úprava zcela v souladu s úpravou hmotněprávní. První problematickou otázkou je, kdo může podle hmotného práva mimo jiné navrhnout soupis pozůstalosti – věřitel, který osvědčí, že je pro provedení soupisu jiný vážný důvod. Jak tedy chápat § 112 z. ř. s. v části „soupis pozůstalosti, který navrhl“? Musí být tento návrh kvalifikovaný s ohledem na § 1685 odst. 2 písm. d) o. z., tedy musí v něm být **osvědčen jiný vážný důvod** na nařízení soupisu, nebo postačuje, dle dikce procesního ustanovení, prostý návrh? Přikloníme-li se ke druhému řešení, pak toto ustanovení občanského zákoníku pozbývá jakýkoliv smysl, když pro nařízení soupisu postačuje pouhé jeho navržení. Takovýto výklad však nepovažuji za správný, neboť odporuje principu bezrozpornosti právního řádu. Proto je dle mého názoru nutné část § 112 z. ř. s. „soupis pozůstalosti, který navrhl“ vykládat tak, že se musí jednat o kvalifikovaný návrh, ve kterém je zároveň věřitel povinen osvědčit jiný vážný důvod, ve smyslu § 1685 odst. 2 písm. d) o. z. V čem může tento jiný vážný důvod spočívat? Např. v tom, že majetek patřící do pozůstalosti může být v pozůstalostním řízení zatajen nebo že s ním může být jinak naloženo způsobem poškozujícím věřitele zůstavitele.⁵

Druhou významnou odlišností pak je, kdo může být soupisu pozůstalosti přítomen. Dle hmotného práva to může být i osoba, např. věřitel, která na tom prokáže právní zájem, souhlasí-li s tím soud. Občanský zákoník nestanoví, že by u soupisu mohl být přítomen i věřitel, který jej navrhl. Avšak s ohledem na to, že řízení o pozůstalosti je řízením nesporným, jeho jednání jsou neveřejná, převažuje v něm zájem na ochraně soukromí nad zájmem na veřejné projednání věci, se domnívám, že výčet osob, které mohou být soupisu přítomny, je výčtem taxativním. Z toho plyne, že jiné věřitele než ty, kteří navrhli odloučení pozůstalosti, lze podřadit toliko pod písm. e) daného odstavce – **souhlasí-li soud**, i jiná osoba, která na tom **prokáže právní zájem**; odkazovník však jen tehdy, hrozí-li, že bude povinen poměrně přispět na povinný díl. To je však v evidentním rozporu s tím, co stanoví § 112 z. ř. s., dle kterého je věřitel, který navrhl soupis, **automaticky účastníkem řízení v této části. Zákon o zvláštních řízeních soudních po tomto věřiteli nepo-**

žaduje prokázání právního zájmu na účasti na soupisu, a už vůbec jeho účast na soupisu nespojuje se souhlasem soudu. Přitom § 178 odst. 1 z. ř. s., týkající se vyrozumění o provedení soupisu, veskrze odkazuje na § 1684 odst. 2 o. z., když stanoví, že se o soupisu „vyrozumí o době a místu jeho provedení všechny osoby, které mají právo být přítomny soupisu a vznášet dotazy a připomínky“. Jak se tedy s tímto rozkolem vypořádat? Za prvé je nutné uvést, že je poněkud s podivem, že občanský zákoník výslovně nepočítá s tím, že věřiteli, který je oprávněn soupis pozůstalosti navrhnout dle § 1685 odst. 2 písm. d) o. z., vzniká automaticky účast na soupisu pozůstalosti. Jako by snad občanský zákoník od-
děloval věřitele, kteří mohou být soupisu přítomni, od těch,

kteří jej mohou navrhnout. Pokud by tomu tak mělo být, je otázkou, proč by měl být takovýto věřitel motivován k navržení soupisu pozůstalosti, když samotnou účast na tomto soupisu mu zákon bezpodmínečně negarantuje? Ustanovení občanského zákoníku je

však dle mého soudu třeba číst ve vzájemné souvislosti se zákonem o zvláštních řízeních soudních a vyložit je tak, že věřiteli, který navrhl soupis pozůstalosti a osvědčil jiný vážný důvod pro nařízení soupisu, vzniká *ex lege* právo účastnit se soupisu pozůstalosti. Není kupř. možné tato ustanovení ve vzájemné souvislosti vykládat tak, že věřitel navrhne soupis pozůstalosti, avšak až se souhlasem soudu mu může být přítomen, když přitom už tím, že navrhl soupis pozůstalosti, je co do soupisu účastníkem řízení. Co kdyby soud nedal souhlas s jeho účastí při soupisu? I přesto by byl účastníkem řízení? Takovýto výklad nepovažuji za správný.

Za druhé je nutné poukázat na skutečnost, že pro nařízení soupisu musí věřitel **osvědčit jiný vážný důvod**, pro účast na něm by měl zase **prokázat právní zájem**. Jaký je mezi těmito termíny rozdíl? Jiný vážný důvod jsem se pokusil vymezit výše. Pokud jde o právní zájem, tak ten je v tomto směru nutné odlišit od jiného vážného důvodu, jelikož se musí primárně dotýkat právní sféry navrhovatele. V tomto ohledu lze např. odkázat na judikaturu k pojmu naléhavý právní zájem ve vztahu k § 80 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu.⁶ Jelikož však je v zájmu věřitele, aby žádný majetek zůstavitele nebyl kupř. zatajen nebo poškozen, nebude možné právní zájem věřitele na uspokojení své pohledávky podřadit pod jiný vážný důvod? Dle mého soudu tomu tak bude, což by vedlo i k závěru, že **věřiteli, který navrhl soupis pozůstalosti a prokázal soudu svou pohledávku (náležitě doložil), vzniká ex lege právo účast-**

Mgr. Karel Volný

■ notářský kandidát a zástupce
Mgr. Jana Mihálíka, notáře v Ostravě

4 Ačkoliv § 1684 odst. 2 písm. d) o. z. hovoří o „vyžádání si“ odloučení pozůstalosti, lze tento termín i s ohledem na § 1709 o. z. považovat za synonymum s termínem „navrhl“.

5 Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 513–526. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 30. 11. 2020]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

6 Např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2003, sp. zn. 22 Cdo 1180/2003.

nit se soupisu pozůstalosti. Žádného souhlasu soudu s účastí věřitele na soupisu pozůstalosti již není třeba.

To pak plně koresponduje i s § 112 z. ř. s.

Pro oba „typy“ věřitelů, tedy ty, kteří navrhli soupis pozůstalosti nebo odloučení pozůstalosti, platí, že by jim soud doručoval usnesení o nařízení soupisu pozůstalosti, byli by vyzoomívání o provedení soupisu (§ 178 odst. 1 z. ř. s.), a rovněž by jim bylo doručováno usnesení o nahrazení soupisu pozůstalosti seznamem pozůstalostního majetku nebo společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku (§ 177 z. ř. s.).

ZBYLÍ VĚŘITELÉ

Další a poslední skupinu věřitelů pak tvoří věřitelé, kteří ne navrhli odloučení pozůstalosti ani soupis pozůstalosti, a nejsou tedy účastníky řízení ve smyslu § 112 z. ř. s., ale prokázali soudu svou pohledávku (případně ji alespoň soudu oznámili) a mohli by mít právo účastnit se soupisu ve smyslu § 1684 odst. 2 písm. e) o. z. Tuto skupinu si označíme pracovně jako „zbylí věřitelé“. Tato skupina věřitelů je v praxi nejpočetnější, a je tedy zásadní uvést, jak je to s jejich účastí při soupisu pozůstalosti. V tomto ohledu je nutné vyjít z písm. e) shora uvedeného ustanovení, tedy že pro jejich účast při soupisu je nutný souhlas soudu a prokázání právního zájmu. Právní zájem jsem se pokusil objasnit výše, nyní bych se krátce zaměřil na souhlas soudu. Občanský zákoník ani zákon o zvláštních řízeních soudních nestanoví žádnou formu ani žádnou lhůtu, v jaké by souhlas měl být udělen. Jelikož se jedná o procesní postup soudu, lze se domnívat, že co do formy, by o tomto (ne)udělení souhlasu mohl vydat soud usnesení, kterým se vede řízení a proti kterému není odvolání přípustné. Není však ani zcela zapovězeno učinit tento (ne)souhlas formou neformálního přípisu. S termínem souhlasu soudu se v rámci řízení o pozůstalosti lze setkat např. i u zpeněžení majetku likvidační podstaty.⁷ Právě v tomto případě mohou ze svých praktických zkušeností uvést, že někteří soudci tento souhlas vydávají formou usnesení, někteří pouze formou určitého neformálního pokynu, přípisu, který se následně zakládá do spisu. Právní doktrína v tomto případě také připouští obě tyto varianty, a v praxi tak záleží na přístupu každého jednotlivého soudce.⁸ Osobně pak mám za to, že nestanoví-li právní řád formu pro takovýto souhlas, lze jej udělit v jakékoliv formě. Zajímavou otázkou v tomto směru by mohlo být, jaká jsou vůbec kritéria pro vyslovení (ne)souhlasu soudu s účastí věřitele na soupisu. Jsou zde vůbec nějaká? Nebo je na libovůli soudu, zda souhlas udělí? A může se tomuto postupu „poškozený“ věřitel nějak

bránit? Odpovědi na tyto otázky v tomto článku ponechám stranou, avšak pouze jejich položení ukazuje, že právní úprava v tomto směru není zcela vyjasněná. Lze tedy shrnout, že prokáže-li zbylý věřitel právní zájem a je-li dán souhlas soudu, je takovýto věřitel účasten soupisu pozůstalosti a může činit připomínky a dotazy. Jak je to s jeho účastí v procesním smyslu? Je účastníkem řízení? *Stricto sensu* by tomu tak být nemělo, protože nejde o věřitele, který navrhl soupis pozůstalosti. Proto by mu neměla být ani doručována usnesení o nařízení či nahrazení soupisu pozůstalosti. Pro tento závěr by mohl svědčit i fakt, že ani další osoba uvedená v písm. e) – odkazovník, kterému hrozí, že bude povinen poměrně přispět na povinný díl, není dle zákona o zvláštních řízeních soudních účastníkem řízení. Jinými slovy, že všechny osoby uvedené v § 1684 odst. 2 písm. e) o. z. mohou být účastny soupisu pozůstalosti, ač nejsou účastníky řízení (jakási zbytková kategorie). **Lze se tedy domnívat, že takovýto věřitel není účastníkem řízení.** V praxi však k aplikaci tohoto ustanovení dochází spíše výjimečně, jelikož z různých důvodů k provedení soupisu pozůstalosti nedojde.

PROVEDENÍ SOUPISU BEZ ÚČASTI VĚŘITELŮ

V řízení může nastat situace, kdy není možné k soupisu pozůstalosti předvolat osoby, které mají právo na něm být přítomny, a soupis se provede v jejich nepřítomnosti. Je tomu tak z důvodu včasného provedení soupisu, na který pamatuje § 178 odst. 2 z. ř. s. ve spojení s § 1684 odst. 2 o. z. Na tomto místě nebudu detailněji rozebírat skutečnosti, které by pod termín „ohrožení včasného provedení soupisu“ bylo možné zařadit, ani se nebudu zabírat možnostmi, kdy by se o ohrožení včasného provedení nejednalo. Zaměřím se však na povinnost soudu oznámit věřitelům provedení soupisu, která je upravena v § 1689 o. z. Dle tohoto ustanovení platí, že: *„Je-li znám věřitel, soud mu oznámí, že byl proveden soupis pozůstalosti a umožní mu vyjádřit se k soupisu.“* Dle textu zákona je tak soud povinen v rámci řízení o pozůstalosti oznámit **vždy věřiteli** skutečnost, že došlo k **provedení** soupisu pozůstalosti, a zároveň mu **umožnit vyjádřit se** k takto provedenému soupisu. Zákonodárce v důvodové zprávě k tomuto ustanovení uvádí, že: *„Účelem soupisu je zajistit ochranu a právní jistotu některým dědicům, ale také poskytnout ochranu věřitelům, nezbytnou pro zajištění jejich práv. Protože věřitel zůstavitele není účastníkem řízení o dědictví, musí mu být umožněno, je-li znám, aby se k soupisu pozůstalosti vyjádřil. Není namístě výslovně stanovovat povinnost soudu přihlédnout k případným námitkám věřitele k soupisu pozůstalosti; to je otázka procesní.“*⁹ Důvodová zpráva tak klade důraz na informovanost věřitele ohledně majetku a dluhů zůstavitele a právo věřitele vznášet své připomínky a postřehy k soupisu tohoto majetku. Jaký však je skutečný zájem věřitelů ve vztahu k pozůstalosti? Je za každých okolností nezbytné a účelné umožnit každému věřiteli vyjádřit se k soupisu? Pojďme se na toto ustanovení podívat podrobněji.

Aby mohlo být umožněno věřiteli vyjádřit se k již provedenému soupisu, mohou nastat veskrze dvě situace. Za prvé, soupis byl proveden bez účasti osob, které mají právo mu být přítomny, z důvodu hrozby včasného provedení soupisu (§ 1689

7 § 231 odst. 2 z. ř. s.

8 Viz Svoboda, K., Tlášková, Š., Vlácil, D., Levý, J., Hromada, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 489. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 30. 11. 2020]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

9 Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanskému zákoníku, II. Zvláštní část, K § 1684 až 1689. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

o. z.). Za druhé, soupis byl proveden za účasti osob, které mají právo mu být přítomny, a navíc se jej věřitel z určitého důvodu neúčastnil. Podíváme-li se na oba scénáře, nebude sporu o tom, že soud je povinen oznámit provedení soupisu vždy těm věřitelům, kteří jsou účastníky řízení, co do soupisu (§ 112 z. ř. s.). V opačném případě by totiž § 1689 o. z. postrádal jakýkoliv smysl a význam, jelikož by se věřitelé o provedeném soupisu až do konce řízení o pozůstalosti vůbec nemuseli dozvědět. Navíc by šlo i o porušení § 6 o. s. ř., když by soud nejednal v součinnosti s účastníky řízení. Jak je to ale v případě zbylých věřitelů, kteří by se provedení soupisu pozůstalosti mohli účastnit dle § 1684 odst. 2 písm. e) o. z.?

PROČ NELZE APLIKOVAT § 1689 NA „ZBYLÉ VĚŘITELÉ“?

Primárně je nutné uvést, že § 1689 o. z. lze aplikovat pouze za situace, kdy byl proveden soupis pozůstalosti. *A contrario*, pokud nedošlo k provedení soupisu pozůstalosti, soud nemá tyto věřitele o čem vyrozumívat. V tomto směru mám za to, že klíčovým je termín **provedení soupisu**. Předchází-li provedení soupisu pozůstalosti jeho nařízení, pak zcela jistě nelze vyrozumět věřitele, resp. kohokoliv o soupisu pozůstalosti, nebyl-li nařízen. Tak tomu může být, nejsou-li splněny podmínky § 1685 o. z. Dále tomu tak může být i za situace, kdy byl soupis pozůstalosti třeba i nařízen, ale zároveň nahrazen seznamem pozůstalostního majetku nebo společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku. Klíčovou skutečností je, aby nedošlo k provedení soupisu. Pokud tedy v řízení nastala jedna ze shora nastíněných variant, pak lze výkladem dospět k tomu, že soud neaplikuje na zbylé věřitele § 1689 o. z.¹⁰ Pokud by již došlo k provedení soupisu, ať již byl tento soupis následně nahrazen, či nikoliv, pak mám i přesto za to, že z níže uvedených důvodů se § 1689 o. z. na zbylé věřitele neaplikuje.

V této souvislosti je zapotřebí uvést stanovisko L. Drápal, dle kterého se § 1689 o. z. aplikuje na věřitele pouze tehdy, pokud pro ně má určitý význam. Tomu tak dle jeho názoru je pouze v případě, jestliže alespoň jeden z dědiců uplatnil (řáděně a včas) výhradu soupisu. Argumentem je tedy limitace odpovědnosti za dluhy zůstavitele ve smyslu § 1706 o. z. V opačném případě totiž všichni dědicové hradí dluhy zůstavitele v plném rozsahu (§ 1704 o. z.) a jakékoliv vyrozumění o soupisu pozůstalosti pro tyto věřitele nemá právní význam.¹¹ Osobně s těmito závěry souhlasím zčásti, jelikož mám za to, že je nutné přihlížet i k procesní stránce věci, a tedy že se toto oznámení musí provést vždy ve vztahu k věřitelům, kteří jsou účastníky řízení, a to bez ohledu na (ne)učinenou výhradu soupisu dědici. Je tomu tak z toho důvodu, že by se tím jinak přímo zasahovalo do práv účastníků řízení a soud by porušil § 6 o. s. ř., když by nejednal v součinnosti s účastníky řízení. Navíc uplatnění práva výhrady soupisu není jediným předpokladem pro nařízení soupisu pozůstalosti. Pokud však jde o zbylé věřitele, zde souhlasím, že nebyla-li učiněna výhrada soupisu žádným z dědiců, pak oznamování provedeného soupisu postrádá s ohledem na shora uvedené důvody jakýkoliv význam. V tomto směru si však dovoluji jít ve svých úvahách ještě

dále, jelikož dle mého soudu ani uplatněná výhrada soupisu nezakládá soudu povinnost oznámit zbylému věřiteli provedení soupisu. Ve smyslu § 1707 o. z. platí, že každý z dědiců, který uplatnil výhradu soupisu, hradí dluhy zůstavitele společně a nerozdílně s ostatními dědici, věřitel však může po každém dědici vyhradivším si soupis požadovat plnění jen do výše odpovídající jeho dědickému podílu. Z tohoto ustanovení plyne, že pro věřitele je podstatné vědět, zda některý z dědiců uplatnil výhradu soupisu, dále kolik činí výše jeho dědického podílu a v jaké výši byla zjištěna obvyklá cena majetku a jiných aktiv pozůstalosti, výše dluhů a dalších pasiv pozůstalosti a čistá hodnota pozůstalosti, popř. výše předlužení. Všechny tyto skutečnosti věřitel v naprosté většině případů zjistí z rozhodnutí o dědictví, a to i včetně rozsahu aktiv a pasiv pozůstalosti.¹² Zbylého věřitele navíc nijak nezavazuje dohoda dědiců o vypořádání dluhů zůstavitele, jelikož ta má právní význam toliko mezi dědici, resp. účastníky řízení.¹³ Pokud se zbylý věřitel rozhodne vymáhat své právo po skončení řízení, může tak učinit, neboť mu v tom nebrání právní moc rozhodnutí o dědictví.¹⁴ Bude-li chtít zbylý věřitel uplatnit svou pohledávku již v průběhu řízení o pozůstalosti, pak může vymáhat plnění vůči tomu, kdo spravuje pozůstalost, a domáhat se uspokojení z majetku náležejícího do pozůstalosti.¹⁵ K tomuto je nutné uvést, že k vymáhání pohledávky může jednak dojít jak před provedením soupisu, tak i po jeho provedení. Ve všech případech však mám za to, že k podání žaloby, k plnému úspěchu ve sporném řízení, ani k dobrovolné úhradě ze strany správce pozůstalosti nepotřebuje zbylý věřitel být přítomen provádění soupisu pozůstalosti, případně být vyrozuměn o jeho nahrazení; nevědomost o této skutečnosti mu nebrání v uplatnění jeho práva.

Dále bych rád poukázal na to, že soupis pozůstalosti se činí za účelem zjištění pozůstalostního jmění, tedy aktiv i pasiv pozůstalosti. Pasiva pozůstalosti pak tvoří dluhy zůstavitele, které měl v době smrti, jakož i dluhy, které mají původ v právních skutečnostech, z nichž by měl plnit zůstavitel, kdyby mu v tom nezabránila jeho smrt, náklady pohřbu, náklady některých osob na zaopatření a další dluhy, které vznikly po smrti zůstavitele, o nichž zákon stanoví, že je hradí dědici zůstavitele nebo že se hradí z pozůstalosti, popř. že jsou pasivem pozůstalosti.¹⁶ Pokud věřitel není účastníkem

10 Odlišného názoru je M. Šešina in Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Svazek IV. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 509: „Je otázkou, zda stejná práva, jaká mají věřitelé podle § 1689 při provedení soupisu, mají i v případech, kdy byl soupis výjimečně a s jejich souhlasem nahrazen seznamem nebo prohlášením podle § 1687. Lze se přiklonit k tomu, že i v těchto případech by mělo být věřitelům oznámeno, že byl vyhotoven seznam nebo prohlášení a měli by také mít možnost se k nim vyjádřit.“

11 L. Drápal in Fiala, R., Drápal, L. a kol., op. cit. sub 5, s. 535–536.

12 § 184 odst. 2 a § 185 odst. 4 z. ř. s.

13 § 1699 odst. 1 o. z.

14 § 189 odst. 2 z. ř. s.

15 § 1703 o. z.

16 § 171 odst. 2 z. ř. s.

řízení, pak pro něj obvyklá cena majetku a jiných aktiv pozůstalosti, a tedy ani výše dluhů a dalších pasiv pozůstalosti nemůže být závazná. Proč by tedy za daného stavu měl být vyrozumíván o provedeném soupisu pozůstalosti někdo, kdo není účastníkem řízení a pro nějž není určení výše aktiv ani pasiv pozůstalosti závazné?

Občanský zákoník dále stanoví, že soud umožní zbylému věřiteli vyjádřit se k soupisu. Vyjádření k soupisu by bylo možné rozdělit do dvou hlavních kategorií. Do první kategorie by bylo možné zařadit osobní stanovisko k soupisu (kladné/záporné). Do druhé kategorie pak informace o jiných aktivech či pasivech pozůstalosti.

Pokud jde o první kategorii, pak si lze v praxi pouze stěží představit, že by věřitel zaslal soudu stanovisko, ve kterém by pouze souhlasil s provedeným soupisem. Daleko častěji by mohly přicházet v úvahu negativní stanoviska k provedenému soupisu s řadou námitek či připomínek. Jakou relevanci však tyto připomínky mají? Zákonodárce v důvodové zprávě, jak je již uvedeno shora, kulantně uzavírá, že otázka vypořádání se s námitkami věřitele je otázkou procesní. Zákon o zvláštních řízeních soudních v § 179 odst. 2 stanoví, že se v protokolu o soupisu pozůstalosti uvede, i kdo byl soupisu přítomen a jaké měl k soupisu dotazy a připomínky. Způsob vypořádání se s těmito dotazy a připomínkami však nestanoví. To platí rovněž pro situaci, kdy by byly námitky či připomínky zaslány po provedení soupisu. Je tedy zcela na uvážení soudu, jak se s těmito připomínkami vypořádá a zda věřitele s tímto svým „rozhodnutím“ seznámí? Výstup z těchto úvah by mohl být obdobný jako v případě kritérií pro udělení souhlasu s účastí věřitele při soupisu (viz výše). Lze však zdůraznit, že pokud jsou tyto připomínky ryze procesního rázu (poukázání na procesní nedostatky provedeného soupisu), pak zákon nepřiznává zbylému věřiteli žádnou možnost procesní obrany (viz níže).

Pokud jde o druhou kategorii, může věřitel ve svých připomínkách zejména poukazovat na skutečnost, že zůstavitel vlastnil i jiný majetek, než jaký je v soupisu pozůstalosti uveden, případně i na jiná pasiva. K tomuto je nutné uvést, že zbylému věřiteli nebrání nic v tom, aby tuto skutečnost, tedy rozsah veškerých mu známých aktiv a pasiv pozůstalosti,

uvedl již ve své přihlášce. Dále je nutné uvést, že ačkoliv je účelem soupisu pozůstalosti zjištění pozůstalostního jmění, tedy aktiv i pasiv pozůstalosti, tak není vyloučeno, aby se aktivum či pasivum pozůstalosti objevilo i po skončení řízení. Ustanovení § 193 odst. 1 věta první z. ř. s. stanoví, že objeví-li se po právní moci rozhodnutí o pozůstalosti majetek, který tvoří aktivum pozůstalosti, popř. též pasivum pozůstalosti, soud o ně doplní v dosavadním řízení vyhotovený soupis nebo seznam o aktivech a pasivech pozůstalosti. Soud tedy dodatečně projedná nově objevené aktivum pozůstalosti, případně pak nově objevené aktivum a pasivum pozůstalosti (nikdy pouze nově objevené pasivum pozůstalosti). Žádná lhůta, ve které by se tento majetek měl objevit, stanovena není. Navíc odst. 2 daného ustanovení upravuje i situace, kdy se objevilo nové aktivum nebo současně i pasivum pozůstalosti a nebyl podán návrh na dodatečné projednání – např. z podnětu věřitele. Věřiteli tak nic nebrání v tom, aby nahlásil jakákoliv mu známá aktiva nebo současně i pasiva pozůstalosti, a to jak v průběhu, tak i po skončení řízení o pozůstalosti. Mimoto, i kdyby byl do soupisu pozůstalosti zařazen určitý majetek či dluh, sama o sobě tato skutečnost nespovídá nic o skutečném vlastnictví věci.¹⁷

Dále si dovoluji poukázat na skutečnost, že § 1689 o. z. nemá z historického kontextu žádnou oporu v předchozích právních předpisech, ať již hmotněprávní¹⁸ nebo procesněprávní povahy.¹⁹ Proto je také otázkou, z jakého pramene zákonodárce tuto úpravu převzal a proč ji (nejspíše úmyslně) nastavil takto široce.

Na závěr si pouze dovoluji poukázat na to, co již bylo uvedeno výše, totiž, že řízení o pozůstalosti spadá mezi tzv. nesporná řízení, jejichž jednání jsou neveřejná. V těchto řízeních převažuje zájem na ochraně soukromí (zůstavitele) nad právem na veřejné projednání věci.²⁰ Jedním ze smyslů řízení je v rámci předběžného šetření zjistit stav zůstavitelova jmění, tedy i pasiva pozůstalosti, čehož lze dosáhnout dotazy na příslušné věřitele zůstavitele. Ti jsou pak povinni takovou skutečnost soudu sdělit (§ 141 odst. 1 z. ř. s.). Proč by však zájem zbylých věřitelů měl převážet nad právem na ochranu osobnosti a ochranu soukromí zůstavitele při provádění soupisu pozůstalosti, když znalost o konkrétním majetku a dlužích zůstavitele není pro uplatnění práv zbylých věřitelů nezbytná? Dále za situace, kdy těmto osobám vzniká právo účastnit se provádění soupisu pozůstalosti až se souhlasem soudu? Na samotný závěr si lze klást otázku, proč by tento postup měl být odlišný od postupu dle § 1684 odst. 2 písm. e) o. z. – **jestliže zde je nutný souhlas soudu k účasti zbylého věřitele při provedení soupisu, proč by v případě jeho provedení v nepřítomnosti zbylého věřitele měl být zbylý věřitel o provedeném soupisu vždy vyrozumíván a mohl se k němu vyjádřit? Proč v tom případě již souhlas soudu není zapotřebí?**

S ohledem na shora uvedené skutečnosti mám tedy za to, že **soud není povinen oznámit zbylému věřiteli provedení soupisu pozůstalosti a umožnit mu vyjádření k němu, a to za žádných okolností.**

17 Např. R 14/1992, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 2. 2003, sp. zn. 22 Cdo 1176/2001.

18 Zákon č. 946/1811 Sb. zák. soud., občanský zákoník občanský, ve znění účinném od 1. 1. 1917 do 31. 12. 1950; zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník; zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

19 Zákon o soudním řízení v nesporných věcech právních, uvedený patentem č. 208/1854 ř. z. (nesporný patent); zákon č. 116/1951 Sb., o státním notářství; zákon č. 95/1963 Sb., o státním notářství a o řízení před státním notářstvím (notářský řád); zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. V tomto směru lze poukázat např. na § 95 nesporného patentu, jenž ve vztahu k účasti věřitele na soupisu pozůstalosti počítá toliko s věřitelem, který navrhl odloučení pozůstalosti.

20 Svoboda, K., Tláčková, Š., Vláčil, D., Levý, J., Hromada, M. a kol., op. cit. sub 8, s. 418–421.

JAKÉ MOHOU BÝT NÁSLEDKY PORUŠENÍ § 1689 O. Z.?

Pokud by právní doktrína nebo i judikatura však dospěla k tomu, že soud má vždy povinnost postupovat ve smyslu § 1689 o. z., pak může být otázkou, jaké plynou pro soud důsledky z porušení této povinnosti.

Vezmeme-li v úvahu, že zbylý věřitel není účastníkem řízení, zapovídá se mu možnost podání všech řádných i mimořádných opravných prostředků, které zákon o zvláštních řízeních soudních i občanský soudní řád nabízejí. Je tomu tak proto, že jak odvolání,²¹ tak dovolání,²² žalobu na zmatečnost,²³ tak i žalobu na obnovu řízení²⁴ mohou podat pouze účastníci řízení.

Dále není zbylý věřitel oprávněn podat ani stížnost ve smyslu § 164 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích. Touto stížností se totiž nelze domáhat přezkoumání postupu soudu ve výkonu jeho nezávislé rozhodovací činnosti. Stížnost se může týkat toliko průtahů v řízení nebo nevhodného chování soudních osob anebo narušování důstojnosti řízení před soudem.

Dále asi ani nemůže přicházet v úvahu odpovědnost soudního komisaře za nesprávný úřední postup ve smyslu § 13 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). Dle tohoto ustanovení platí, že stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem. Nesprávným úředním postupem je také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě. Právo na náhradu škody má ten, jemuž byla nesprávným úředním postupem způsobena škoda. Za prvé je otázkou, o porušení jaké zákonné lhůty v tomto případě jde. Za druhé, což považuji za podstatnější, je otázkou, jaká škoda, která je v příčinné souvislosti s nesprávným úředním postupem, by měla být tímto postupem věřiteli způsobena. Pokud znalost konkrétních položek aktiv a pasív pozůstalosti není rozhodná pro uplatnění práva věřitele, pak dle mého soudu žádná škoda tímto postupem zbylému věřiteli vzniknout nemůže. Naproti tomu, pokud by provedení soupisu nebylo oznámeno věřiteli, který je účastníkem řízení, došlo by tím ke zkrácení jeho práv v podobě nemožnosti vyjádřit se k soupisu pozůstalosti. V tomto ohledu by se dle mého názoru mohlo jednat o vadu řízení, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a která je způsobitelná odvolacím důvodem dle § 205 odst. 2 písm. c) o. s. ř.

PROČ MÁ (NE)OZNÁMENÍ PODLE § 1689 O. Z. I PRAKTICKÝ VÝZNAM?

Mám za to, že ten nejzásadnější dopad § 1689 o. z. na praxi je ten, že není možné věc rozhodnout při jediném jednání. Osobně mohu mluvit ze zkušenosti pouze pro okres Ostrava-město, a proto nechci tyto názory jakýmkoliv způsobem paušalizovat. Současně se však domnívám, že níže uvedený

postup platí pro velkou část řízení o pozůstalosti vedených v rámci celé ČR. Nevystupuje-li v řízení osoba nezletilá či omezená ve svéprávnosti a není-li v řízení jiný zásadní problém, pak platí, že celé řízení lze skončit při jednom jednání. Při tomto jednání v naprosté většině případů proběhnou jak poučení o dědickém právu, výhradě soupisu, tak také dojde k nahrazení soupisu pozůstalosti společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku (dojde-li k uplatnění práva výhrady soupisu), ke schválení dohody pozůstalého manžela s dědici o vypořádání majetku patřícího do společného jmění manželů, ke schválení dohody dědiců o rozdělení pozůstalosti (dědí-li se ze zákona) a k vydání rozhodnutí o dědictví. Takovému skončení věci by však, i s ohledem na názor některých autorů, že zbylí věřitelé jsou vyrozumíváni i o nahrazení soupisu společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku, bránil postup ve smyslu § 1689 o. z., neboť v drtivé většině případů má za zůstavitelem svou pohledávku alespoň jeden věřitel. Existuje pro takový postup, tedy odročení jednání za účelem oznámení soupisu pozůstalosti zbylému věřiteli a vyčkání na jeho možné námítky či připomínky, legitimní důvod? Zákodárce ho, dle mého soudu, v textu zákona ani v důvodové zprávě nepředkládá. Pokud by se mělo jednat o nová aktiva či pasiva pozůstalosti, pak tento důvod nepovažuji za dostatečný, s ohledem na shora uvedené skutečnosti. Jaká práva zbylých věřitelů by měla být chráněna oznámením soupisu? A má-li být zbylému věřiteli oznámeno provedení soupisu pozůstalosti, jakou lhůtu mu musí soud poskytnout k vyjádření se k provedení soupisu? Jaký mají charakter a jaké jsou právní důsledky připomínek a dotazů zbylých věřitelů? Nejen tyto otázky je třeba si klást při posuzování správnosti a praktičnosti postupu dle § 1689 o. z.

ZÁVĚR

S ohledem na shora uvedené mám za to, že § 1689 o. z. je aplikovatelný toliko na věřitele, kteří jsou účastníky řízení ve smyslu § 112 z. ř. s. V případě zbylých věřitelů pak, zejména s ohledem na zájem na ochraně soukromí a ochrany osobnosti zůstavitele, možnost uplatnění práv zbylých věřitelů jak v průběhu, tak po skončení řízení o pozůstalosti ve sporném řízení a možné následky porušení § 1689 o. z., se na ně § 1689 o. z. neaplikuje.

Jsem si plně vědom toho, že se jedná o dosti kontroverzní názor, který jde proti textaci zákona i důvodové zprávě. Na druhou stranu, zejména pokud zákon nepřiznává zbylému věřiteli po prokázání právního zájmu automaticky právo účasti na provádění soupisu a pokud je zbylému věřiteli i přesto umožněno domáhat se svých práv ve sporném řízení, pak mám za to, že musí převážet shora uvedené zájmy i s ohledem na rychlost a hospodárnost řízení. Proto tento názor považuji za správný a v tomto směru uvítám jakoukoliv reakci či případnou diskusi na toto téma. ■

21 § 201 o. s. ř.

22 § 240 odst. 1 o. s. ř.

23 § 229 o. s. ř.

24 § 228 o. s. ř.

Po stopách Jindřicha z Isernie – příspěvek k 750. výročí založení Vyšehradské notářské školy

V LETOŠNÍM ROCE SI PŘIPOMÍNÁME 750. VÝROČÍ ZALOŽENÍ VYŠEHRADSKÉ NOTÁŘSKÉ ŠKOLY, VEDENÉ PROTONOTÁŘEM KRÁLE PŘEMYSLA OTAKARA II. M. JINDŘICHEM Z ISERNIE. NA STRÁNKÁCH ČASOPISU AD NOTAM SE TÉMA VYŠEHRADSKÉ NOTÁŘSKÉ ŠKOLY OBJEVILO V MINULOSTI OPAKOVANĚ. NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY VHODNĚ PŘIPOMNĚLA PŮSOBNÍ ŠKOLY UMÍSTĚNÍM PAMĚTNÍ DESKY NA VYŠEHRADĚ. NELZE PŘI TÉTO PŘÍLEŽITOSTI NEVZPOMENOUT PANÍ PROFESORKU ZDEŇKU HLEDÍKOVOU, KTERÁ VĚNOVALA VYŠEHRADSKÉ NOTÁŘSKÉ ŠKOLE A JEJÍMU ZAKLADATELI VÝZNAMNOU POZORNOST.

JUDr. Jan Kotous

Proces christianizace probíhající na našem území od 9. století je neoddělitelně spojen s počátky psaného práva. Nejstarší dochované prameny vydávají svědectví, že právní akty z raného období českého státu nebyly pouze aplikací zvykového práva. V období vlády Přemysla Otakara I., jeho syna Václava I., a zejména vnuka Přemysla Otakara II. jsme svědky výrazných modernizačních procesů. Nezaměnitelným prvkem je kolonizace, zvláště její německý element, tvořený příslušníky nižší šlechty, obchodníky a řemeslníky. Většinou pocházejí z říšských regionů, původně pod štaufskou

dominancí, případně z příhraničních oblastí. V době vlády Přemysla Otakara II. v alpských zemích, k tomu přistupuje také příliv odborníků z prostředí končící jihoitalské štaufské monarchie. A mezi ně, jak tradice napovídá, patřil i Mistr Jindřich z Isernie.

MÍSTO NAROZENÍ – ISERNIE

Autoři starších i současných studií se shodují, že rodištěm Mistra Jindřicha bylo s největší pravděpodobností stře-doitalské město Isernie v regionu Molise. Pro dnešního návštěvníka je místo zajímavé nejen historií, ale také vzhledem a polohou. Jako řada jiných měst a městeček po celé střed-

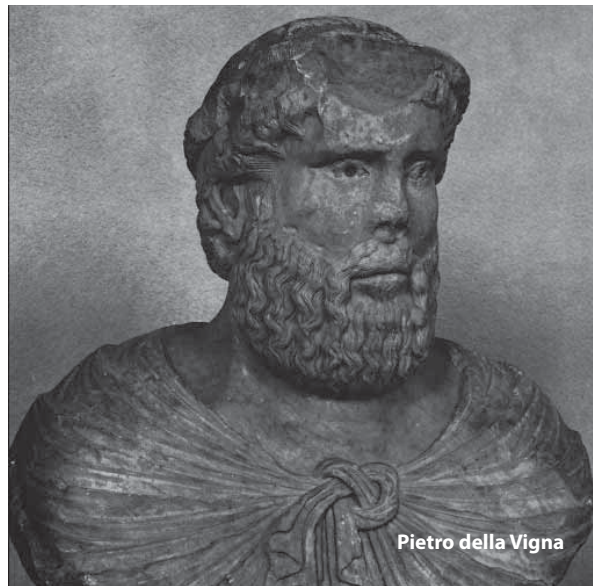
ní, a zejména jižní Itálii, rozprostírá se na vrcholu skalnatého masivu ve výši 350–475 metrů nad mořem. V době vrcholného středověku, za vlády Normanů, získala jihoitalská krajina dodnes patrný ráz. Na rozdíl od severních regionů, kde jsou hospodářské usedlosti a sídla rozestry po celém kraji, sídliště jižní Itálie jsou situována na vrcholcích skalních masivů či přímo hor. Důvod je prostý. Obyvatelstvo zde bylo lépe chráněno před nepřátelskými nájezdy pirátů nebo cizích vojáků a také před malárií, rozmáhající se v nížinách.

Půdorysně odpovídá současná Isernie římskému městu Aesernia, známému také jako Sarmium. Město je na svoji historii patřičně hrdé. První zmínka o něm pochází z roku 295 př. n. l. Hlavní městská třída Corso Marcelli, původní *cardo maximus*, respektuje původní antickou centrální spojnicí, typickou pro městská sídliště starověkého římského světa. V průběhu staletí měla Isernie pohnutou historii. Kromě toho, že byla několikrát zničena zemětřesením, utrpěla i válečnými událostmi. Naposledy 10. září 1943, kdy v důsledku, ze strategického hlediska naprosto zbytečného, bombardování americkým letectvem zahynuly v troskách města tisíce lidí. Osud Isernie tím připomíná osud nedalekého kláštera Monte Cassino, podobně nesmyslně zničeného o šest měsíců později, 15. února 1944.

CÍSAŘ A TI DRUZÍ

V roce 1223 byla Isernie vypálena vojsky císaře Fridricha II., toho panovníka, od kterého obdržel český král Přemysl Otakar I. v září 1212 listinu s drahocennou zlatou pečetí. Dnes je nazývána Zlatá bula sicilská a tehdy sedmnáctiletý jihoitalský panovník v ní potvrzoval, jako římský král, českému vladaři dědičný královský titul. Jeden z největších italských básníků Dante Alighieri připomíná ve své *Božské komedii* Fridricha II. hned na několika místech. Fridrich, příslušník německého rodu Štaufů, vzbuzoval již v době svého života rozporuplné reakce. Na jedné straně až nekritický obdiv, zatímco jinde byl cíleně v obecném povědomí zatracován, takže Dante se s ním setkává v pekle. Zájem, jaký setrvale vzbuzuje Fridrichova osobnost, je patrný z příhody, která se udála v době ústupu německých jednotek v roce 1943 ze Sicílie. Ještě předtím, než Němci vyklidili Palermo, vydal Hermann Göring rozkaz, aby byly ostatky císaře a jeho rodiny evakuovány do bezpečí. Naštěstí k tomu nedošlo, a tak je dnes můžeme navštívit v místě posledního odpočinku, kterým je klášter Monreale nad Palermem.

Většina panovníků středověkých států toužila po velkých vojenských úspěších. Fridrich však proslul ještě jako zákonodárce, stavebník, básník a také sokolník. Ve spojitosti s notářem Jindřichem z Isernie nás však zajímá Fridrich II. zákonodárce, vydavatel dokumentů – nositelů císařské vůle. Při své římské císařské korunovaci v roce 1220 vydal ve formě Korunovační konstituce deset zákonů na ochranu církve. Tento legislativní akt po něm napodobovali další panovníci, např. Karel IV. Fridrich II. oznámil Korunovační konstituci všem knížatům a národům své říše a nařídil právníkům boloňské univerzity zanést ji do právních sbírek, což se rovnalo dnešnímu uveřejně-

ní ve Sbírce zákonů. O čtyři roky později, aby získal dostatek odborníků a nemusel najímat cizí právníky, založil v Neapoli univerzitu. Università degli Studi di Napoli – Federico II. nese až do dnešních dnů jméno svého zakladatele. S více než sto tisíci studenty a osmi tisíci vědecko-pedagogickými pracovníky patří mezi největší univerzity v Itálii.

JUDr. Jan Kotous

■ externí pedagog na Právnické fakultě UK v Praze

Fridrich II. pohlížel na své postavení jako na *lex animata*, tedy živoucí zákon. Byl tvůrcem a současně ochráncem práva. Přesně tak vnímala jeho doba ideál spravedlivé vlády. Samozřejmě on sám byl císař – imperátor *legibus solutes*, osvobozený od zákona, nadřazený zákonu. Během své vlády vydal celou řadu právních aktů. Mezi nejdůležitější patří nařízení z přelomu let 1220–1221 ve městě Capua. Nesou již všechny znaky pozdějšího *ars dictandi*, představovaného kapujskou diktátorskou školou a reprezentovaného osobností pozdějšího králova kancléře, protonotáře a logotheta Sicilského království Pietro della Vigna, známého v pozdější literatuře rovněž jako Petr z Viney (1190–1249). Umění dopisové – *ars dictandi* se v Petrově pojetí prolíná s uměním řečnickým – *ars rhetorica* a s uměním básnickým – *ars poetika*. V důsledku vývoje středověké společnosti a diplomacie se zvyšoval nejenom objem úřední korespondence, ale rovněž pracovní zapojení a počet úředníků, kteří písemnosti vyhotovovali – notářů. Pro usnadnění práce byly pořizovány sbírky opisů skutečných listin, vzorové formuláře. Účelem formulářové sbírky dictamin kapujské diktátorské školy bylo tedy nejen ulehčit práci notářům, ale současně prokazovat znalost, vedle umění dopisového, také řečnického a básnického. Právě v tom navazovala kapujská diktátorská škola na antickou tradici a současně položila základy renesančního notářství.

Reliéfní a sochařská výzdoba slavné mostní brány ve městě Capua do dnešních dnů reprezentuje Fridrichovy názory o spravedlivé vládě. V srpnu 1231 se konal na hradě v městěčku Melfi dvorský sněm. Fridrich II. na něm vyhlásil soubor zákonů pro Sicilské království. Už sám vznik této sbírky, později označovaný jako Konstituce z Melfi, je zajímavý. K pří-

pravě sbírky, která převzala řadu ustanovení z římského, kanonického, normanského či langobardského a byzantského práva, byla císařem jmenována komise. V ní se setkáváme poprvé výrazněji s Petrem z Viney, zřejmě jedním z pozdějších učitelů Jindřicha z Isernie. Absolvent právnického studia v Bologni a prostý notář císařské kanceláře zasáhl do tvorby kodexu poměrně výrazným způsobem. Ještě v době práce na kodexu se stal blízkým spolupracovníkem a důvěrníkem císaře Fridricha II. Dosáhl význačné hodnosti císařského protonotáře a v roce 1246 se připomíná jako logothet, prakticky nejvyšší úředník, Sicilského království. Petrův značný vliv na rozhodování v říšských a královských záležitostech, přímé zastupování císaře na veřejnosti, byly zřejmě příčinou, že za vypjaté a Sicilskému království nepříznivé mezinárodní situace se neubrnil dvorským intrikám. Obviněn z velezrady byl roku 1249 uvězněn a ve vězení spáchal pravděpodobně sebevraždu. Portrétní busta, dnes uchovávaná v muzeu brány ve městě Capua, nám, podle tradice, zachovala Petrovu podobu. Dante v *Božské komedii* představuje Petra z Viney při setkání v pekle a vkládá mu do úst tato slova: „Jsem ten, jenž klíče srdce Fridrichova měl oba, jimi sám je otvíraje a s velkou slastí zavíraje znova, by nemoh nikdo seznat jeho taje, že tepny si porouchal i žíly, tu slavnou službu věrně konávaje“ (přeložil F. O. Babler).

Na práci Petra z Viney navázal v kanceláři Fridricha II. Pietro da Prezza (Petrus de Pretio), další z významných představitelů kapujské diktátorské školy a učitel Jindřicha z Isernie. Po císařově smrti 13. prosince 1250 sloužil jako notář císařovým synům Konrádovi (+ 1254) a Manfrédovi (+1266). V době jihoitalských mocenských zápasů uprchl do Německa a spolu s ním patrně i někteří jeho žáci. Poté, co poslední z rodu Štaufů, vnuk císaře Fridricha II., Konradin, vyhlásil svůj nárok na Sicilské království, doprovázel mladého krále ve funkci protonotáře do Itálie. Po porážce Konradina a jeho popravě roku 1268 v Neapoli dožil patrně svůj život v Římě. Za jeho nejznámější dílo je považováno Adhortatio, které napsal pro markraběte Fridricha I. Míšeňského, na jehož dvoře patrně v Německu nějaký čas žil.

GARS AM KAMP

Mocenské zápasy, probíhající na jihu Itálie kolem poloviny 13. století, směřující proti sice legitimním, leč papeži odmítaným, a dokonce exkomunikovaným panovníkům ze štaufské dynastie, měly za následek poměrně početnou emigraci. Podle uplatňované zásady „vítěz bere vše“ byly štaufským stoupencům konfiskovány majetky a byli nuceni k opouštění jihoitalských domovů. Hledali a také nacházeli útočiště tam, kde dosud vládli příbuzní poražených Štaufů. Jednalo se především o Wittelsbachy – Bavorsko, Babenberky – Rakousko, Bádensko nebo Míšeň. Vítání byli rovněž v državách českého krále Přemysla Otakara II., Štaufa po matce.

Gars am Kamp je městečko v Dolních Rakousích, které mělo při posledním sčítání lidu asi 3 500 stálých obyvatel. Dnes oblíbené výletní a víkendové místo Vídeňanů má dlouholetou tradici klimatických lázní. Počínaje 11. stoletím bylo

městečko tradičním sídlem rakouské vládnoucí vévodské dynastie Babenberků. Bohatý a vlivný rakouský rod Kuenringů postavil později na kopci nad městem mocný hrad. Vitorazští Kuenringové, jak jsou také označováni, byli ekonomicky mocným rodem. Až do dnešních dob o tom svědčí funkční klášter v dolnorakouském Zwettlu, který založili podobně jako jihočeští Rožmberkové Vyšší Brod. Na rozdíl od Rožmberků však podporovali svého panovníka – krále Přemysla Otakara II. Zůstali mu věrní prakticky až do hořkého konce na Moravském poli.

S Garsem je většinou spojován další osud Jindřicha z Isernie po odchodu z jižní Itálie. Pravděpodobně doprovázel svého učitele Pietra da Prezza na jeho cestách po štaufských državách v Německu a snad i do Říma. V té době je vysvěcen na kněze, a to byl zřejmě i důvod, proč zakotvil posléze jako plebán v Garsu. Už samotné označení jeho kněžského postavení – plebán naznačuje, jaké bylo jeho místo. Ve středověké církevní správě byli plebáni většinou duchovními správci, kteří působili převážně ve venkovských osadách a někdy i hradech s přilehlým podhradím.

Přemysl Otakar II. se stal v roce 1251 vévodou rakouským. Aby upevnil svoji pozici, oženil se v následujícím roce s dědičkou rakouských Babenberků Markétou Babenberskou, vdovou po synovi Fridricha II., římském králi Jindřichovi VII. Štaufském. Historické prameny dosvědčují, že královna Markéta byla zřejmě velmi rozumná žena, která si sňatkem s mocným králem zcela vědomě upevňovala svoje postavení, otřesené po smrti manžela. Reálně uvažující žena tolerovala svému o 30 let mladšímu manželovi časté zálety. Vše nasvědčuje tomu, že je dokonce podporovala. Přemysl Otakar II. navázal totiž velmi intenzivní vztah s dvorní dámou své manželky Anežkou z Kuenringu, první historicky doloženou milenkou českého krále. Ze vztahu s Palceříkem, jak se Anežce přezdívalo, se podle kronik narodily zcela určitě tři

prof. Zdeňka Hledíková a JUDr. Jan Kotous

děti, syn Mikuláš, dcery Anežka a Eliška. Vzhledem k tomu, že papež sice uznal legitimitu dětí, ale odmítl uznat nároky prvorozeného Mikuláše na český královský trůn, bylo manželství Přemysla Otakara II. a Markéty Babenberské anulováno. Český král vyřešil situaci sňatkem s uherskou princeznou Kunhutou. Královna Markéta opustila se svým doprovodem, ve kterém byla i Anežka z Kuenringu, na podzim 1261 Prahu a odebrala se na své věnné statky v Rakousku. Žila pak většinou v dolnorakouské Křemži nebo na hradě Krumau am Kamp, asi 27 km od Garsu. M. Jindřich z Isernie, garský plebán, zcela určitě vynikal ve svém okolí nejen vzdělaností, ale také prožitými životními osudy. Stal se u dvora bývalé římské a české královny vítaným hostem a společníkem. Pravděpodobně mohl na sebe upozornit někoho z okolí Přemysla Otakara II. nebo možná přímo krále.

V 60. letech 13. století zaznamenáváme v české královské kanceláři kvalitativní posun vydávaných písemností. Zcela zřetelně nesou stopy vlivu jihoitalské kapujské diktátorské školy. A to je také doba, kdy se do té doby málo známý emigrant z jihoitalské Isernie M. Jindřich dostává do Prahy a začíná jako notář v královské kanceláři pod vedením vyšehradského probošta a králova kancléře Petra z Prahy.

PRAHA, VYŠEHRADEK

Kdo přesně přivedl M. Jindřicha do Prahy, zůstane asi zahalen tajemstvím. Můžeme usuzovat z nepřímých indicií, podobně jako z nich usuzujeme na jeho přítomnost v Garsu. Starší literatura naznačuje přímo Přemysla Otakara II., který hledal pro svoji kancelář schopné úředníky. V tom je půvab historie. Poodhaluje jemný závoj času a jejím prostřednictvím začínají promlouvat osoby nebo události doby dávno minulé.

Vyšehradský probošt Petr z Prahy vystudoval v Bologni, vedl královskou kancelář od roku 1265. Veřejný vliv tohoto vyše-

hradského probošta, králova diplomata a kancléře, představitele nejvyššího správního orgánu státu, byl z dnešního pohledu obrovský. Koncem 60. let 13. století, vlivem složité vnitropolitické situace a mezinárodního postavení českého státu, se povinnosti spojené s přímým řízením královské kanceláře postupně přesouvaly na prvního písaře – proto-notáře. Vznikala nová městská sídliště, a tím také narůstala agenda královské kanceláře, bylo stále častěji voláno po odbornících znalých práva – notářích.

Uvedené skutečnosti a králova tendence k prohlubování byrokratizace a etatizace státní moci a správy byly důvodem pro založení Vyšehradské notářské školy. Probošt Petr z Prahy pro její vedení vybral odborníka nad jiné povolané M. Jindřicha z Isernie. Stalo se tak v roce 1270, kdy se M. Jindřich stal vyšehradským kanovníkem, i když vlastní kanovníká prebenda mu byla přidělena až v roce 1275.

Vyšehradská notářská škola měla podobně jako kapitula, při které byla založena, poměrně zvláštní, výjimečné postavení. Forma a obsah výuky vycházely z tradice kapujské diktátorské školy. Vedle *ars dictandi*, umění sepisování úředních listin, bylo součástí učebního programu ještě *ars epistolandi*, umění psát úřední dopisy. Společně s rétorikou a poetikou tvořily *ars notariae*, umění notářské. M. Jindřich z Isernie studoval u největších notářských osobností té doby. Na Vyšehradě, ve škole jím vedené, se snažil vychovávat notáře – znalce práva, kteří by se ctí obstáli ve složitém prostředí tehdejší Evropy. Díky M. Jindřichu z Isernie a jeho systému výuky na Vyšehradské notářské škole byly před 750 lety vneseny do tehdejší české společnosti základy renesanční vzdělanosti a humanity a byl u nás položen jeden ze základů latinského notářství.* ■

*Zájemce o další literaturu k tomuto tématu je možné odkázat např. na studii autora „K otázkám vyšehradských kořenů notářského stavu v Čechách“, PHS č. 42, Karolinum, Praha 2013, str. 223–231.

Vydání majetku bez hodnoty **nebo** majetku **nepatrné hodnoty státu**

V SITUACI, KDY TOMU, KDO SE POSTARAL O POHŘEB ZŮSTAVITELE, NELZE MAJETEK BEZ HODNOTY NEBO MAJETEK NEPATRNÉ HODNOTY PRO JEHO NESOUHLAS VYDAT A BYLO BY V ZÁSADĚ NAMÍSTĚ PROJEDNÁNÍ POZŮSTALOSTI, LZE UVÁŽIT, ZDA BY NÁKLADY STÁTU A NÁKLADY ÚČASTNÍKŮ ŘÍZENÍ VZNIKLÉ SE ZJIŠŤOVÁNÍM DĚDICŮ A S VLASTNÍM PROJEDNÁNÍM POZŮSTALOSTI NEBYLY VÝRAZNĚ NEPŘÍMĚŘENÉ HODNOTĚ A CHARAKTERU ZŮSTAVITELEM ZANECHANÉHO MAJETKU. PŘÍPADNÝ ZÁVĚR O VÝRAZNÉM NEPOMĚRU MEZI MAJETKEM, KTERÝ BY MĚL BÝT PROJEDNÁN, A FINANČNÍ A ČASOVOU NÁROČNOSTÍ DALŠÍHO ŘÍZENÍ O POZŮSTALOSTI, MŮŽE VÉST K APLIKACI § 154 Z. Ř. S., PŘIČEMŽ TÍM, KOMU BUDE MAJETEK BEZ HODNOTY NEBO MAJETEK NEPATRNÉ HODNOTY VYDÁN, MŮŽE BÝT I STÁT.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 8. 2020, sp. zn. 24 Cdo 785/2020

Z ODŮVODNĚNÍ:

Řízení o pozůstalosti po V. H., zemřelém dne 2. 12. 2018 (dále jen „zůstavitel“), bylo zahájeno usnesením Okresního soudu v Ostravě ze dne 20. 12. 2018, č. j. 99 D 3423/2018-3; provedením úkonů v řízení byla pověřena Mgr. H. P., notářka se sídlem v Ostravě.

Při předběžném šetření bylo zjištěno, že zůstavitel byl svobodný, bezdětný, rodiče již zemřeli, žil se sestrou J. P., která se postarala o pohřeb. Zůstavitel zanechal jen majetek nepatrné hodnoty a dluhy ve výši 226 797,36 Kč. J. P. do protokolu soudu ze dne 30. 1. 2019 uvedla, že nesouhlasí s tím, aby jí v případě, že řízení o pozůstalosti bude zastaveno podle § 154 z. ř. s., byl vydán majetek nepatrné hodnoty, a dále, že „rovněž po poučení dědictví odmítá a prohlašuje, že nemá potomky“.

Okresní soud v Ostravě usnesením ze dne 13. 5. 2019, č. j. 99 D 3423/2018-40, rozhodl, že České republice – Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových se vydává tento majetek: „práva a povinnosti majitele běžného korunového účtu číslo XY, u MONETA Money Bank, a. s., Vyskočilova 1442/1b, Praha 4, ve výši 15 Kč, práva a povinnosti majitele nízkozůstatkové vkladní knížky číslo XY, u Československé obchodní banky, a. s., Radlická 333/150, Praha 5, ve výši 13,61 Kč, přeplatek za odběr zemního plynu dle faktury č. 190001726757, u innogy Energie, s. r. o., Limuzská 3135/12, Praha 10, ve výši 2 116,29 Kč, přeplatek za odběr zemního plynu u innogy Energie, s. r. o., Limuzská 3135/12, Praha 10, ve výši 450 Kč, bezcenné bytové zařízení do dvou pokojů a bezcenné osobní věci zůstavitele“ (výrok I.), že se řízení zastavuje (výrok II.), a určil odměnu a náhradu hotových výdajů notářky Mgr. H. P. za provedení úkonů v řízení o pozůstalosti (výrok III.).

K odvolání České republiky – Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 26. 11. 2019, č. j. 10 Co 324/2019-55, usnesení okresního soudu potvrdil a rozhodl, že Česká republika nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. K odvolací námitce, že postup podle § 154 z. ř. s. je možný pouze při vydání nepatrného majetku zůstavitele vypraviteli pohřbu, pokud s tím vypravitel pohřbu souhlasí, odvolací soud uvedl, že „je v dané věci vysoce pravděpodobné, že v konečném důsledku to bude vždy stát, kdo nabude uvedený majetek nepatrné hodnoty (s ohledem na danou procesní situaci), bylo by proto neekonomické a neekonomické nadále uvedené řízení o pozůstalosti vést“, a že „když zákon na uvedenou skutkovou situaci nepamatuje konkrétním zákonem ustanovením, bylo namísto s ohledem na všechny okolnosti dané věci analogicky postupovat jako v situaci předpokládané § 154 z. ř. s.“.

Proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 26. 11. 2019, č. j. 10 Co 324/2019-55, podala Česká republika – Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových dovolání, jehož přípustnost spatřuje ve skutečnosti, že jde o otázku, která nebyla dosud v praxi dovolacího soudu řešena, a to, „zda je možné analogicky v rámci pozůstalostního řízení ve vztahu k České republice aplikovat § 154 zák. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen z. ř. s.), tj. vydat majetek nepatrné hodnoty České republice a řízení zastavit, a to i s ohledem na skutečnost, kdy Česká republika s vydáním majetku nepatrné hodnoty nevyslovila souhlas“.

Dovolacím důvodem je nesprávné právní posouzení. Dovolatelka má za to, že aplikace § 154 z. ř. s. ve vztahu ke státu nemá oporu v současné právní úpravě, která umožňuje nabytí majetku zůstavitele státem pouze v případě, že je závětním dědicem nebo mu dědictví připadne jako odumřel podle § 1634 odst. 1 o. z., anebo podle § 237 z. ř. s. v rámci likvidace dědictví jako majetek zůstavitele, který se nepodařilo zpeněžit. Zastavení řízení podle § 154 z. ř. s. je možné pouze v případě, že zůstavitel zanechal jen majetek bez hodnoty nebo majetek nepatrné hodnoty, že je znám vypravitel pohřbu a vyslovil s vydáním tohoto majetku souhlas.

Proto navrhuje, aby dovolací soud zrušil usnesení odvolacího soudu i usnesení soudu prvního stupně a věc vrátil Okresnímu soudu v Ostravě k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky, jako soud dovolací, po zjištění, že dovolání bylo podáno účastníkem řízení, o jehož právech a povinnostech bylo rozhodováno (srov. § 6 odst. 1 z. ř. s.), ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval tím, zda je dovolání přípustné.

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

V projednávané věci bylo pro rozhodnutí soudů významné, zda lze o majetku zůstavitele nepatrné hodnoty, s jehož převzetím nesouhlasila J. P., která se postarala o pohřeb zůstavitele, rozhodnout, že připadá státu podle § 154 z. ř. s. Vzhledem k tomu, že tato právní otázka nebyla od účinnosti zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z. ř. s.“), dosud v rozhodovací praxi dovolacího soudu řešena, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání České republiky – Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových proti usnesení odvolacího soudu je podle § 237 o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání dovoláním napadeného usnesení odvolacího soudu ve smyslu § 242 o. s. ř. podle důvodu vymezeného v dovolání, které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.), dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání není opodstatněné.

Zanechal-li zůstavitel majetek bez hodnoty nebo jen majetek nepatrné hodnoty, soud usnesením vydá zůstavitelům majetek tomu, kdo se postaral o pohřeb, jestliže s nabytím tohoto majetku vyslovil souhlas, a současně řízení zastaví; to neplatí o takovém majetku zůstavitele, o němž zákon stanoví, že k němu nabývají vlastnické právo jiné osoby (§ 154 odst. 1 z. ř. s.).

Nebylo-li řízení zastaveno podle § 153 nebo 154, soud usnesením vyrozumí každého, o němž lze mít podle dosavadních výsledků řízení za to, že je zůstavitelovým dědicem, o jeho dědickém právu a poučí ho o tom, že může dědictví odmítnout a jaké jsou náležitosti a následky odmítnutí dědictví (§ 164 odst. 1 věta první o. s. ř.).

Smyslem a účelem projednání pozůstalosti (tak jak vyplývá z právní úpravy dědického práva obsažené v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dále jen „o. z.“) v soudním řízení podle ustanovení z. ř. s. (§ 98 a násl.) je zjištění dědiců zůstavitele, zjištění aktiv a pasiv patřících do pozůstalosti a vydání rozhodnutí, kterým soud deklaruje (popř. autoritativně rozhoduje) nové právní poměry po smrti zůstavitele. Vedle smrti zůstavitele je základním předpokladem dědění existence majetku tvořícího pozůstalost.

Výjimku z projednání pozůstalosti, tedy i potřeby zjišťování dědiců zůstavitele, tvoří případy, kdy zůstavitel sice majetek zanechal, ale jde o majetek bez hodnoty nebo majetek, jehož hodnota je nepatrná. Tato výjimka, upravená v § 154 z. ř. s., umožňuje, aby byl takový majetek vydán tomu, kdo se postaral o pohřeb zůstavitele, na úhradu nákladů, které v souvislosti s pohřbem vynaložil, a řízení o pozůstalosti bylo zastaveno. Postup podle § 154 z. ř. s. však nemůže být uplatněn, pokud s převzetím takového majetku obstaravatel pohřbu nesouhlasí. Jak uvedl Ústavní soud v nálezu ze dne 22. 5. 2018, sp. zn. II. ÚS 550/18, požadovat úhradu nákladů spojených s pohřbem představuje právo, a nikoliv povinnost toho, kdo se postaral o pohřeb.

Další postup v řízení o pozůstalosti, pokud zůstavitel zanechal jen majetek bez hodnoty nebo majetek nepatrné hodnoty a obstaravatel pohřbu s jeho převzetím nesouhlasí, zákon výslovně neupravuje.

Proto by bylo v zásadě namístě pokračování v řízení (zahájeného na základě oznámení matričního úřadu o smrti fyzické osoby) „klasickým“ projednáním pozůstalosti.

Lze však také uvážit, zda náklady státu (soudu, u kterého řízení probíhá), vzniklé v souvislosti se zjišťováním dědiců (na základě dědické smlouvy, ze závěti nebo ze zákona – případně podle všech šesti tříd dědiců) a s vlastním projed-

náním pozůstalosti (tj. především náklady na vyrozumívání o dědickém právu, doručování předvolání k jednání a rozhodnutí soudu účastníkům), a také náklady účastníků řízení nejsou výrazně nepřiměřené hodnotě a charakteru zůstavitelem zanechaného majetku bez hodnoty nebo majetku nepatrné hodnoty. Takové posouzení nepochybně závisí na okolnostech konkrétního případu.

Případný závěr o výrazném nepoměru mezi majetkem, který by měl být projednán, a finanční i časovou náročností dalšího řízení o pozůstalosti (zejména je-li již na základě výsledků předběžného šetření zřejmé, že jde o pozůstalost značně předluženou, a nelze tak předpokládat ani částečné uspokojení věřitelů), by pak mohl vést k aplikaci § 154 z. ř. s. i v situaci, kdy tomu, kdo se postaral o pohřeb zůstavitele, nelze majetek bez hodnoty nebo majetek nepatrné hodnoty pro jeho nesouhlas vydat, předpoklady pro zastavení řízení však jsou.

Nelze-li majetek vydat vypraviteli pohřbu ani dědicům, může být nabývajícím subjektem i stát, a to proto, že tu není nikdo jiný, komu by bylo možné majetek vydat (jako je tomu např. i v případě odumrti podle § 1634 o. z. nebo v případě případnutí majetku, který se nepodařilo zpeněžit při likvidaci dědictví podle § 237 z. ř. s., pokud se pozůstalost projednává). Z toho pak logicky vyplývá, že je zcela bezpředmětné vyžadovat souhlas státu s takovým postupem.

V projednávané věci odvolací soud na základě zjištěného skutkového stavu věci (který přezkumu dovolacím soudem nepodléhá, jak vyplývá z § 241a odst. 1 o. s. ř.) vyslovil, že na tuto skutkovou situaci zákon nepamatuje a že okolnosti dané věci umožňují analogický postup podle § 154 z. ř. s. Vzal přitom v úvahu především výši a rozsah zůstavitelem zanechaného majetku a výši přihlášených dluhů zůstavitele, což představuje uvážení ve výše uvedeném smyslu pro možnost výjimečné aplikace § 154 z. ř. s.

Protože je dovoláním napadené usnesení odvolacího soudu z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správné a nebyly zjištěny žádné vady, které by mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, dovolací soud dovolání České republiky – Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl. ■

JUDr. Roman Fiala,
místopředseda Nejvyššího soudu
České republiky, člen redakční rady Ad Notam

Z ROZHODOVACÍ PRAXE ODVOLACÍCH SOUDŮ

K otázce, zda je následný dědic účastníkem předního řízení o pozůstalosti a zda má následný dědic právo na povinný díl

Dne 25. 9. 2020 rozhodl Městský soud v Praze usnesením č. j. 29 Co 286/2020-133 k odvolání pozůstalé manželky VK proti usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 17. 6. 2020, č. j. 34 D 2617/2018-103, takto:

Usnesení soudu 1. stupně se mění tak, že s pozůstalou dcerou MP se nepokračuje v řízení jako s nepominutelnou dědičkou, která má právo na doplatek na povinný díl.

Z ODŮVODNĚNÍ:

1. Napadeným usnesením soud 1. stupně rozhodl, že v řízení se pokračuje s pozůstalou dcerou MP rovněž jako s nepominutelnou dědičkou, která má právo na doplatek na povinný díl.

2. V odůvodnění uvedl, že zůstavitel měl manželku VK, syna MŠ (který již zemřel a zanechal dceru – vnučku zůstavitele AN) a dceru MP. Zůstavitel zanechal tři právní jednání pro případ smrti: závěť a prohlášení o vydědění ze dne 14. 6. 2016 (dále jen „pořízení č. 1“), dodatek k závěti ze dne 30. 8. 2017 (dále jen „pořízení č. 2“) a závěť ze dne 2. 8. 2018 (dále jen „pořízení č. 3“), všechny listiny sepsané formou notářského zápisu. Obsah listin je v odůvodnění rozhodnutí podrobně popsán. Ve smyslu § 1576 o. z. se závěť ruší pořízením pozdější závěti v rozsahu, v jakém nemůže vedle ní obstát. Závěť ze dne 14. 6. 2016 byla změněna závětí pozdější (pořízením č. 3). Dále zůstává v platnosti pořízení č. 2, kterým zůstavitel na základě informace o úmrtí syna MŠ, vyděděného pořízením č. 1, vydědil jeho dceru (svoji vnučku) AN i případné další potomky syna MŠ. V pořízení č. 3 povolal zůstavitel za dědičku družstevního po-

dílu v Bytovém družstvu H pozůstalou manželku VK, jejíž práva k tomuto majetku omezil na práva požívání; dceru MP ustanovil svěřenským nástupcem VK s tím, že vlastnické právo na ni přejde okamžikem smrti VK. Ze zákona by byly podle § 1635 odst. 1 a 2 o. z. povolány dědit manželka VK, dcera MP a vnučka AN.

3. Mezi účastnicemi řízení došlo ke sporu o dědické právo. MP, která popírala platnost pořízení č. 2 a č. 3, byla odkázána k podání žaloby, že je dědičkou zůstavitele podle pořízení č. 1 (podle tohoto pořízení byla dědičkou veškerého majetku zůstavitele s tím, že předmětem pozůstalosti je i členský podíl zůstavitele v bytovém družstvu a dcera MP má umožnit VK užívání družstevního bytu zůstavitele). Vnučka AN, která popírala platnost všech tří pořízení (závěť i vydědění), byla odkázána k podání žaloby, že je dědičkou zůstavitele ze zákona. Žádná z odkázaných účastnic žalobu ve stanovené lhůtě nepodala, proto platí, že spor o dědické právo byl rozhodnut v jejich neprospěch. Účast vnučky AN, která byla vyděděna pořízením č. 2, byla ukončena usnesením č. j. 34 D 2617/2018-87, jež nabylo právní moci 20. 2. 2020. Dědičkami zůstavitele ze závěti (podle pořízení č. 3) jsou tak manželka VK k družstevnímu podílu v bytovém družstvu a MP jako následná dědička k tomuto družstevnímu podílu; dcera MP je zároveň závětní dědičkou k ostatnímu majetku (pozn.: podle pořízení č. 1, jež v tomto rozsahu ob stojí vedle pozdějšího pořízení č. 3).

4. Mezi VK a MP došlo ke sporu o právo na doplatek na povinný díl. Manželka VK neuznala právo poz. dcery požadovat doplatek na povinný díl, protože hodnota bytu, který MP jako následná dědička zdědí, vysoce přesahuje hodnotu povinného dílu (doplatku na povinný díl), a šlo by tak o neoprávněný majetkový prospěch. Vyřešení sporu závisí na právním posouzení, zda je následný dědic účastníkem předního řízení o pozůstalosti a zda má následný dědic právo na povinný díl.

5. K účastenství následného dědice v předním řízení o pozůstalosti poukázal soud 1. stupně na § 6 z. ř. s., podle něhož je účastníkem řízení ten, o jehož právech a povinnostech má být v řízení jednáno, a na § 185 z. ř. s., dle něhož soud v rozhodnutí o dědictví rovněž uvede, zda byla nařízena dědická posloupnost zřízením svěřenského nástupnictví, kdo byl povolán jako následný dědic a za jakého předpokladu, a také na § 110 z. ř. s., dle něhož jsou účastníky ti, o nichž lze důvodně mít za to, že jsou zůstavitelovými dědici. Následnému dědici nelze např. odejmout právo dědictví odmítnout již v předním dědickém řízení či odejmout právo na výhradu soupisu pozůstalosti. Následný dědic je proto již účastníkem předního dědického řízení.

6. Otázku, zda nepominutelný dědic, který v prvním řízení nebyl zůstavitelem vůbec povolán k dědění, nebo povolán byl, ale byl zkrácen na čisté hodnotě svého povinného dílu, může požadovat vyplacení povinného dílu či doplatek na povinný díl již v předním řízení o pozůstalosti, po-

suzoval soud 1. stupně podle § 1644 o. z., dle něhož se k omezení povinného dílu nepominutelného dědice nepřihlíží, a dle § 1660 a 1661 o. z., které vypočítávají, co má být na povinný díl započteno. Na povinný díl se má mj. započíst vše, co nepominutelný dědic z pozůstalosti skutečně nabyt odkazem či jiným zůstavitelovým opatřením. V případě svěřenského nástupnictví nelze pominout možnost, že následný dědic nepřezíje dědice předního nebo že za podmínek stanovených v § 1522 o. z. dojde ke zcizení dědictví předním dědicem, a následný dědic tak majetek, k němuž bylo svěřenské nástupnictví zřízeno, vlastně nenabude. Protože následné dědictví dědic ještě nenabyl, nelze je na povinný díl v předním dědickém řízení započíst, a je nutné učinit závěr, že zřízením svěřenského nástupnictví nedochází k omezení práva nepominutelného dědice na jeho povinný díl, a nepominutelný dědic tak své právo na povinný díl, resp. doplatek na něj, může uplatnit již v prvním dědickém řízení.

7. Uvedený spor o právo MP na doplatek na povinný díl lze řešit na základě právního posouzení. Proto soud 1. stupně postupoval analogicky podle § 169 odst. 1 z. ř. s. a (na základě shora uvedené právní úvahy) rozhodl, že s poz. dcerou MP pokračuje v řízení rovněž jako s nepominutelnou dědičkou, která má právo na doplatek na povinný díl.

8. Proti usnesení soudu 1. stupně podala odvolání poz. manželka VK.

9. Uvedla, že závěť ze dne 2. 8. 2018 (pořízením č. 3) ji zůstavitel povolal za přední dědičku družstevního podílu v družstvu Bytové družstvo H, s nímž je spojeno právo nájmu družstevního bytu č. 24, přičemž její vlastnické právo k tomuto majetku omezil na práva a povinnosti požívatel; jejím svěřenským nástupcem ustanovil svou dceru MV (nyní MP) s tím, že vlastnické právo ke shora uvedenému družstevnímu podílu na ni přejde okamžikem smrti VK. Za dědičku ostatního majetku povolal závěť ze dne 14. 6. 2016 (pořízením č. 1) svou dceru MV (nyní MP). Poz. dcera MP tvrdí, že jako nepominutelný dědic má právo na povinný díl a na to, aby její nárok na povinný díl byl vypořádán již v nyní probíhajícím řízení o pozůstalosti; vzhledem k tomu, že hodnota majetku, který má poz. dcera nabyt dle závěti ze 14. 6. 2016, je menší, než kolik by činil povinný díl, požaduje, aby jí byl rozdíl vyplacen poz. manželkou.

10. Soud 1. stupně zaujal v napadeném usnesení stejný právní názor jako poz. dcera, což odůvodňuje odkazem na § 1644, 1660 a 1661 o. z. s tím, že se nepřihlíží k omezení povinného dílu nepominutelného dědice. Jako další argumenty uvedl, že nelze pominout možnost, že následný dědic nepřezíje dědice předního, nebo že za podmínek § 1522 o. z. dojde ke zcizení dědictví předním dědicem a následný dědic majetek nenabude. Protože následný dědic v nynějším řízení následné dědictví nenabývá, nemůže být započteno na povinný díl, a následný dědic má proto dle názoru soudu 1. stupně právo na vyplacení povinného dílu již v tomto řízení.

11. Právní názor soudu 1. stupně nepovažuje odvolatelka za správný. Podle § 1642 o. z. náleží nepominutelnému dědici z pozůstalosti povinný díl. Není však stanoveno, ve kterém okamžiku musí být právo na povinný díl uspokojeno. Závěť je ve smyslu § 1494 odst. 2 o. z. třeba vyložit tak, aby bylo co nejvíce vyhověno vůli zůstavitele. Důsledkem právního názoru soudu 1. stupně by však bylo, že v rozporu s vůlí zůstavitele by poz. dcera jako následný dědic zdědila nejen celý členský podíl v bytovém družstvu, ale vzhledem k tomu, že ostatní majetek zůstavitele je zanedbatelné hodnoty, nabyta by jako bonus navíc ještě hodnotu jedné čtvrtiny ceny svého dědického podílu na podílu v bytovém družstvu. Přitom následným nabytím podílu v bytovém družstvu zdědí mnohonásobně více, než kolik činí její povinný díl, a tento násobek povinného dílu zdědí nezatížený. Za zatížení povinného dílu ve smyslu § 1644 o. z. je třeba považovat následek projevu vůle zůstavitele, obsaženého v poručení pro případ smrti, kterým se snižuje hodnota povinného dílu např. zřízením odkazu nebo příkazu ve prospěch třetích osob.

12. Vyplacením povinného dílu již v nynějším řízení a následným nabytím družstevního podílu by poz. dcera v rozporu s dobrými mravy získala víc, než kolik jí po právu náleží, a takto získané bezdůvodné obohacení by musela vydat. Osobou oprávněnou k převzetí bezdůvodného obohacení by byla poz. manželka, již by vyplacením povinného dílu vznikla újma. Skutková podstata bezdůvodného obohacení by však byla naplněna až okamžikem nabytí družstevního podílu poz. dcerou, který nastane teprve v důsledku smrti poz. manželky, a poz. dcera by tak neměla komu plnit. Argument, že k převzetí plnění by byli oprávněni právní nástupci poz. manželky, by stěžejně obstál. Vyplacením povinného dílu v nynějším řízení by došlo k významnému zásahu do života poz. manželky, a nikoliv jejich právních nástupců. Poz. manželka je vzhledem ke svému věku a zdravotnímu stavu odkázána na starobní důchod a nedisponuje prostředky, z nichž by mohla eventuální výplatu povinného dílu provést. Pokud by k tomu byla nucena, byla by to ona, jejíž majetkové poměry by byly zásadně negativně dotčeny a komu za to náleží zadostiučinění. Vyplacením bezdůvodného obohacení jejím právním nástupcům by sotva mohla být kompenzována újma, kterou utrpěla ona v rozporu s vůlí zůstavitele. Z textu obou závětí je přitom nepochybné, že zůstavitelovou vůlí bylo, aby poz. manželce bylo umožněno v klidu dožít v bytě, kde dříve se zůstavitelem 32 let společně žila a nyní sama žije, a současně nezkrátit v nároku na dědictví poz. dceru. V žádném případě nelze dovozovat, že zůstavitelovou vůlí bylo, aby se poz. dceři na úkor poz. manželky dostalo více.

13. Možnost poz. manželky zdědění majetek zcizit jí zůstavitel odepřel přímo v textu závěti ze dne 2. 8. 2018 (pořízení č. 3), kterou její právo nakládat se zděděným členským podílem výslovně omezil na právo poživitele. Ke zcizení by podle § 1522 o. z. bylo třeba souhlasu poz. dcery jako následného dědice ve formě veřejné listiny. Po-

kud by přední dědic věc zcizil nebo zatížil bez souhlasu následného dědice, může se ten dovolat relativní neúčinnosti takového jednání a svého práva na děděný majetek se domoci.

14. Správný není ani závěr, že nárok na vyplacení povinného dílu v nynějším řízení je odůvodněn možností dřívějšího úmrtí poz. dcery. Tím, že zůstavitel povolal poz. dceru jako následnou dědičku, podmínil pro ni nabytí dědictví tím, že bude muset akceptovat odklad výkonu svého práva až na dobu po smrti poz. manželky. V situaci, kdy mají právní účinky pro určitou osobu nastat až po splnění odkládací podmínky a tato osoba se splnění podmínky nedožije, právní účinky vůči ní nastat nemohou. Analogicky je dle názoru odvolatelky třeba pohlížet i na situaci, kdy se následný dědic nedožije přechodu dědictví z předního dědice na sebe.

15. Odvolatelka navrhovala, aby odvolací soud změnil napadené usnesení tak, že v řízení se pokračuje s poz. dcerou MP jako s následnou dědičkou, která nemá právo na doplatek na povinný díl.

16. K odvolání poz. manželky VK se vyjádřila poz. dcera MP. Uvedla, že se plně ztotožňuje s napadeným usnesením i s jeho odůvodněním.

17. Poukázala na to, že zůstavitel v závěti ze dne 2. 8. 2018 (v poručení č. 3) jasně a srozumitelně projevil svou poslední vůli, když stanovil, že dědička VK bude po smrti zůstavitele poživitelem práva vlastnictví družstevního podílu v Bytovém družstvu H, s právem nájmu bytu č. 24 v 9. NP domu na adrese xxxxx, a dcera zůstavitele jako druhý dědic je nepominutelným dědicem. S ohledem na existenci závěti je MP jako zletilý nepominutelný dědic oprávněná dědit podle § 1643 odst. 2 o. z. Její dědický podíl činí příslušný podíl na dědictví, které bylo ve výlučném vlastnictví zůstavitele, a na dědictví, které spadalo do SJM zůstavitele MŠ a druhé dědičky. V takovém případě je dědička VK povinna určenou výši podílů nepominutelné dědičce vyplatit v penězích, a to v rámci aktuálního dědického řízení po zůstaviteli.

18. Další část závěti, která ustanovuje dceru zůstavitele MP (dříve MV) svěřenským nástupcem manželky zůstavitele VK s tím, že po smrti VK přejde vlastnické právo k družstevnímu podílu s právem nájmu bytu výše specifikované, je ve vztahu k projednávanému dědictví po zemřelém MŠ nedůležitá a také nikdy v budoucnu nemusí být vykonatelná z důvodu případného úmrtí MP před VK nebo zániku předmětu dědění. Předmět dědění může zaniknout i jinými způsoby, než je zcizení manželkou zůstavitele, např. insolvencí bytového družstva vlastního předmětný byt. Pokud by MP zemřela dříve než VK, pak družstevní podíl s právem nájmu bytu bude dědit dcera VK, bude-li v daný okamžik dědicem. Předmětem aktuálního řízení není řízení budoucí, neboť nikdo nedokáže předpovědět, jakou bude mít v budoucnu podobu.

19. Tvrzení odvolatelky, že v § 1642 o. z. není stanoveno, ve kterém okamžiku musí být právo na povinný díl uspokojeno, není správné. Tato právní úprava hovoří o dědici a dědictví, a tak musí v daný okamžik existovat zůstavitel, tj. zemřelý. Nepominutelný dědic musí být tedy uspokojen na svých právech právě z aktuálně probíhajícího dědického řízení. Odvolatelka ve svém odvolání připouští existenci řízení následného s tím, že dcera zůstavitele je stále oprávněným dědicem v případném následném řízení. Odvolatelka tak již nyní řeší průběh případného následného dědického řízení, ke kterému vůbec nemusí dojít, nemusí dojít k postupu dle závěti zůstavitele a stav popisovaný odvolatelkou nikdy nemusí nastat. Pokud by dcera zůstavitele jako nepominutelný dědic nebyla na svých právech uspokojena již v rámci současného řízení, může nastat stav, že v následném dědickém řízení již nepominutelná dědička nebude dědit a její práva nebudou nikdy naplněna. Neoprávněně se pak obohatí někdo jiný. Ve vztahu k dceři zůstavitele nemůže jít o bezdůvodné obohacení také proto, že právo na plnění je dáno příslušným právním předpisem a rozhodnutím soudu.

20. Finanční situace odvolatelky není předmětem tohoto řízení a nelze ji v tomto řízení zohledňovat.

21. Již při sepisování závěti dne 2. 8. 2018 by notář poučil zůstavitele o neplatnosti obsahu jeho poslední vůle, pokud by obsahovala nevykonatelná ustanovení.

22. Poz. dcera MP navrhovala, aby odvolací soud napadené rozhodnutí v celém rozsahu potvrdil.

23. Odvolací soud přezkoumal podle § 28 z. ř. s. a § 212 a 212a o. s. ř. správnost napadeného usnesení soudu 1. stupně a dospěl k závěru, že odvolání je důvodné.

24. Z § 1642 a násl. o. z. lze dovodit, že **právo na povinný díl náleží pouze těm potomkům zůstavitele uvedeným v § 1643 odst. 1 o. z., kteří byli pořízením zůstavitele pro případ smrti zcela opomenuti, tj. kteří nebyli zůstavitelem vůbec povoláni za dědice. Obdobně právo na doplatek na povinný díl pak náleží pouze těm, kteří byli opomenuti alespoň zčásti, tj. kterým se v důsledku pořízení zůstavitele pro případ smrti má jako dědicům dostat méně, než je uvedeno v § 1643 odst. 2 o. z.** (tj. nezletilému méně než činí tři čtvrtiny jeho zákonného dědického podílu, zletilému méně než činí čtvrtina jeho zákonného dědického podílu). Povinný díl může být zůstaven v podobě dědického podílu nebo odkazu a musí zůstat nepominutelnému dědici zcela nezatížen (§ 1644 odst. 1 o. z.). Zůstaví-li se nepominutelnému dědici více než povinný díl, platí případná omezující nařízení zůstavitele na část, která přesahuje hodnotu povinného dílu (§ 1644 odst. 2 věta druhá o. z.). Na povinný díl se započte vše, co nepominutelný dědic z pozůstalosti skutečně nabyl odkazem nebo jiným zůstavitelovým opatřením (§ 1660 odst. 1 o. z.).

25. Dědické právo je právo na pozůstalost nebo na poměrný podíl z ní (§ 1475 odst. 1 o. z.). Komu náleží dědické

právo, je dědic a pozůstalost ve vztahu k dědici je dědictvím (§ 1475 odst. 3 o. z.). Dědické právo vzniká smrtí zůstavitele (§ 1479 věta první o. z.). Nedědí pouze ten, kdo zemřel před zůstavitelem nebo současně s ním (§ 1479 věta druhá o. z.). Nepominutelný dědic má právo odmítnout dědictví s výhradou povinného dílu (§ 1485 odst. 1 věta druhá o. z.).

26. Otázku, zda potomek zůstavitele, který byl pořízením zůstavitele pro případ smrti podle § 1512 odst. 1 o. z. povolán dědit jako svěřenský nástupce (tj. následný dědic), má v původním řízení o projednání pozůstalosti právo na to, aby mu přední dědic uhradil, resp. doplatil povinný díl, je nutné posuzovat se zřetelem ke shora uvedeným ustanovením zákona.

27. V projednávané věci zůstavitel v závěti ze dne 2. 8. 2018 (v pořízení č. 3) povolal za dědičku družstevního podílu v Bytovém družstvu H VK, jejíž právo k tomuto majetku omezil na právo poživitele; dceru MP povolal jako svěřenského nástupce s tím, že vlastnictví k uvedenému majetku na ni přejde okamžikem smrti VK. MP je rovněž povolána k dědění ostatního majetku zůstavitele na základě závěti ze dne 14. 6. 2016 (pořízení č. 1), která v tomto rozsahu obstojí vedle pozdější závěti z 2. 8. 2018 (srov. § 1576 o. z.).

28. Ten, kdo byl povolán zůstavitelem, aby dědil jako svěřenský nástupce, je nepochybně dědicem zůstavitele. Pojmu „dědic“ („následný dědic“) výslovně používá i § 1512 odst. 1 o. z. o svěřenském nástupnictví. Svěřenský nástupce má právo na pozůstalost, resp. na poměrný podíl z ní (v tomto případě má jako svěřenský nástupce právo na družstevní podíl v BD, s odkládací podmínkou, kterou je úmrtí přední dědičky), má tedy dědické právo ve smyslu § 1475 odst. 1 o. z. Protože mu náleží dědické právo, je dědicem (§ 1475 odst. 3 o. z.). Toto dědické právo vzniká smrtí zůstavitele (§ 1479 věta první o. z.), nevzniklo by, jen kdyby svěřenský nástupce zemřel před zůstavitelem nebo současně s ním (§ 1479 věta druhá). Jde-li o svěřenského nástupce, který v době smrti zůstavitele jako osoba ještě neexistuje (srov. § 1515 o. z.), nevznikne mu dědické právo jako následnému dědici až úmrtím předního dědice, ale již okamžikem, kdy získá právní osobnost (u fyzické osoby okamžikem početí ve smyslu § 23 a 25 o. z., narodí-li se živá). V projednávané věci MP zůstavitele přežila, vzniklo jí proto smrtí zůstavitele dědické právo (k družstevnímu podílu v BD) jako právo následného dědice (svěřenského nástupce). Kromě toho je dědičkou ostatního majetku podle závěti ze 14. 6. 2016 (což by pro posouzení sporné otázky mělo význam jen z hlediska kvantitativního, neboť samotné právo svěřenského nástupce na doplatek na povinný díl je třeba posuzovat obdobně jako právo na povinný díl).

29. Právo svěřenského nástupce na dědictví je právem na dědictví po zůstaviteli, nikoliv právem na dědictví po předním dědici. Svěřenský nástupce je tedy dědicem zůstavitele. K tomuto závěru dospěla i judikatura k § 608 o. z. o., který upravoval svěřenecké náhradnictví obdobně jako § 1512 o. z., podle níž „*substituční jmění není pozůsta-*

lostí předního dědice“ (Gl. U. 6604). „Substituční jmění náleží k pozůstalosti prvního zůstavitele, nikoliv ustanoveného dědice“ (Z. Bl. 1917, č. 58). Rovněž odborná literatura zastávala stanovisko, že „*substitut (svěřenský nástupce) je skutečným dědicem, a to dědicem zůstavitele*“ (srov. Rouček, F., Sedláček, J. a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v podkarpatské Rusi. Díl III.* Praha 1936, s. 175). Vyplývá to i z procesní úpravy, která v tomto případě počítá s projednáním dědictví po původním zůstaviteli s následným dědicem (§ 194 odst. 1 z. ř. s.).

30. Je-li nepominutelný dědic jako svěřenský nástupce povolán za dědice majetku zůstavitele, jehož cena převyšuje povinný díl, nelze mít za to, že by se mu dostávalo méně, než se mu musí dostat podle § 1643 odst. 2 o. z., a že by mu tedy příslušelo právo na povinný díl, popř. na dorovnání povinného dílu. V tomto případě je pozůstalá dcera MP dokonce povolána k celé pozůstalosti, a to k družstevnímu podílu v BD jako svěřenský nástupce (který je dědicem, jak je shora uvedeno) a k ostatnímu majetku jako přímá dědička. Její dědický podíl není tedy zkrácen, když se jí má dostat na základě pořízení zůstavitele více, než činí její povinný díl (její povinný díl by odpovídal pouze jedné dvanáctině pozůstalosti, tj. jedné čtvrtině z jedné třetiny dědictví, neboť ze zákona by dědili rovným dílem 3 dědici, tj. manželka, dcera a také vnučka AN, která byla sice vyděděna, ale ve smyslu § 1645 o. z. je při výpočtu povinných dílů ostatních dědiců třeba hledět na její podíl, jako by z dědického práva nebyla vyloučena).

31. Skutečnost, že následný dědic se nestává vlastníkem ihned, ale až po úmrtí předního dědice, představuje **odkladací podmínku** a nemění nic na jeho dědickém právu, které vzniklo již smrtí zůstavitele (viz shora). Stanoví-li § 1660 odst. 1 o. z., že na povinný díl se započte vše, co nepominutelný dědic z pozůstalosti skutečně nabyl odkazem nebo jiným zůstavitelovým opatřením, lze ustanovení nepominutelného dědice fideikomisárním substitutem považovat za „jiné zůstavitelovo opatření“ a právo následného dědice na to, aby mu po úmrtí předního dědice ze zůstavitelovy pozůstalosti připadl majetek, který je předmětem substituce, a další práva týkající se tohoto majetku již za života předního dědice (zejména právo zabránit přednímu dědici, jehož právo je omezeno na právo poživatelé, v nakládání s předmětem substituce podle § 1522 odst. 1 o. z.; právo požadovat, aby soud stanovil dědici způsob a rozsah hospodaření s věcí nebo požívání věci) za to, co nepominutelný dědic „z pozůstalosti skutečně nabyt“, a za práva, jejichž hodnota přesahuje hodnotu jeho povinného dílu. Práva následného dědice jsou předmětem rozhodnutí o dědictví (§ 1692 odst. 3 o. z., § 185 odst. 4 z. ř. s.). Je-li podle výslovného ustanovení § 1660 odst. 1 o. z. při započtení na povinný díl třeba přihlížet i k odkazům, které nepominutelný dědic rovněž nenabývá ihned (srov. § 1621 a 1624 o. z.), a na rozdíl od fideikomisárních substituce nejde o dědické právo, ale o pohledávku vůči dědicům, pak tím spíše (arg. *a minore ad maius*) je třeba

vzít v úvahu fideikomisární substituci, která je skutečným dědickým právem. Z ustanovení zákona o zcizení dědictví (§ 1714 a násl. o. z.) nevyplývá, že by následný dědic nebyl po smrti zůstavitele oprávněn za života předního dědice své právo na dědictví zcizit, a to i za úplatu; nabyvatel by vstoupil do jeho práva povinností k pozůstalosti (§ 1714 odst. 1 o. z.) a byl by následným dědicem místo něj, a původní následný dědic by tak získal majetkový prospěch již za života předního dědice. Viz též judikatura k obecnému zákoníku občanskému citovaná v publikaci Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV.* Praha: Wolters Kluwer, 2014, komentář k § 1512: „*Svěřenský náhradník [nyní svěřenský nástupce] může svůj nárok ze svěřenského náhradnictví [nyní svěřenského nástupnictví] postoupiti před tím, než nastal substituční případ*“ (Gl. U. 2855), a odborná literatura, podle níž zcizení poddědického práva (tj. práva následného dědice) za života institutiva (tj. za života předního dědice) není zakázáno (srov. Rouček, F., Sedláček, J. a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v podkarpatské Rusi. Díl III.* Praha 1936, s. 175).

32. Za účinnosti obecného zákoníku občanského se právem na povinný díl ve vztahu k jiným právům nepominutelného dědice zabývala judikatura k § 762 o. z. o. s tímto závěrem: „*Kto sa domáha povinného dielu, nemôže okrem toho uplatňovať aj iný nárok na základe závetu*“ (Kúria č. 4813/1903). Výslovně řešilo vztah substituce a práva na povinný díl rozhodnutí, podle kterého „*Substitúciu nelze považovať za obmedzenie povinného dielu, jestli substitúciou obdrží osoba, oprávnená k povinnému dielu) hodnotu, ktorá sa rovná povinnému dielu alebo ho prevyšuje*“ (Kúria č. 2541/1912). Tato rozhodnutí lze aplikovat i za současné právní úpravy.

33. V projednávané věci se dcera zůstavitele domáhá povinného dílu, resp. jeho dorovnání (doplatku), přestože část pozůstalosti obdrží již nyní a zbývající část, tj. družstevní podíl v BD, má obdržet substitucí. Celková hodnota toho, co má z pozůstalosti obdržet, se tak rovná hodnotě celého dědictví a výrazně převyšuje hodnotu jejího povinného dílu, která by odpovídala pouze jedné dvanáctině dědictví (viz shora). Za situace, kdy trvá na svém dědickém právu jako následná dědička povolána závětí ze dne 2. 8. 2018 a dědictví neodmítla, nemůže uplatňovat nárok na povinný díl. Jak již bylo uvedeno, nic nebrání nepominutelnému dědici, který je povolán dědit jako substitut, aby dědictví odmítl s výhradou povinného dílu (§ 1485 odst. 1 věta druhá o. z.); **nepominutelný dědic**, který je jako svěřenský nástupce zároveň následným dědicem, **se tak může zcela svobodně rozhodnout, zda dá přednost dědickému právu následného dědice s odloženým nabytím vlastnictví nebo okamžitému uspokojení svého práva již v prvním řízení v podobě práva na povinný díl.** V projednávané věci byla dcera zůstavitele MP řádně poučena o svém dědickém právu a o možnosti odmítnout dědictví (včetně možnosti odmítnout dědictví s výhradou povinného dílu).

34. Pokud poz. dcera poukazuje na možnost, že následný dědic se nedožije úmrtí předního dědice, a dědictví tak nenabude, je namíste připomenout, že v dědickém právu je zcela běžné, že vznik, změna či zánik práv a povinností je závislý na právní události, o níž není známo, kdy nastane (především na okamžiku úmrtí zůstavitele).

35. Odvolací soud má také za to, že by bylo v rozporu se základním smyslem institutu svěřenského nástupnictví, jež má přednímu dědici zajistit pouze právo požívání k majetku nabytému dědictvím bez možnosti s tímto majetkem disponovat, kdyby měla být přednímu dědici ukládána povinnost k výplatě povinného dílu nepominutelnému dědici, který je jeho substitutem. Smyslem takového pořízení není zkrátit nepominutelného dědice, ale zajistit přednímu dědici, aby za svého života mohl předmět substituce užívat. Spojovat takové řešení s povinností předního dědice vyplatit následnému dědici povinný díl by mohlo být pro předního dědice často likvidační (přední dědic nemusí mít dostatek prostředků a s nabytým majetkem nemůže bez souhlasu následného dědice nakládat). Ve skutečnosti by tak pro něj bylo toto řešení nepříznivější než zřízení věcného břemene v jeho prospěch tam, kde to zákon umožňuje, neboť při zřízení věcného břemene žádnou povinnost k výplatě nemá. V projednávané věci je zcela evidentní, že zůstaviteli se jednalo o zajištění užívacího práva VK k bytu v bytovém družstvu, bez krácení dcery MP, když v závěti ze 14. 6. 2016 (v pořízení č. 1) vyslovil přání, aby jeho dcera umožnila VK dožít v bytě, jehož užívání je spojeno s družstevním podílem v BD, a později v závěti z 2. 8. 2018 (v pořízení č. 3) ustanovil VK přední dědičkou a dceru MP následnou dědičkou družstevního podílu v BD (zřízení tohoto práva formou věcného břemene ve prospěch VK nepřicházelo v úvahu, neboť nejde o byt ve vlastnictví zůstavitele). Zde je třeba poukázat i na § 1494 odst. 2 o. z., podle něhož je závět třeba vyložit tak, aby bylo co nejvíce vyhověno vůli zůstavitele.

36. Odvolacímu soudu je znám i názor opačný, který vychází z toho, že následnému dědici vznikne dědické právo až úmrtím předního dědice, s argumentací, že jde o odkládací podmínku podle § 548 o. z., na jejímž splnění závisí vznik dědického práva. Tento názor poukazuje i na to, že v § 194 odst. 1 z. ř. s., který upravuje řízení s následným dědicem, se používá výrazu „odsunutí dědického práva“. Z toho pak dovozuje, že svěřenský nástupce má v původním řízení právo na výplatu povinného dílu, protože není dědicem. Skutečnost, že svěřenský nástupce by takto v jednom řízení získal povinný díl a v následném řízení by ještě nabyl vlastnictví k předmětu substituce, navrhuje řešit podle § 194 odst. 2 z. ř. s., tj. tak, že v následném řízení se podle tohoto ustanovení rozhodne o povinnosti následného dědice přispět poměrně přednímu dědici mj. na to, co splnil na úhradu nepominutelnému dědici na povinný díl (tedy ve skutečnosti o povinnosti následného dědice „vrátit“ přednímu dědici to, co mu přední dědic v prvním řízení zaplatil). Odvolací soud tento názor nesdílí, neboť ze shora uvedených důvodů má za to, že následný dědic

je skutečným dědicem zůstavitele a vznik jeho dědického práva není závislý na úmrtí předního dědice, nýbrž na úmrtí zůstavitele. Právním následkem jednání zůstavitele, který nastane splněním odkládací podmínky (§ 548 odst. 2 o. z.), není vznik dědického práva (které vznikne zásadně již úmrtím zůstavitele, výjimečně později vznikem osoby povoláné za svěřenského nástupce, jestliže v době smrti zůstavitele neexistovala); právním následkem vázaným na odkládací podmínku je nabytí dědictví, tj. nabytí vlastnictví k předmětu substituce. Ustanovení § 194 z. ř. s. je ustanovením procesního práva, které nemůže při řešení této otázky převážit nad ustanoveními práva hmotného. Nadto nelze přeceňovat použití výrazu „odsunutí dědického práva“, když podle nadpisu tohoto ustanovení jde v tomto řízení o „nabytí dědictví“, a nikoli o nabytí dědického práva. V případě postupu podle § 194 odst. 2 z. ř. s. se zákon zmiňuje o poměrném přispění následného dědice na to, co přední dědic plnil nepominutelnému dědici na povinný díl. Pokud by se mělo jednat o plnění toho, co obdržel jako povinný díl sám následný dědic, nešlo by o přispění, ale o vrácení toho, co sám obdržel (v plném rozsahu). Smyslem § 194 odst. 2 z. ř. s. je zajistit, aby se následný dědic poměrně podílel na plněních, která přední dědic uskutečnil a ke kterým by byl jinak povinen následný dědic sám, kdyby nebylo předního dědice (dluhy, výplata povinného dílu opomenutým nepominutelným dědicům); protože by nebyl povinen vyplácet povinný díl sám sobě, aplikace § 194 odst. 2 z. ř. s. o přispění na povinný díl přichází v úvahu jen tehdy, jde-li o jiné nepominutelné dědice, než je dědic následný.

37. Postavení následného dědice jako účastníka původního („předního“) řízení nebylo odvoláním zpochybnováno. Odvolací soud se ztotožňuje s názorem soudu 1. stupně, že následný dědic (je-li ve smyslu § 19 o. s. ř. způsobilý být účastníkem) je účastníkem již v řízení původním, a v tomto směru odkazuje na odůvodnění napadeného usnesení (viz také shora bod 5).

38. Ze všech shora uvedených důvodů dospěl odvolací soud k závěru, že napadeným usnesením soud 1. stupně rozhodl nesprávně, ačkoli správně zjistil skutkový stav. Proto napadené usnesení změnil tak, že s pozůstalou dcerou MP nebude v řízení pokračováno jako s nepominutelnou dědičkou, která má právo na doplatek na povinný díl [§ 220 odst. 1 písm. a) o. s. ř.].

39. Pro úplnost odvolací soud zdůrazňuje, že toto usnesení nemá vliv na to, že s pozůstalou dcerou MP bude nadále v tomto řízení jednáno jako s dědičkou, včetně jejího postavení jako následné dědičky. O její účasti bylo pravomocně rozhodnuto výrokem II. usnesení soudu 1. stupně ze dne 30. 1. 2020, č. j. 34 D 2617/2018-87. ■

Rozhodnutí zpracovala
JUDr. Věra Sábliková,
členka redakční rady Ad Notam,
notářka v Praze

„Je třeba, aby si jednotlivé právnícké profese sebe navzájem vážily a chovaly se k sobě úctou,“

říká v rozhovoru pro Ad Notam nová předsedkyně Městského soudu v Praze JUDr. Jaroslava Pokorná

Rozhovor s **JUDr. Jaroslavou Pokornou** uskutečnila dlouholetá členka redakční rady Ad Notam doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.

Vážená paní předsedkyně, nejprve mi dovoluňte, abych Vám jménem redakce časopisu Ad Notam blahopřála k Vašemu jmenování. Do role předsedkyně Městského soudu v Praze přicházíte s celoživotní profesní praxí u pražských obvodních soudů. Jakou klíčovou zkušenost si ze svého působení přinášíte?

Jako čekatelka jsem nastoupila k jednomu z pražských obvodních soudů v r. 1985 a v letošním roce jsem „oslavila“ 35 let působení v justici. Během té doby jsem pracovala u poloviny pražských soudů. Byla to nesmírně zajímavá zkušenost, jak z pozice soudce, tak soudního funkcionáře. Každý soud je jiný, ať již soudcovským složením, stylem práce soudců, složením nápadu agend, způsobem práce administrativy, soudní správy, ale i způsobem jeho řízení vedením soudu. To vše se ve výsledku promítá jak ve výkonu soudu, tak v kvalitě soudního rozhodování. Práce soudců u okresních soudů je obrovská dřina. Soudcům a ostatním zaměstnancům je třeba vytvořit takové podmínky, aby věci dobře fungovaly. To jde pouze tehdy, pokud u soudu funguje systém a řád, což považuji za klíčové.

Tzv. průměrná délka řízení setrvale klesá, to však nemůže být a není jediným kritériem kvality soudního rozhodování. Je všeobecně známo, že soudy čelí nedostatku administrativních pracovníků. Víme, jaký je stav procesních předpisů, atd. Vidíte nějaký potenciál třeba i ve změně v organizaci práce soudců a jednotlivých soudních oddělení?

Pokud jde o délku řízení, soudy prvních stupňů v České republice obsadily mezi ostatními zeměmi států Evropské unie ve sporných civilních a obchodních věcech 6. místo, což je krásný výsledek. Souhlasím s tím, že toto kritérium nemůže být jediným ani prvním. Je třeba dbát na to, aby

JUDr. Jaroslava Pokorná

- od letošního roku předsedkyně Městského soudu v Praze
- vystudovala Právnickou fakultu Univerzity Karlovy
- od r. 1986 působila na pozici soudkyně Obvodního soudu v Praze
- v letech 1998 až 2020 pak jako místopředsedkyně a později předsedkyně několika pražských obvodních soudů

rozhodnutí byla z odborného hlediska kvalitní, jednotná, srozumitelná a předvídatelná. Vzhledem k tomu, že se počet soudců jistě nebude zvyšovat, je třeba hledat cesty jinde. Velmi by pomohlo, kdyby se zvýšil počet asistentů soudců. Soudy jsou dnes limitovány v jejich počtu ekonomicky. Za ideální stav považují, aby každý soudce měl asistenta. Z praxe u obvodních soudů jsem si sama ověřila, že pokud se sejde soudce, který je schopný s asistentem plnohodnotně pracovat, a asistent je z těch šikovných, zvládne soudce rozhodnout až o 50% více věcí. Další pomocí by bylo navýšení mzdových prostředků pro „nesoudcovský“ personál, aby se zejména ve větších městech podařilo odborný aparát stabilizovat.

Jaké jsou podle Vás v současnosti nároky na budoucí soudce? A čím by je mělo pro tuto roli vybavit právnické studium?

Výběr budoucích soudců prováděný dnes jednotlivými krajskými soudy není jednotný. Některé krajské soudy pracovaly se systémem justičních čekatelů, jiné se systémem asistentů soudců. Považuji za velmi dobré, že ministerstvo přistoupilo ke sjednocení tohoto postupu formou zákonné úpravy. Podle navrhovaného zákona změny v systému výběru soudců začínají již od počátku. Ten, kdo bude chtít složit justiční zkoušku, musí jeden rok působit jako asistent soudce a další dva roky lze započítat z jiných právnických profesí. Složení justiční zkoušky by mělo být základem a justice by měla dbát na to, aby se nároky u této zkoušky nesnižovaly, spíše naopak. Uchazeči s justiční zkouškou by se potom mohli stát justičními kandidáty, což by byla přípravná pozice pro všechny, kteří se chtějí stát soudci. Jus-

tiční kandidát by měl vykonávat odbornou práci, která se blíží výkonu práce soudce. Jejím smyslem bude zjistit, jak se kandidát v praxi osvědčil a jak je schopen pracovat v záležitosti. Já osobně tuto část považuji za stěžejní a dávám jí nejvyšší vypovídací hodnotu. Žádná komise není schopná ani během několikahodinového pohovoru ověřit schopnosti kandidáta stát se soudcem, aniž by znala výsledky jeho předchozí práce. Ti, kteří se dnes ucházejí o post soudce, jsou odborně zdatní. Vzdělání a znalosti však samy o sobě nestačí, aby se člověk stal dobrým soudcem. Je třeba se naučit aplikovat teoretické znalosti v praxi, získat zkušenosti, a to jde pouze prací u soudu. Právnické studium by uchazeče mělo dostatečně vybavit teoretickými znalostmi. Důležité je však vést studenty k tomu, aby se nabyté vědomosti skutečně naučili aplikovat v praxi. Za velmi přínosnou v tomto ohledu považuji spolupráci PF UK s Městským soudem v Praze (*koneckonců, pokud se nemýlím, stála jste u zrodu studentských praxí u civilních soudů právě Vy a za fakultu je odborně garantujete*). Soudci jednak umožňují studentům „náhledy“ u jednání, kde se studenty zároveň o některých právních institutech následně diskutují, nebo jde přímo o praxi studentů u jednotlivých oddělení soudů.

Je podle Vás současný systém profesního vzdělávání právníků v justici dobrý a dostačující?

Profesní vzdělávání soudců zajišťuje Justiční akademie. Systém je v rámci svých možností dobrý, ale má své limity, zejména kapacitní. Přednášky žádaných lektorů jsou beznadějně obsazeny, takže řada soudců nemá možnost se jich přímo zúčastnit.

Co soudíte o tzv. kooperativní justici? Přenesení některých agend (nesporné rozvody) na notáře?

Odbřemenění soudů od určitých typů agend by jistě pomohlo k rychlejšímu vyřizování věcí. Je však třeba vybrat vhodné agendy a velmi kvalitně připravit navrhovanou právní úpravu.

Posledních třicet let věnovaly právnické profese v ČR mnoho úsilí o návrat ke svým tradicím a s tím spojenému vymezení odlišných rolí v justičním systému. Nenastal podle Vás čas hledat spíše to, co je spojuje? Mám na mysli snahu o hledání společných hodnot právnických profesí se společným zájmem přispět právní jistotě a zvyšování všeobecně nízkého právního vědomí...

Určitě takový už dávno čas nastal. Je třeba, aby si jednotlivé právnické profese sebe navzájem vážily a chovaly se k sobě úctou. Ne vždy se to bohužel děje. To se potom samozřejmě přeneslo do celkové úrovně soudních jednání a může ovlivnit i jednání účastníků řízení. Když jsem začala před rokem 1989 pracovat u soudu, měla jsem štěstí, že jsem zažila ještě advokáty a notáře ze „staré školy“, kteří se chovali k soudu s nesmírnou úctou. V éře socialistické výchovy etika v právních profesích vzala zaslouhu a je třeba vzájemné vztahy s respektem jeden ke druhému znovu budovat. To je jistě úkolem právnických fakult, profesních sdružení a komor, ale zejména i každého z nás.

Soudcovská profese patří k extrémně náročným, odborně i emočně. Jak relaxujete?

Jako základní relax, který mi nesmírně pomáhá, mám sport, což je v současné covidové době poněkud obtížné. Doufáme, že brzy přijdou lepší časy.

Předvánoční čas bývá časem bilancování, ale i plánování. Mohu se zeptat na Vaše nejbližší pracovní plány?

S nástupem k Městskému soudu v Praze jsem měla spoustu plánů, které vzaly zaslouhu spolu s nouzovým stavem. Nemohla jsem se tak ještě setkat se svými kolegy jak zde u městského soudu, tak u soudů obvodních a poznat osobně ty, které neznám. To bych ráda napravila při první možné příležitosti a seznámila je se svými vizemi fungování tohoto soudu. Osobně se potom těším na rozhodování v odvolací agendě, které mne čeká.

Časopis Ad Notam je profesně zaměřen na činnost notářů. Jaké jsou Vaše zkušenosti ze spolupráce soudů a notářů, jako soudních komisařů?

Z hlediska soudců je podstatné, aby byla u soudů zachována a dodržována specializace na pozůstalostní věci s tím, aby mezi soudy a komisaři byla dobrá komunikace. Bohužel se stává, že u některých obvodních soudů není pozůstalostní agenda v popředí zájmu. Z pozice předsedkyně obvodního soudu či místopředsedkyně se mi v praxi

Je třeba dbát na to, aby rozhodnutí byla z odborného hlediska kvalitní, jednotná, srozumitelná a předvídatelná.

velmi osvědčila pravidelná jednání s notáři ke konzultaci jak problémů obecného charakteru, tak k projednání pozůstalostních spisů starších časových řad. O to bych ráda v budoucnu požádala předsedy pražských obvodních soudů.

Vážená paní předsedkyně, děkuji Vám za Váš čas a do nadcházejícího roku především stále zdraví a ať se Vám daří v osobním i profesním životě. ■

red.

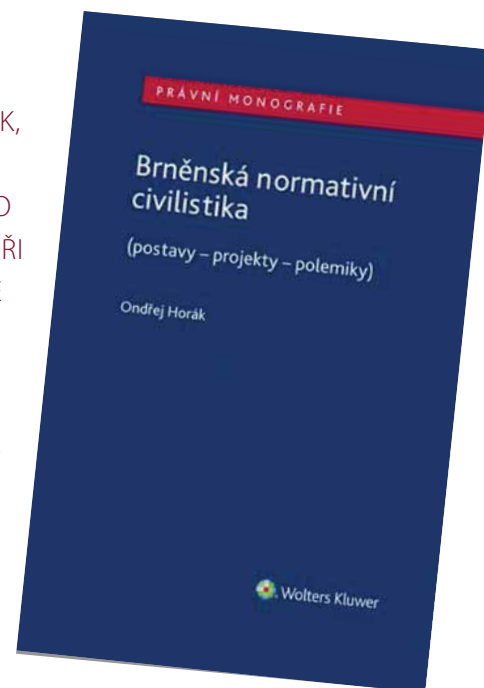
Rozhovor vedla dlouholetá členka redakční rady Ad Notam doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D. Adventní pozdrav posílá čtenářům Ad Notam i pejsek Max.

Ondřej Horák:

Brněnská normativní civilistika

ČTENÁŘŮM ČASOPISU AD NOTAM JE JUDR. MGR. ONDŘEJ HORÁK, PH.D., ZNÁM ZEJMÉNA JAKO AUTOR PŘÍSPĚVKŮ Z OBLASTI DĚDICKOPRÁVNÍ PROBLEMATIKY, K NÍŽ HO PŘIVEDL ZŘEJMĚ JEHO DOMOVSKÝ OBOR – PRÁVNÍ HISTORIE, JEJÍŽ METODY SE PRÁVĚ PŘI VÝKLADU SOUČASNÉHO DĚDICKÉHO PRÁVA MOHOU PŘÍHODNĚ UPLATNIT. LOŇSKÉHO ROKU BYLA V NAKLADATELSTVÍ WOLTERS KLUWER VYDÁNA PUBLIKACE, KTERÁ JE VÝSLEDKEM AUTOROVA PATNÁCTILETÉHO STUDIA FENOMÉNU BRNĚNSKÉ NORMATIVNÍ ŠKOLY, RESP. JEJÍ CIVILISTICKÉ ČÁSTI. ZEJMÉNA PRO ABSOLVENTY PRÁVNICKÉ FAKULTY MASARYKOVY UNIVERZITY, ALE I PRO DALŠÍ ZÁJEMCE O CIVILNÍ PRÁVO SE NEJEDNÁ O POJEM NEZNÁMÝ, PŘESTO KNIHA „BRNĚNSKÁ NORMATIVNÍ CIVILISTIKA“ NABÍZÍ POHLED Z PONĚKUD JINÉHO ÚHLU NEŽ DOSAVADNÍ LITERATURA.

Účelem knihy není obšírný výklad filozofie a metod normativní teorie a konfrontace normativistů s jinými směry (byť v nutném rozsahu je autor, samozřejmě, shrnuje). Autor si už v názvu knihy vymezil cíl třemi slovy: postavy – projekty – polemiky. Čtenáři tak představuje brněnské normativisty, zabývající se především soukromým právem, z širšího pohledu. To i v rovině osobní: dozvídáme se, jaké role hráli jednotliví protagonisté, jaké vztahy panovaly mezi nimi a kolegy zejména z obou pražských fakult; zvláštní místo zaujímají v textu pražští civilisté Jan Krčmář a Emil Svoboda, jejichž postoj k tématům řešeným zastánci normativní teorie autor častěji zohledňuje. Kniha dost úspěšně nabourává zažitou představu o odtržení brněnské normativní školy od praxe, neboť demonstruje na vybraných případech, jak se činnost jejich zástupců projevila v konkrétních projektech realizovaných zejména v období první republiky a jak se normativisté zapojili do diskuze nad aktuálními právními problémy (při čemž se prakticky všichni významní brněnští civilisté v té době angažovali i politicky a neváhali publikovat v denním tisku).

Do popředí klade autor, přirozeně, osu Weyr-Sedláček-Kubeš a podstatnou část práce věnuje představení Jaromíra Sedláčka jako pedagoga a jeho žáků (Adolf Procházka, Karel Gerlich, Vladimír Kubeš, Hynek Bulín a další). Postupně společenské proměny ve státě a jejich dopad do akade-

mické sféry od první republiky přes protektorát, třetí republiku a poúnorové období se zračí už ve výstižných názvech kapitol: Učitelé, kolegové, žáci; Ani učitelé, ani žáci; Z žáků učitelé; Učitelé bez žáků. Personální rovinu práce vhodně doplňuje soubor informačně bohatých biografických medailonků založených na velmi zevrubné a pracně heuristice archivních pramenů nejrůznější provenience, v níž autor zohlednil jak akademické a profesní působení jednotlivých stoupců brněnské normativní školy, tak i jejich rodinné zázemí.

V nejobsáhlejší části knihy nazvané Akademické, unifikační a socializační projekty autor analyticky, ale i komparativně představuje nejvýraznější projevy normativní civilistiky, kterými se prezentovala jak celá škola, tak jednotlivci. Širší právní veřejnost se mohla seznamovat s názory brněnských akademiků, ale i jiných právníků sympatizujících s normativisty, zejména v Časopisu pro právní a státní vědu a postupně v celkových sto svazcích ediční řady Sběrka spisů právnických a národohospodářských vydávané Karlem Englišem a Františkem Weyrem. Ačkoliv se jednotliví zástupci brněnské právní fakulty podíleli i na Slovníku národohospodářském a Slovníku veřejného práva československého, bezpochyby nejznámějším a nejvýznamnějším projektem zůstává komentář k občanskému zákoníku, redigovaný Jaromírem Sedláčkem a Františkem Roučkem a vydaný v letech 1935–1937. S komentářem ostatně souvisí i dlouhodobé práce na rekonstrukci soukromého práva

v Československu, do nichž se v pozdější etapě zapojili i zástupci normativní teorie (právě zejména Rouček a Sedláček). Zdrženlivý postoj normativistů k přirozenému právu a vyplňování mezer v zákoně pomocí přirozených právních zásad autor představuje na vývoji textu ustanovení, která měla nahradit § 7 ABGB. Relativizaci dichotomie věcného a obligačního práva v podání normativistů pak ukazuje spor Miroslava Boháčka a Františka Weyra o charakter pachtu a věcněprávní ochranu detentora, který se odrazil v judikatuře a následně i legislativním procesu. Dopady uvedené výměny názorů lze sledovat až k novému občanskému zákoníku, podobně jako Sedláčkovy publikované názory o širším pojetí vlastnictví. Celoživotní Sedláčkův zájem o vlastnické právo se neomezoval pouze na pedagogickou a publikační činnost, ale projevil se i v ryze praktické rovině – vypracoval řadu posudků ve věci pozemkové reformy, o které vydal hned několik prací a částečně se zapojil i do legislativního procesu. Autor jako známý odborník na otázku česko-lichtenštejnského vyrovnání zúročuje své zkušenosti na tomto nezaviděním hodném poli a různým aspektům pozemkové reformy ve vztahu k zástupcům normativní teorie (zde především názory na rovnost před zákonem a nedotknutelnost vlastnického práva, včetně mezinárodněprávního rozměru) věnuje mnoho prostoru.

Publikace Ondřeje Horáka je vystavěna na využití snad všech dostupných pramenů a literatury původní i moderní

(obsahuje ostatně i bibliografii a zhodnocení dosavadních výsledků bádání o brněnské normativní civilistice), notný kus práce autor vykonal studiem archivních pramenů. Jak sám uvádí, nezůstaneme-li pouze u základních monografických prací normativistů o pomyslně „sestoupíme o patro níže, do úrovně článků, zjistíme, že se normativní teorie formovala z úvah nad konkrétními otázkami a zpětně pomáhala konkrétní problémy řešit. A pokud sestoupíme až na úroveň archivních materiálů, uvidíme normativisty ve zcela jiném světle – jako ty, kteří se brali o „živé právo“ jak na půdě zákonodárství, tak aplikace.“ To je více než patrné z každé části autorova textu.

Knihu lze hodnotit jako výborný plod autorova hlubokého porozumění dané problematice, ale i tvůrčího zápalu. Text je psán temperamentním jazykem a čtivě, díky bohatému využití memoárů jednotlivých protagonistů meziválečné právní vědy (Weyr, Krčmář, Svoboda, Kubeš) čtenář nejednou odhalí nahlížení jednotlivých akademiků na své kolegy i z běžného lidského hlediska a někdy i postupný vývoj jejich vzájemných vztahů. O vynikající odborné úrovni anotované práce ostatně svědčí i její nadšené přijetí zástupci vědecké obce v rámci autorova habilitačního řízení. ■

JUDr. Filip Plašil, člen redakční rady Ad Notam,
notář v Pardubicích

Poděkování JUDr. Olze Medunové

JUDr. Olga Medunová se narodila v roce 1950 v Náchodě. Po odmaturování na Střední všeobecné vzdělávací škole v roce 1968 nastoupila na Právnickou fakultu Univerzity Karlovy. V roce 1974 nastoupila jako soudní čekatelka u Okresního soudu v Náchodě. V roce 1986 se stala vedoucí státní notářkou na Státním notářství v Náchodě. Od roku 1993 je notářkou v Náchodě a v témže roce se také stala členkou prezidia Notářské komory v Hradci Králové. V září roku 2012 byla zvolena prezidentkou Notářské komory v Hradci Králové. Do této funkce byla pak pětkrát znovuzvolena. V červnu tohoto roku oslavila 70. narozeniny a požádala ministryni spravedlnosti o odvolání z funkce notářky.

JUDr. Olga Medunová je osm let nedílnou součástí prezidia Notářské komory České republiky, kde svým rázným, ale nesmírně lidským přístupem prosazovala nejen zájmy svých kolegů v regionu. JUDr. Olze Medunové bych tímto rád jménem svým a jménem NK ČR poděkoval za roky skvělé spolupráce a do dalších let jí přeji vše dobré. ■

Mgr. Radim Neubauer, prezident NK ČR

16. GALAVEČER PRÁVNÍKA ROKU

ZRUŠEN

právník roku 2020

epravo.cz

Váš partner na cestě právem

PANDEMIE VYGENERovala DVOJROČNÍK PRÁVNÍKA ROKU 2020/2021

Do poslední chvíle jsme doufali, do poslední chvíle připravovali zasedání poroty, evidovali práce odevzdané v kategorii Talent roku, sbírali nominace, chystali jednodušší rezervační systém na vstupenky, plánovali novinky na galavečer. Prostě přípravy jako posledních 15 let. Leč člověk mívá, covid mění...

Dne 10. listopadu představenstvo ČAK po dohodě s druhým organizátorem Právníka roku – mediální a vzdělávací skupinou EPRAVO.CZ, **přípravy na lednový 16. galavečer zastavilo** a letošní ročník uložilo tak říkajíc „k ledu“. Smutně, ale logicky, s péčí řádného hospodáře a pořadatele říkáme, že zodpovědně nemůžeme jinak...

Současná neuspokojivá pandemická situace se svými omezeními, která pravděpodobně potrvají v nějaké podobě minimálně do Vánoc, podle názoru organizátorů znemožňují konání tradičního galavečera v plánovaném termínu a rozsahu.

Bohužel, nemáme ani žádnou jistotu, že koncem ledna, tedy za necelé tři měsíce, i pokud budou omezující opatření rozvolněna, nebude ve společnosti i nadále panovat obava z účasti na hromadných akcích a zároveň bude možná nadále hrozit riziko, že kolísavá vládní opatření nám galavečer znemožní konat ze dne na den.

Za této situace je potřeba zohlednit i ten aspekt, že pokračování přípravných prací na galavečeru znamená pro oba pořadatelské subjekty nemalé náklady, přičemž hrozí reálné riziko jejich zmaření. Že by byly zmařeny i vklady dalších partnerů Právníka roku je rovněž nasnadě.

Proto přišlo rozhodnutí představenstva ČAK o „zazimování“ letošního ročníku a vzniku historicky prvního dvojročníku Právníka roku 2020/21.

Co přesně to bude znamenat pro již nominované a pro autory prací v kategorii Talent roku?

Co pro partnery a organizátory soutěže, co pro ty, kteří se galavečerů zúčastňují?

- Tak tedy, **16. ročník PR bude trvat (doufáme, že výjimečně) dva roky – roky 2020 + 2021**. Kategorie vyhlášené letos zůstávají v platnosti i pro rok 2021, organizátoři jejich počet mohou v příštím roce i rozšířit.
- Nominace na odborná ocenění učiněné do konce října letošního roku zůstávají rovněž v platnosti a do 31. 10. 2021 budou přijímány další.
- Autorské práce v kategorii Talent roku odevzdané do konce října 2020 zůstávají „ve hře“, a to bez ohledu na to, že by jejich autoři po lednu 2021 přesáhli povolený autorský věkový limit 33 let.
- Finanční příspěvky partnerů Právníka roku 2020 budou použity za souhlasu jejich poskytovatelů na organizaci galavečera dvojročníku Právníka roku 2020/2021 koncem ledna 2022 v Praze, kde se, jak doufáme, opět v hojném počtu sejdem.

Věříme, že časový prostor, který takto nechtěně vznikl, nám umožní připravit řadu novinek a překvapení pro tento celojustiční společenský večer.

♣ PhDr. IVA CHALOUPKOVÁ, organizační výbor Právníka roku

Den otevřených dveří Notářské komory České republiky

DNE 22. 10. 2020 SE USKUTEČNIL DEN OTEVŘENÝCH DVEŘÍ NOTÁŘSKÉ KOMORY ČESKÉ REPUBLIKY, KTERÝ SPOČÍVAL V POSKYTOVÁNÍ BEZPLATNÝCH TELEFONICKÝCH KONZULTACÍ A ODPOVĚDÍ NA DOTAZY POLOŽENÉ PROSTŘEDNICTVÍM FACEBOOKU. DEN OTEVŘENÝCH DVEŘÍ PŘEDSTAVUJE JIŽ TRADIČNÍ UDÁLOST, KTEROU NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY POŘÁDÁ PŘI PŘÍLEŽITOSTI DNE EVROPSKÉ SPRÁVEDLNOSTI. LETOS SE JEDNALO O ČTVRTÝ ROČNÍK DNE OTEVŘENÝCH DVEŘÍ, PŘIČEMŽ ZÁJEM VEŘEJNOSTI O MOŽNOST BEZPLATNÉHO PORADENSTVÍ SE KAŽDOROČNĚ ZVYŠUJE.

ze, JUDr. Alena Procházková, notářka v Praze, JUDr. Daniela Anderson, Ph.D., notářka v Praze, Mgr. Šimon Klein, notář v Praze, JUDr. Lenka Leszay, Ph.D., LL.M., notářka v Praze, JUDr. Zuzana Procházková, notářka v Praze, a Mgr. Petr Duda, notářský kandidát Mgr. Šimona Kleina. Na četné otázky položené na Facebooku pak odpovídali Mgr. Matěj Duben, notář v Praze, a Mgr. Petr Šedivý, notář v Brně. Všem zúčastněným notářům a notářským kandidátům děkujeme. ■

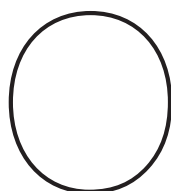
Mgr. Petr Klika, právník, NKČR

Více než 130 dotazů týkajících se především dědického práva, společenství vlastníků jednotek, manželského majetkového práva, společností s ručením omezeným a darovacích smluv zodpovídali po telefonu JUDr. Martin Foukal, čestný prezident NK ČR a notář v Pra-

Historický milník

– první online spojené zasedání Shromáždění členských notářství a Generální rady UINL

V PÁTEK 27. 11. 2020 PROBĚHLO HISTORICKY PRVNÍ ONLINE SPOJENÉ ZASEDÁNÍ SHROMÁŽDĚNÍ ČLENSKÝCH NOTÁŘSTVÍ A GENERÁLNÍ RADY UINL, KTERÉ VSTOUPÍ DO DĚJIN NOTÁŘSTVÍ.

d 1. ledna 2020 začalo běžet nové tříleté funkční období orgánů UINL. Generální rada se pravidelně setkává dvakrát ročně, zpravidla v květnu a říjnu každého roku. Květnové zasedání bylo ale kvůli pandemii bez náhrady zrušeno. V době pandemie

Covid 19 proto nově zvolená prezidentka UINL, paní Cristina Noemi Armella, argentinská notářka a vysokoškolská pedagožka (je rektorkou Universidad Notarial Argentina), která ve funkci vystřídala španělského notáře José Marqueño de Llano, přistoupila k tomuto bezprecedentnímu kroku s tím, že online setkání je jediná možnost, jak se setkat a posunout se kupředu.

Nejprve proběhla povinná část agendy, byly předneseny zprávy o dosavadní činnosti UINL od počátku volebního období. Nejzásadnější je vytvoření virtuální vzdělávací platformy UINL, opravdového virtuálního „kampusu“ na adrese <https://www.uinlearning.org/myuinl/en/home> – vzdělávání na dálku, dostupného všem notářům na celém světě. Ředitelem projektu je španělský notář Dr. José Manuel García Collantes. Platforma je k dispozici ve třech jazycích (francouzsky-anglicky-španělsky), poskytuje vzdělávací materiály (textové, obrazové, zvukové) v různých oblastech práva a notářské činnosti. Každý notář se může zaregistrovat jako uživatel pro přístup k omezenému obsahu. Dalším krokem, který bude realizován od příštího roku, bude vytvoření základny pro odborné vzdělávání s certifikací (za poplatek).

Zmíněn byl i celosvětový Den otevřených dveří u příležitosti Mezinárodního dne notářství, myšlenka dávat zdar ma rady v jeden předem určený den slaví úspěch po celém světě. V České republice proběhl v rámci Dne evropské spravedlnosti 22. října 2020 již čtvrtý ročník dne otevře-

International Union of Notaries

ných dveří, tentokrát ve formě bezplatných telefonických konzultací a online poradenství na Facebooku.

Také každoročně pořádaná Světová notářská univerzita v letošní virtuální podobě měla velký úspěch. Zúčastnilo se jí 424 studentů z 35 zemí, krom pasivního příjmu

informací každý student natočil krátké video, jako vzkaz ostatním. Jejím tématem byly otřesy, které přinesla pandemická krize a omezování, s tím spojené využívání nových technologií, a dále oběh veřejných listin.

Za pozornost stojí i přípravy vzorového zákona o notářství v rámci UINL, jako užitečného nástroje pro Komisi pro mezinárodní notářskou spolupráci (CCNI). Cílem této komise je vytvořit a navázat vztahy s notářstvími, notáři a notářskými organizacemi, aby se tak podpořilo uplatňování a rozvíjení hlavních zásad notářství latinského typu, a zejména poskytování pomoci notářstvím, která jsou či nejsou členy UINL, pokud má být v jejich příslušné zemi přijat nebo novelizován zákon o notářství, komise dále připravuje stanoviska k žádosti o členství nového notářství v UINL. V této souvislosti bylo zmíněno, že na podzim 2021 dojde ke slavnostnímu přijetí Kazachstánu za člena UINL.

Dále byla schválena účetní závěrka UINL za rok 2019, byly podány informace o průběhu plnění rozpočtu roku 2020 a byl schválen rozpočet na rok 2021 – bude zachována stejná výše příspěvku členských států jako dosud.

Nosným tématem setkání bylo Notářství v době pandemie. Jako přípravu rozeslala pracovní skupina Nové technologie v květnu 2020 dotazník do všech členských států, zda se výkon notářství v době pandemie komplikuje, zda notáři a jejich zaměstnanci pracují z domova (home office), zda existuje možnost pro notáře úřadovat bez fyzické přítomnosti účastníků a zda systém videokonferencí a elektronických podpisů umožňuje sepisovat zápisy bez fyzické přítomnosti účastníků.

Byly předneseny příspěvky zástupců Québecu, Brazílie, Argentiny, Francie, Španělska, Estonska, Alžíru a Číny. V Québecu byla v březnu 2020 přijata speciální právní úprava, která umožňuje sepisovat notářské zápisy v elektronické podobě, bez fyzické přítomnosti účastníků. Účastník je po celou dobu jednání připojen v rámci videokonference, pomocí platformy Microsoft Teams, se speciální konfigurací, která generuje jedinečný kód pro každého účastníka. Poté je už na notáři i na účastníku, jaké zvolí prostředí, aby měli klid na jednání. Předpokládá se, že účastník má svou vlastní e-mailovou adresu, kterou notář bude v průběhu jednání využívat, počínaje zasláním odkazu pro připojení do videokonference, a zasláním elektronického stejnopisu notářského zápisu konče. Notář ověří totožnost účastníka z minimálně dvou průkazů totožnosti ukázaných na kameru. Notář je dále oprávněn vyžádat si třetí průkaz totožnosti a případně si může nechat zaslat jejich scan. Notář poté vede jednání, jak je zvyklý během fyzické přítomnosti účastníků. Je tedy povinen se ujistit, že účastník rozumí smyslu právního jednání. Ve finále dojde k podpisu elektronického dokumentu.

Za tímto účelem notář zašle prostřednictvím informačního systému notářské komory e-mail s odkazem na webový formulář, kde se účastník identifikuje za pomoci jedinečného SMS kódu, který mu přijde na mobilní telefon. Tím mu bude zpřístupněna finální verze elektronického notářského zápisu k jeho přečtení a podpisu. V závěrečné části dokumentu se nachází pole, které po kliknutí a odsouhlasení podmínek použití podepíše dokument. Tyto podmínky jsou další informace, se kterými je notář povi-

nen účastníka seznámit, neboť použitím této technologie dochází ke zpracování osobních údajů. Elektronický originál notářského zápisu je uchován u notáře. Účastníkům se vydává stejnopis notářského zápisu v elektronické podobě. Tato verze má stejné vlastnosti veřejné listiny, jako klasická listina.

Informace z dalších zemí pro vás zpracujeme do příštího čísla Ad Notam.

V návaznosti na odpovědi na své dotazníky zpracovává pracovní skupina Nové technologie metodologické postupy pro fungování notáře ve virtuálním světě. Z otázky, „zda“ sepisovat notářské zápisy na dálku, jsme se v letošním roce posunuli do „jak“ sepisovat notářské zápisy na dálku. Pracovní skupina Nové technologie proto do příštího zasedání Generální rady, které se předpokládá na červen 2021, připraví podklad – optimální postup pro sepis notářských zápisů bez účasti klientů.

Fungování notáře ve virtuálním světě s sebou ovšem přináší i mnoho otázek. Jednou z nich je teritoriální kompetence notářů – notářský úřad je tam, kde je notář, ale díky technologiím může být kdekoli, teritorialitu většina právních řádů upravuje, a mohou zde vznikat problémy. U digitálních médií totiž teritorialita nevyhnutelně utrpí modifikaci. Jsou tu i otázky mezinárodního práva soukromého – např. elektronický podpis mimo hranice své země. V té souvislosti padla myšlenka, že by mělo existovat speciální pravidlo mezinárodního práva soukromého, které zajistí, že elektronický podpis je platný i mimo tu kterou zemi. Možná by mělo být přidáno i nějaké ustanovení mezi základní notářské principy – rozšířit je na notáře, který sepisuje zápis elektronicky. Kyberprostor nemá žádné geografické hranice. Ať jsou zavedena jakákoli pravidla, je nemožné je hlídat. Je totiž potřeba si uvědomit, že s elektronizací nesmí notáři ztratit podstatu své profese, děláme krok vpřed, ale technologie musí stát vedle činnosti notáře. Jsou tu i bezpečnostní rizika. Při osobní konzultaci u notáře je zcela zajištěna bezpečnost sdělených informací a mlčenlivost. Technologie je absolutně nejdůležitější pro notářskou profesi v pandemii a post-pandemii, ale je potřeba mít vysoké bezpečnostní standardy, těšíme se jako notáři důvěře veřejnosti a tu je potřeba udržet i v numerickém světě. Když mluvíme s klientem, jsou to důvěrné informace, jejich ochranu je potřeba udržet i v digitálním světě, při setkání online.

Příspěvky byly zajímavé, ale šly mnoha směry. Padla spousta zajímavých nových nápadů, které budou mimo jiné podnětem i pro pracovní skupinu Deontologie, aby se vyjádřila k otázce, pokud jde o fyzickou přítomnost notáře a stran. V průběhu jednání se notáři dělili na dvě skupiny, jedna trvala na osobní přítomnosti stran u notáře, z důvodu právní jistoty, druhá skupina se klonila k tomu že digitalizace a elektronizace jsou rozjetý vlak, který nelze zastavit, lze jen naskočit.

Závěrem učinila prezidentka UINL, paní Cristina Noemi Armella, shrnutí příspěvků, které zazněly, s tím, že nutnost zajistit migraci celku nebo části analogového světa na numerický svět, s sebou nese investice – a položila otázku, zda na to mají všechna notářství? Kolik lidí na světě disponuje připojením k internetu? Kolik lidí v rámci celého světa má přístup k technologiím? Ke vzdělání? Tak jako existují lidé negramotní, existují i lidé internetově negramotní. Jednoznačně podpořila vzdělávání notářů v oblasti elektronizace a digitalizace. Vymezila se proti strachu, že notáři by měli být nahrazeni technologií. Protože chceme mít technologie, aby nám pomáhaly, ne naopak. Uvedla, že notáři musí být v technologických platformách, aby měli možnost přístupu do technologického světa, a vzdělávání rozvíjí škálu možností, které jako notáři máme. Nesmíme však směřovat právní aspekty s technologickými aspekty – notáři nesou prapor právní jistoty i v elektronickém světě. Notáři se musí modernizovat a definovat své kvality i v novém numerickém světě, nemohou zůstat stát opodál. Přitom ale hlavní cíl, který vede naši cestu, je latinské no-

tářství. Musíme přemýšlet, pracovat online, udělat závěry – nesmíme ustrnout, musíme komunikovat, abychom našli řešení pro své cíle. K tomu si vyžádala podporu od shromáždění členských notářství, o které bylo hlasováno, nikdo nebyl proti, nikdo se nezdržel, všichni jí dali svou jednomyslnou podporu.

Technicky setkání probíhalo přes platformu Zoom. Každý z účastníků musel po přihlášení do linku telekonference zaregistrovat svou přítomnost v chatu, a zůstat po celou dobu relace se zapnutou videokamerou, aby sekretariát mohl zaevidovat jeho přítomnost. Všechny příspěvky k předneseným vystoupením, hlasování apod. probíhalo taktéž v rámci chatu s platformou Zoom, aby je mohl tajemník UINL zaznamenávat. Vystoupení byla simultánně tlumočena do angličtiny, francouzštiny a španělštiny. Časově bylo nutné určit takový interval, aby se pohodlně mohli účastnit delegáti ze všech částí planety. Volba začátku jednání proto padla na 12:00 středoevropského zimního (římského) času. Ač bylo původně jednání plánováno na pět hodin, nakonec se protáhlo na sedm hodin s jednou desetiminutovou přestávkou. Běžně totiž zasedání zabere dva celé dny. Do zasedání bylo přihlášeno 202 osob.

Byl to náročný, ale velmi mimořádný zážitek, a pod taktovkou paní prezidentky čas ubíhal rychlostí šikansenu. ■

Mgr. Šárka Tlášková,
členka Generální rady UINL,
notářka v Praze

AD NOTAM

ČASOPIS ČESKÉHO NOTÁŘSTVÍ

ZÁKLADNÍ INFORMACE

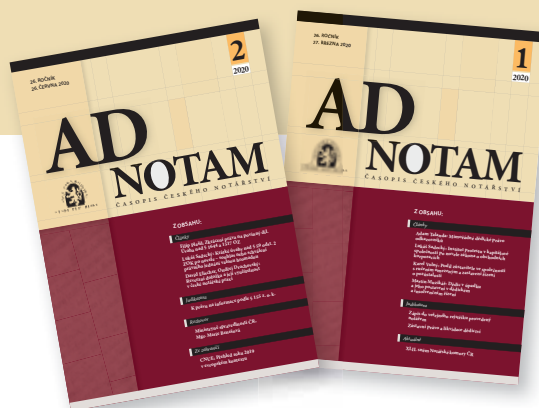
vydavatel: Notářská komora České republiky

periodicita: čtvrtletník

náklad: 2 000 výtisků,

formát: A4 (210 x 297)

počet stran: průměrně 56+4

PŘEDPLATNÉ PRO ROK 2021

Cena časopisu: 480 Kč včetně DPH za ročník

(cena jednoho čísla je 120 Kč vč. DPH),

předplatné objednávejte na předplatne.adnotam@nkr.cz

PRÁVNÍ ROZHLEDY 17/2020:

JUDIKATURA – SOUDY ČR

Nejvyšší soud České republiky: Nahrazení prostého zápisu z jednání valné hromady společnosti s ručením omezeným notářským zápisem

§ 188 odst. 3 ZOK

§ 77 NotŘ

§ 9 odst. 2 písm. e) OSŘ

Zajistí-li společnost dobrovolně (aniž by jí to ukládal zákon či společenská smlouva) osvědčení průběhu jednání valné hromady notářským zápisem dle § 77 NotŘ a doručí-li tento notářský zápis řádně společníkům, poskytne společníkům více, než jí ukládá zákon či společenská smlouva. Prostý zápis z jednání valné hromady dle § 188 odst. 3 a § 189 odst. 1 ZOK již není nutné vyhotovit.

Povinnost vyhotovit zápis z jednání valné hromady a zaslat jej řádně a včas společníkům svědčí společnosti. Určuje-li zákon, že tak má učinit zapisovatel, upravuje toliko otázku, která osoba tak (v zastoupení společnosti) činí. Jinak řečeno, zapisovatel vyhotovuje zápis a zasílá jej společníkům jako (zákonný) zástupce společnosti.

Obdobně např. zákon sice výslovně upravuje, kdo je oprávněn svolat valnou hromadu společnosti, nicméně pozvánka na valnou hromadu je právním jednáním společnosti, jež za společnost činí k tomu oprávněná osoba (jako její zástupce).

Nesplní-li společnost povinnost vyhotovit zápis a zaslat jej společníkům ve lhůtě uložené jí zákonem (popř. v souladu s ujednáním obsaženým ve společenské smlouvě), mohou se společníci domáhat jejího splnění žalobou podanou proti společnosti. Jde o řízení, v němž v prvním stupni rozhodují krajské soudy.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky z 10. 3. 2020, sp. zn. 27 Cdo 4108/2018

PRÁVNÍ ROZHLEDY 18/2020:

ČLÁNKY

Zrušení a vypořádání spoluvlastnictví k nemovité věci zatížené zástavním právem

JUDr. Petr Coufalík, Ph.D., Pozlovice, Zlín

BULLETIN ADVOKACIE 11/2020:

Vydědění pro dědickou nezpůsobilost

Článek se zabývá vzájemným vztahem dědické nezpůsobilosti a vydědění pro dědickou nezpůsobilost. Zejména se snaží o vysvětlení toho, proč v zákonné úpravě je upraveno obojí, ačkoliv by se na první pohled mohlo zdát, že vydědění pro dědickou nezpůsobilost je nadbytečné. V následujících řádcích se autor zamýšlí i nad některými dalšími souvislostmi, které vydědění pro dědickou nezpůsobilost přináší.

JUDr. Václav Bednář, působí na Právnické fakultě UP v Olomouci

PRÁVNÍ RÁDCE 10/2020

Ocenění minoritního podílu při vytěsnění akcionářů

Martin Lukáš, partner Weinhold Legal

Jiří Kvaček, advokátní koncipient Weinhold Legal ■

Rubriku zpracoval Mgr. Erik Mrzena, notář v Praze, člen redakční rady Ad Notam.

Zahájení a ukončení činnosti notářů

Ministryně spravedlnosti Mgr. Marie Benešová jmenovala s účinností od 1. 11. 2020, na základě výsledku konkurzu, notářského kandidáta **Mgr. Viktora Audyho** notářem v obvodu Okresního soudu v Přerově se sídlem v Přerově.

Ke dni 1. 11. 2020 byla jmenována ministryně spravedlnosti, na základě výsledku konkurzu, notářská kandidátka **JUDr. Eva Kučerová** notářkou v obvodu Okresního soudu v Mladé Boleslavi se sídlem v Mladé Boleslavi.

S účinností od 1. 11. 2020 dále jmenovala ministryně spravedlnosti notářského kandidáta **Mgr. Nikolu Slavíka** notářem v obvodu Obvodního soudu pro Prahu 2 se sídlem v Praze.

Ke dni 1. 11. 2020 byla jmenována ministryně spravedlnosti, na základě výsledku konkurzu, notářská kandidátka **JUDr. Barbora Škopková** notářkou v obvodu Okresního soudu v Karviné se sídlem v Havířově.

Ministryně spravedlnosti jmenovala s účinností od 1. 12. 2020, na základě výsledku konkurzu, notářského kandidáta **Mgr. Karla Liberta** notářem v obvodu Okresního soudu Praha-západ se sídlem v Praze.

Ke dni 1. 12. 2020 byl též jmenován ministryně spravedlnosti, na základě výsledku konkurzu, notářský kandidát **Mgr. Martin Palus** notářem v obvodu Okresního soudu v Teplicích se sídlem v Teplicích.

S účinností od 1. 1. 2021 jmenovala ministryně spravedlnosti notářskou kandidátku **Mgr. Terezu Melzerovou** notářkou v obvodu Obvodního soudu ve Zlíně se sídlem ve Zlíně.

Novým notářkám a novým notářům přejeme mnoho úspěchů v jejich pracovní činnosti.

Ministryně spravedlnosti odvolala podle § 11 písm. a) not. řádu **JUDr. Alenu Klocovou**, notářku v obvodu Obvodního soudu pro Prahu 5 se sídlem v Praze, ke dni 31. 10. 2020.

Na vlastní žádost odvolala ministryně spravedlnosti **JUDr. Jarmilu Augustýnovou** z funkce notářky v obvodu Okresního soudu v Šumperku se sídlem v Šumperku dnem 31. 12. 2020, které děkujeme za dlouholetou činnost ve prospěch českého notářství.

Na vlastní žádost odvolala ministryně spravedlnosti **JUDr. Editu Volnou** z funkce notářky v obvodu Okresního soudu v Liberci se sídlem v Liberci dnem 31. 3. 2021, které též děkujeme za dlouholetou činnost ve prospěch českého notářství.

Do dalšího života přejeme výše uvedeným pevné zdraví a osobní spokojenost. ■

Redakce Ad Notam

Mgr. Viktor Audy

JUDr. Eva Kučerová

Mgr. Nikola Slavík

JUDr. Barbora Škopková

Mgr. Karel Libert

Mgr. Martin Palus

Mgr. Tereza Melzerová

Složení slibu do rukou ministryně spravedlnosti

Dne 13. října 2020 složily slib do rukou ministryně spravedlnosti Mgr. Marie Benešové, podle § 9 odst. 2 notářského řádu, notářské kandidátky Mgr. Jana Jelínková a Mgr. et Mgr. Kateřina Kajanová, notářka JUDr. Eva Kučerová a notářské kandidátky Mgr. Lenka Polzerová a Mgr. Markéta Tulačková. Slib do rukou ministryně spravedlnosti dále složili notářští kandidáti Mgr. Štěpán Štancl, LL.M., a Mgr. Filip Venzel.

Výše uvedeným blahopřejeme a přejeme hodně úspěchů v další činnosti. ■

Redakce Ad Notam

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Liberci se sídlem v Liberci.

Jde o uvolněný notářský úřad po notáře JUDr. Editě Volné, která ukončí činnost notářky ke dni 31. 3. 2021. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 28. prosince 2020.

Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 26. ledna 2021 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
- 2) plná svéprávnost,
- 3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
 - a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
 - b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejich právních předchůdců,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnosti zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné svéprávnosti,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, je-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení uchazeče – notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8). Podmínkou zařazení uchazeče – notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory. Notářskou praxí dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjiřitelná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12.000,- Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.

Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok.

Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Šumperku se sídlem v Šumperku.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce JUDr. Jarmile Augustýnové, která ukončí činnost notářky ke dni 31. 12. 2020. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 4. ledna 2021.

Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 2. února 2021 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
- 2) plná svéprávnost,
- 3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
 - a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
 - b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejich právních předchůdců,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílel na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné svéprávnosti,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, je-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení uchazeče – notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8). Podmínkou zařazení uchazeče – notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory. Notářskou praxí dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjevitelná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12.000,- Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.

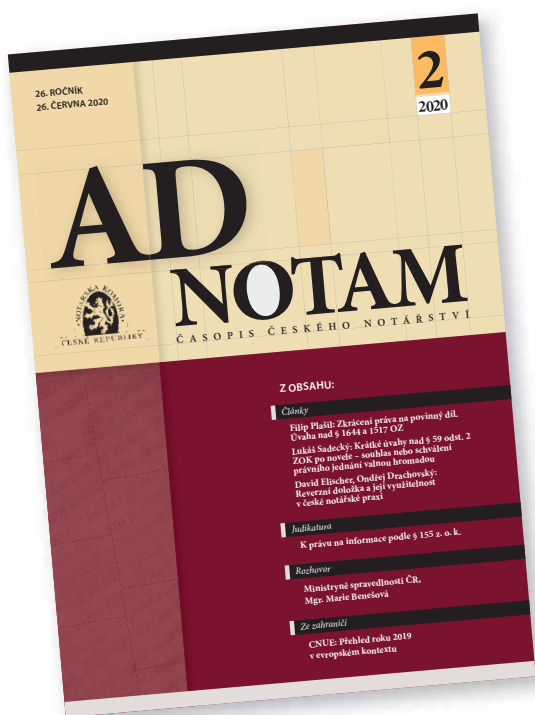
Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok.

Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

AD NOTAM

ČASOPIS ČESKÉHO NOTÁŘSTVÍ

ZÁKLADNÍ INFORMACE

vydavatel: Notářská komora České republiky
náklad každého čísla: 2 000 výtisků,
formát: A4 (210 x 297)
počet stran: průměrně 52+4

CENÍK INZERCE 2021

vnitřní strana (210x297)	42 000 Kč
vnitřní 1/2 strany (210x145)	29 000 Kč
obálka IV (210x297)	65 000 Kč
obálka II a III (210x297)	49 000 Kč

vkładaná inzerce do celého nákladu
(leták do velikosti max. 2 listů A4, 2000 ks)..... 20 000 Kč

* U inzerátů je třeba přidat alespoň 3 mm pro každý ořez
** Ceny inzerce se stanoví smluvně. Ceny nezahrnují 21% DPH

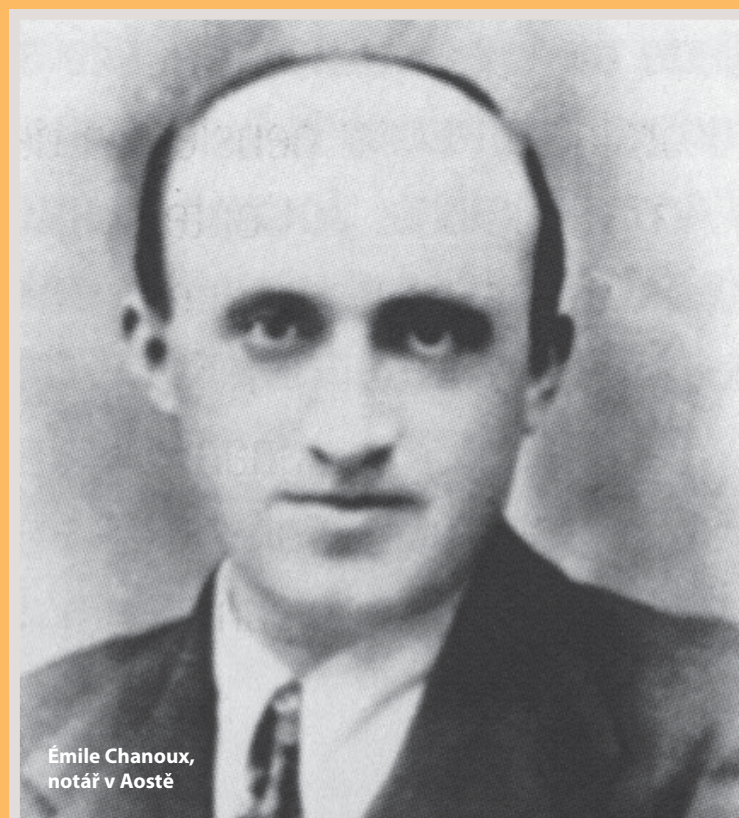
Strípky z historie 61.

Notář v Aostě Émile Chanoux (1906–1944) se zapojil do politického dění jako stoupenec autonomie Valle d'Aosta a odpůrce fašistického režimu. Chanoux se tak společně s advokátem Ernestem Pageem (1888–1969) a čtyřmi zástupci Valdenských údolí účastnil i tajné konference v Chivasso. Zde vyjádřil mj. ideu, že federalismus „představuje řešení problému malých národností a definitivní likvidaci historického fenoménu iredentismu, který zaručuje nástup stabilního a trvalého míru v budoucím evropském řádu“. Jako předseda Výboru pro národní osvobození Aosty (*Comitato di Liberazione Nazionale di Aosta*) byl Chanoux zatčen fašistickou policií a mučen SS, zemřel pak ve vězení dne 18. května 1944. Centrální náměstí v Aostě nese nyní Chanouxovo jméno, v roce 1984 byl tento notář a politik in memoriam vyznamenán Stříbrným záslužným křížem italské armády (*Croce d'argento al merito dell'Esercito*).

V článku *Něco o směnkářství* otištěném v týdeníku *Beseda učitelská* v listopadu 1875 je řešena otázka legalizace v případě, že se výstavce směnky neuměl podepsat. „Kdo psátí neumí, učiní tři křížky (+++) nebo tři kroužky (0 0 0). Aby se však nevědomosti směnečného dlužníka nadužívati nemohlo, ustanovuje zákon, že takový podpis, ve způsobě zmínek učiněný, pověřen býti musí c. k. notářem.“ Autor příspěvku ředitel V. Filip zároveň dodává, že „podpis v hebrejském nebo židovském jazyku považuje se jenom za znamení, nikoliv za pravý podpis“.

Slovenské právní historičky Miriam Laclavíková a Adriana Švecová publikovaly ve vydavatelství Leges v roce 2020 zajímavou monografii *Žena v stredovekom a novovekom Uhorsku, Právne postavenie šľachtickej v oblasti dedičských a majetkových práv*. Autorky poukazují na to, že dobové uherské právo chránilo ženy pro jejich zdůrazňovanou křehkost (*fragilitas sexus*). V oblasti dědického a majetkového práva tak speciálně upravovalo tzv. vlasové právo, tedy právo osiřelých neprovdaných dcer, právo dívčí čtvrtiny, obvěnění, právo k osobnímu majetku, věno, vdovské právo a vdovské dědění. „*Monografia tak čitateľovi ponúka, ako autorky dúfajú, zaujímavú historickú skicu na ženské uhorské elity v zúženom právno-historickom náhľade ich majetkoprávneho statusu,*“ řečeno slovy upoutávky na tuto publikaci.

„Úmrtím Waldaua ztratila česká literatura vzácného přítele, kterýž jí a tím také národu českému znamenité služby prokazoval.“ Těmito slovy je zakončen nekrolog básníka, spisovatele, překladatele z češtiny do němčiny, důstojníka rakouské armády a notáře Alfreda Waldaua (1837–1882), vlastním jménem Josefa Jarosche v Národních listech z 6. února 1882.

Émile Chanoux,
notář v Aostě

Alfred Waldau byl přítelem Jana Nerudy, překládal verše Karla Hynka Máchy, české národní písně a pohádky, psal o českých národních tancích a skládal vlastní poezii, to vše do r. 1863, kdy jako dostudovaný právník vstoupil do vojenského auditoriátu. V roce 1870 jako vojenský soudce dosáhl hodnosti setníka. „*Znechutiv si těkavý život vojenský, přestoupil krátce na to do služby občanské, a stav se notářem, žil klidně ve venkovském zátiší v Žaclěři, kde dokonal krátký, ale plodný běh života svého,*“ podává se z nekrologu v časopise *Květy*. Waldauova studie o českých národních tancích byla znovu vydána nakladatelstvím Vivalis v r. 1999 v Praze a v r. 2003 ve Furth im Wald.

Podle přehledu advokátů a c. k. notářů vydaného c. k. ministerstvem spravedlnosti bylo počátkem roku 1886 v Předlitavsku 980 notářů a 630 notářských koncipientů. „*Nejstarší notář v Cislajtánii jest Dominik Pippafava v Zadru (Dalmácii), jmenovaný v roce 1847,*“ uvádí se v Národních listech z 29. ledna 1886. Nejstaršími notáři v Praze byli tehdy Bedřich Adama a Alois Pravoslav Trojan, oba jmenovaní v roce 1856. V Praze bylo v lednu 1886 pouhých 11 notářů. ■

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
člen redakční rady Ad Notam

Jak jsem roznášel péefka

Muselo být asi 12. prosince 2019 odpoledne a v kanceláři jsem všeho měl už po krk (datum je beztak zaměnitelné, protože před Vánoci mám všeho plné zuby každý den). Při pohledu z okna mi začalo připadat lákavé nejenom se dívat na dvůr, ale v úředních hodinách dokonce vyjít ven. Protože ve mně stále přežívají pocity odpovědnosti za chod kanceláře, musel jsem si procházku alespoň vnitřně omluvit. Jako vhodná záminka se naskytla hromádka novoročních přání – „péefek“, připravených i s obálkami k odeslání poštou. Z nich dobrá třetina měla putovat na pardubické adresy. Proč bych posílal obálky poštou z Pardubic do Pardubic, když stejně všichni adresáti sídlí v centru a obejdu je pešky za hodinu? Při dnešní organizaci poštovní přepravy by nejspíš zásilky dorazily nejprve do Prahy, kde by je čekalo roztřídění a teprve následně návrat do Polabí. Místo péefek jsem si tedy raději dopřál výlet já a vydal se do ulic doručovat osobně.

Když jsem dorazil k prvnímu cíli s úmyslem vhodit péefko s obligátní Kunětickou horou do schránky, překvapila mě absence poštovních schránek u vchodových dveří. Pokus dostat se do budovy selhal, neboť dveře zvenčí nemají kliku. Nezbyvalo než zazvonit na zvonek. Vtom se vyrojily myšlenky: zazvoníš, zeptají se, kdo jste a co chcete, a co jim odpovíš? Notář Plašil, nesu vám péefko? Pak nastane chvíle překvapeného ticha asi ve významu Aha, no tak my vás tedy ze slušnosti pustíme, ale skoro bychom byli radši, kdybyste nás nezdržoval nesmysly, ještě po nás budete chtít kafe – zjevně nemáte co jiného na práci než otravovat lidi. Na chodníku u domovní zdi se tak neočekávaně odhalila naivita mé původní myšlenky, že roznášení péefek půjde hladce. Cesta k dalšímu cíli už nebyla tak veselá a spokojená, neboť se do mysli vkrádala celkem pravděpodobná obava, že na podobnou překážku narazím také u dalších adresátů. V Pardubicích budu nejspíš jedním z posledních právníků, který nemá žádný zadržovací mechanismus proti zájemcům o náhlý vstup do kanceláře. Jak se dalo očekávat, z prvních čtyř neúředních adresátů péefek měli zavřené dveře a zvonky všichni, zato jsem u žádného nedokázal najít schránku bez nutnosti zazvonit a požádat o vstup do budovy či rovnou do kanceláře. K dalším třem už jsem raději nešel, poučen předchozím nezdařením.

Tak zbývaly alespoň okresní soud a katastrální úřad. Obě státní instituce přece mají podatelnu. Při dalším zkoumání cestou k řece, na jejichž březích oba úřady sídlí, se nicméně i podatelna ukázala problematickou. Soud jsem zavrhl

jako první – justiční stráž u vchodu po mně pravidelně žádá, abych si rozeplnul pásek, jehož kovová přezka píská při průchodu bezpečnostním rámem. Když jsem měl jít na minulou poradu notářů, hledal jsem ráno v pyžamu po skříni nějaké slušné trenýrky, abych na soudu nedělal ostudu (k tomu ale podotýkám, že nyní už mi obtížná volba spodního prádla nehrozí, protože jsem si kvůli poradám notářů pořídil kšandy, jejichž přezky jsou moc malé, aby je bezpečnostní rám vypískal).

Myšlenka doručit péefko soudu osobně tedy skončila u ledu, abych použil frazeologismus blízký Vánocům. Tak jedině katastrální úřad musí všechno zachránit (jakkoliv slovo záchrana u katastrálního úřadu zní ještě naivněji než osobní roznášení péefek po Pardubicích ve třetím tisíciletí). Při příchodu do hlavního sálu úřadu mě uvítalo překvapivé množství osob čekajících, až je vyvolávací systém pustí do podatelny. Došlo mi, že kvůli tomu péefku si tady počkám hodně dlouho. Jak jsem se rozhlížel po místnosti, napadla mě spásná myšlenka, jak urychleně opustit úřad a zároveň splnit poslání. Skoro jsem se rozběhl k zasklené „kukani“, ve které vládne pan vrátný. „Nesu vám péefko,“ spustil jsem na něho. „A to je co?“ Taková reakce mě vyvedla z míry. „No péefko, novoročenka!“ odpověděl jsem zmateně. Vrátný však nemilosrdně zopakoval otázku: „No a to je co?“ Teprve nyní jsem si uvědomil, co mi tím vlastně říká: péefko není zařaditelné pod žádný zaškaltovaný typ podání – není to návrh na vklad, změna nebo zpětvzetí návrhu, není to opravný prostředek ani stížnost či návrh na opravu chyby v katastrálním operátu...

Div ne se slzami v očích jsem opustil budovu a zanechal za sebou jenom „Na shledanou“ s dovětkem, že to radši pošlu poštou. Kam se tedy uchýlit se svou staromódní potřebou předat někomu péefko? Od řeky se dá jít přímou cestou na pěší zónu a do kanceláře, ale také je možné si mírně zajít přes Bělobranské náměstí. Asi ta předvánoční tesknota mě přivedla delší cestou před státní okresní archiv. Během roku archiváře zatěžují dost často svými požadavky, tak jsem pro ně taky jedno péefko nachystal. Nikdy předtím jsem si neuvědomil, jak je vlastně vzácné, že mohu jen tak z ulice přijít rovnou do badatelny, kde sedí archivář připravený mě prakticky okamžitě přijmout a vyslechnout si, co mu nesu. Tak jsem ten rok poprvé a naposled osobně předal novoročenku, popřáli jsme si hezké Vánoce a já se ubíral ke kanceláři s klidnou myslí, že přece jenom někde ještě vládnu staré pořádky. ■

JUDr. Filip Plašil,
člen redakční rady Ad Notam, notář v Pardubicích

CONTENTS

ARTICLES

Ondřej Drachovský, Kristián Fischer: Signature as a condition for the validity of a will (with an emphasis on holographs)	3
Lukáš Sadecký: Some partial aspects regarding the type of shares and the type of stock shares after the amendment to the Commercial Corporations Act	11
Karel Volný: Participation of creditors in the inventory of the estate of the deceased	16
FROM HISTORY	
Jan Kotous: In the footsteps of Jindřich of Isernia – contribution to the 750th anniversary of the foundation of the Vyšehrad Notary School	22
CASE LAW	
Handing over of a property without value or property of insignificant value to the state	26
question whether the subsequent heir is a party to the preliminary estate proceedings and whether the subsequent heir is entitled to the compulsory part	29

INHALTSVERZEICHNIS

ARTIKEL

Ondřej Drachovský, Kristián Fischer: Unterschrift als Bedingung für die Gültigkeit eines Testaments (mit Schwerpunkt auf Holographen)	3
Lukáš Sadecký: Einige Teilaspekte in Bezug auf die Anteilsart und Art der Aktien nach der Änderung des Gesetzes über Handelsgesellschaften	11
Karel Volný: Beteiligung der Gläubiger am Nachlassinventar	16
AUS DER GESCHICHTE	
Jan Kotous: Auf den Spuren von Jindřich von Isernia – Beitrag zum 750. Jahrestag der Gründung der Vyšehrad-Notarschule	22
JURISPRUDENCE	
Ausgabe von Eigentum ohne Wert oder Eigentum von vernachlässigbarem Wert dem Staat	26
Die Frage, ob der nachfolgende Erbe ein Beteiligter des vorläufigen Nachlassverfahrens ist und ob der nachfolgende Erbe Anspruch auf den obligatorischen Teil hat	29
GESPRÄCH	
Die Vorsitzende des Amtsgerichts in Prag JUDr. Jaroslava Pokorná	35

CONTENU

ARTICLES

Ondřej Drachovský, Kristián Fischer: La signature comme condition de validité du testament (en mettant l'accent sur holographie)	3
Lukáš Sadecký: Quelques aspects partiels concernant le type de quotités disponibles et le type d'actions après la modification de la loi sur les sociétés commerciales	11
Karel Volný: La participation des créanciers au recensement de la succession	16
QUELQUES MOTS D'HISTOIRE	
Jan Kotous: Sur les traces de Jindřich d'Isernia – une contribution au 750e anniversaire de la fondation de l'école notariale de Vyšehrad	22
LA JURISPRUDENCE	
La délivrance de biens sans valeur ou de biens de valeur insignifiante pour l'État	26
La question de savoir si l'héritier subséquent est partie à la procédure successorale préliminaire et si l'héritier subséquent a un droit à une part obligatoire	29
ENTRETIEN	
La Président du tribunal municipal de Prague JUDr. Jaroslava Pokorná	35

INTERVIEW

Chairwoman of the Municipal Court in Prague JUDr. Jaroslava Pokorná	35
---	----

REVIEW & ANNOTATION

Brno normative civilistics	38
----------------------------------	----

CURRENT EVENTS

Acknowledgments to JUDr. Olga Medunová	39
16th gala evening of the Lawyer of the Year cancelled	40
Open Day of the Notarial Chamber of the Czech Republic	41

FROM ABROAD

Historical milestone - the first online joint meeting of the Assembly of Member Notariats and the General Council of UINL	42
---	----

WORTHY OF ATTENTION

.....	45
-------	----

INFORMATION UPDATE FROM NOTARY CHAMBER

Commencement and termination of notary activity	46
Competitions for filing of vacant Notarial Offices	47

EXCERPTS FROM HISTORY

Stanislav Balík: Excerpts from history 61	50
---	----

FEATURE ARTICLE

Filip Plašil: How I was delivering New Year's cards	51
---	----

REZENSION & ANNOTATION

Die Brüner normative Zivilistik	38
---------------------------------------	----

AKTUELL

Danksagung an JUDr. Olga Medunová	39
16. Galaabend des Anwalts des Jahres abgesagt	40
Tag der offenen Tür der Notarkammer der Tschechischen Republik	41

AUS DEM AUSLAND

Historischer Meilenstein - die erste gemeinsame Online-Sitzung der Versammlung der Mitgliedsnotare und des Generalrates der UINL	42
--	----

WISSENSWERTES

.....	45
-------	----

INFORMATIONEN AUS DER NOTARIATSKAMMER

Beginn und Ende der Tätigkeit von Notaren	46
Stellenausschreibung zur Besetzung freier Notarämter	47

GESCHICHTSSPLITTER

Stanislav Balík: Geschichtssplitter 61	50
--	----

FEUILLETON

Filip plašil: Wie ich die Neujahrkarten verteilte	51
---	----

RAPPORTS & ANNOTATIONS

Le droit civil normatif de Brno	38
---------------------------------------	----

ACTUELLEMENT

Le remerciement à JUDr. Olga Medunová	39
La 16e soirée de gala de l'avocat de l'année a été annulée	40
La journée de portes ouvertes de la chambre des notaires de la République tchèque	41

À L'ÉTRANGER

L'événement historique - la première réunion conjointe en ligne de l'Assemblée des notaires membres et du Conseil général de l'UINL	42
---	----

MÉRITE VOTRE ATTENTION

.....	45
-------	----

INFORMATIONS DE LA CHAMBRE DE NOTAIRES DE LA RÉPUBLIQUE TCHÈQUE

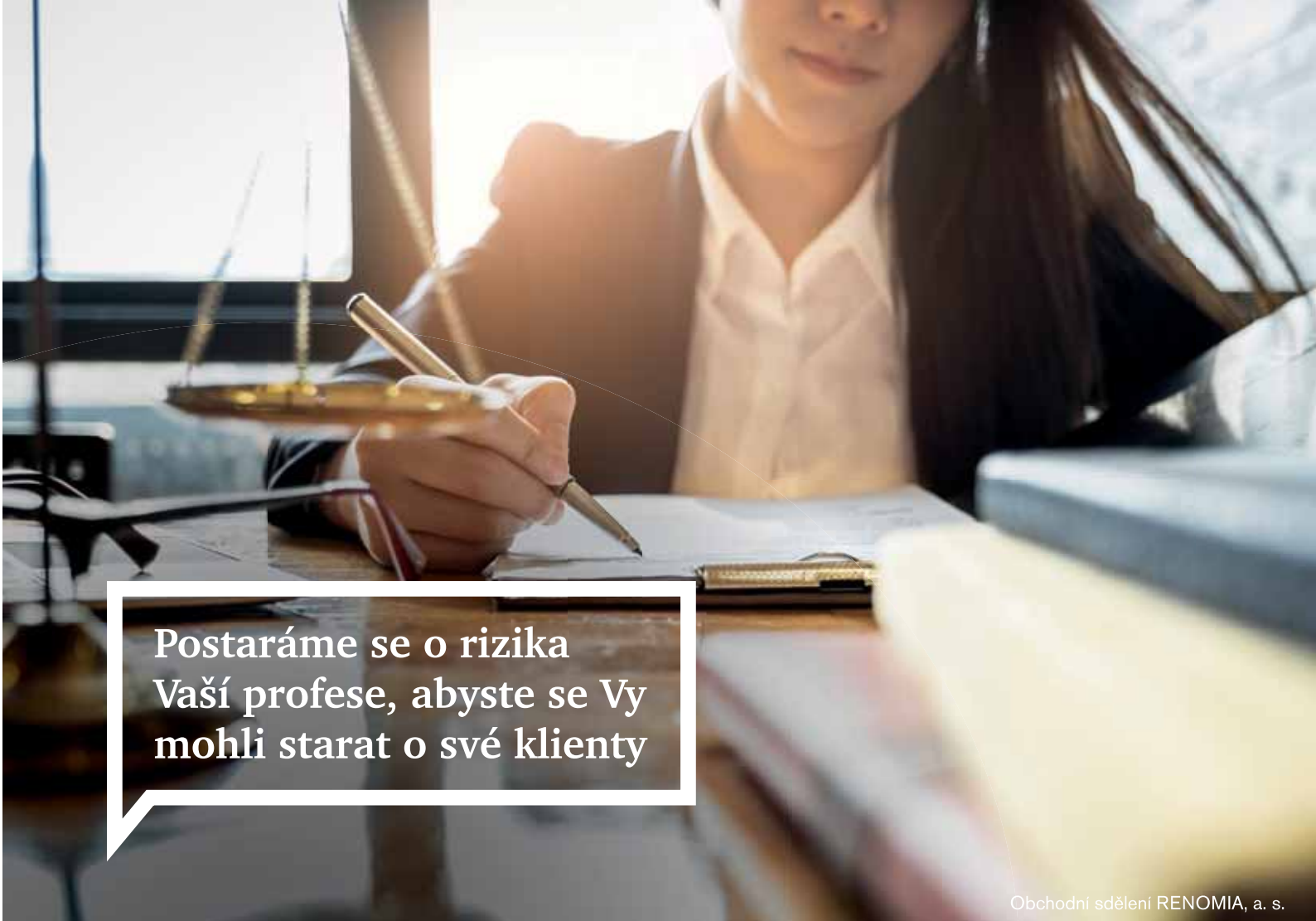
Début et cessation d'activités des notaires	46
Concours en vue d'occuper des études de notaires vacantes	47

FRAGMENTS D'HISTOIRE

Stanislav Balík: Fragments d'histoire 61	50
--	----

FEUILLETON

Filip Plašil: Comment j'ai distribué des vœux de PF.	51
---	----

Postaráme se o rizika
Vaší profese, abyste se Vy
mohli starat o své klienty

Obchodní sdělení RENOMIA, a. s.

Pojištění profesní odpovědnosti a exkluzivní podmínky individuálních produktů

Jako dlouholetý partner Notářské komory České republiky dobře rozumíme Vaší profesi a rizikům, která s sebou přináší. Proto Vám dokážeme nabídnout přesně to, co potřebujete.

Pojištění pro Vás sjednáme rychle a jednoduše, a pokud bude třeba, pomůžeme i s likvidací škod.

Postaráme se také o Vaši rodinu a zaměstnance. Využijte naši nabídku osobního pojištění s nadstandardním krytím a za výhodných podmínek.

- Pojištění majetku a odpovědnosti určené k výkonu povolání
- Pojištění soukromého majetku a odpovědnosti
- Pojištění vozidel
- Pojištění přerušení provozu
- Pojištění odpovědnosti při výkonu zaměstnání
- Životní pojištění
- Doplnkové penzijní spoření
- Cestovní pojištění

Více na www.renomia.cz/notari

Rok 2020 nám ukázal jednu nádhernou pravdu:
umět držet spolu i v nelehkých chvílích je to, na čem opravdu záleží.

Vy jste nás podpořili svou důvěrou a my jsme podpořili nejen vás,
naše klienty, ale i zdravotníky, nemocnice či organizace
důležité pro celou společnost.

Nyní přichází další rok. Co nám přináší, s jistotou nemůžeme vědět.
Ale již víme, že když jsme spolu, zvládneme cokoli.

**Přejeme vám hodně zdraví a šťastný
nový rok 2021.**

Banka pro všechno,
na čem záleží.

